

®
elegeş

e-ISSN: 2792-0380

ISSN: 2792-0992

"Bilimin evreninde gezinti/ Journey through the universe of science"

elegest

Volume | Cilt: 6

Issue | Sayı: 1

Year | Yıl: 2026

March | Mart

Research Article | **Araştırma Makalesi**

Assimilation Policies in East Turkestan: Urumçi Massacre, Concentration Camps and Internal Displacement | Doğu Türkistan'da Asimilasyon Politikaları: Urumçi Katliamı, Toplama Kampları ve Ülke İçinde Yerinden Edilme

Serdar ÇAKMAK (Assist. Prof. Dr.) Nevşehir Hacı Bektaş Veli University

Research Article | **Araştırma Makalesi**

Azınlık Haklarının Avrupa Birliği Genişleme Süreci Kapsamında Evrimi Ve Türkiye-AB İlişkilerine Yansımaları: 1990'dan Günümüze | The Evolution Of Minority Rights Within the EU Enlargement Process and Its Reflections on EU-Türkiye Relations: From 1990 to the Present

Nilgün ATICI (Doktora Öğrencisi) Akdeniz Üniversitesi
Ramazan İZOL (Doç. Dr.) Akdeniz Üniversitesi

Research Article | **Araştırma Makalesi**

Factors Affecting the Pricing Decisions of Food and Beverage Businesses | Yiyecek İçecek İşletmelerinin Fiyatlama Kararlarını Etkileyen Faktörler

Seda DERİNALP ÇANAKÇI (Assoc. Prof. Dr.) Erciyes Üniversitesi

Research Article | **Araştırma Makalesi**

Eğitim Diplomasinde Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Uluslararası Görünürlük: Erciyes Üniversitesi Örneği | International Student Mobility and International Visibility in Educational Diplomacy: The Example of Erciyes University

Ayşe ULUER (Doktora Öğrencisi) Erciyes Üniversitesi
Emel TANYERİ MAZICI (Prof. Dr.) Erciyes Üniversitesi

• Volume | Cilt: 6 • Issue | Sayı: 1 • March | Mart 2026

Publisher Kenan Güllü	Yayıncı Kenan Güllü
Scope Social Sciences (tourism, business, economics, communication, international relations, political science and public administration, law, history, literature, sociology and culture)	Kapsam Sosyal Bilimler (turizm, işletme, iktisat, iletişim, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, hukuk, tarih, edebiyat, sosyoloji ve kültür)
Period Elegest Elegeş is a peer-reviewed academic journal published biannually.	Periyot Yılda iki kez yayımlanan hakemli akademik bir dergidir.
Publish Language Turkish, English, German, French and Russian	Yayın Dili Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca ve Rusça
Publication Type Online	Yayın Türü Elektronik
Journal Policy The journal uses the model of double anonymized peer review, which has the duty of at least two reviewers. Open Access – CC-BY-NC. The identities of reviewers are hidden and not published. Authors retain the copyright of their work. The journal adopts the APA Style. The legal responsibility of the articles belongs to the authors. Publisher covers all expenses of the the journal. No fee is charged from the authors under any name. No fee is paid to the journal authors whose articles are published.	Dergi Politikası En az iki hakemin görev aldığı çift taraflı kör hakemlik sistemini kullanır. Açık Erişim – CC-BY-NC lisansı. Hakem kimlikleri gizli tutulur ve yayımlanmaz. Yazarlar, çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. APA Atıf sistemini benimser. Yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir. Derginin tüm giderleri yayıncı tarafından karşılanır. Hiçbir ad altında yazarlardan ücret talep edilmez. Dergide makalesi yayınlanan yazarlara da herhangi bir ücret ödenmez.
Previous Title Turistika Formerly known as: Vol:1 Issue:1 (2021)-Vol:3 Issue:2 (2023) Former ISSN:2792-0992 e-ISSN:2792-0380	Derginin Eski Adı Turistika Yayımlanan Sayılar: Cilt:1 Sayı:1 (2021)-Cilt:3 Sayı:2 (2023) Önceki ISSN:2792-0992 e-ISSN:2792-0380
Contact Web: http://elegest.com E-mail: journal.elegest@gmail.com	İletişim Web: http://elegest.com E-mail: journal.elegest@gmail.com

INDEXES | DİZİNLER

Owner | Sahibi

Prof. Dr. Kenan GÜLLÜ, Erciyes Üniversitesi, kgullu@erciyes.edu.tr

Responsible Manager | Yazı İşleri Müdürü

Prof. Dr. Kenan GÜLLÜ, Erciyes Üniversitesi, kgullu@erciyes.edu.tr

Editor in Chief | Baş Editor

Prof. Dr. M. Şükrü AKDOĞAN, akdogans@erciyes.edu.tr

Editor | Editör

Doç. Dr. M. Gökhan YÜCEL, Erciyes Üniversitesi, agyucel@erciyes.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi. Fırat KARAGÜLLE, İstanbul Üniversitesi, firat.karagulle@istanbul.edu.tr

Assistant Editor | Editör Yardımcısı

Dr. Didem AŞAR, didemasar@gmail.com

Layout Editor | Mizanpaj Editörü

Dr. Arş. Gör. Mustafa YILMAZ, Erciyes Üniversitesi, mustafa.yilmaz@erciyes.edu.tr

Section Editors | Alan Editörleri**Tourism | Turizm**

Prof. Dr. Şevki ULAMA, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, ulema@subu.edu.tr

Business | İşletme

Doç. Dr. Ramazan KURTOĞLU, Bozok Üniversitesi, r.kurtoglu@bozok.edu.tr

Economics | İktisat

Doç. Dr. Ali Gökhan YÜCEL, Erciyes Üniversitesi, agyucel@erciyes.edu.tr

Communication | İletişim

Prof. Dr. Mustafa KOÇER, Erciyes Üniversitesi, mkacur@erciyes.edu.tr

Political Science and Public Administration | Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Prof. Dr. Engin SELÇUK, İstanbul Üniversitesi, engin.selcuk@istanbul.edu.tr

History | Tarih

Prof. Dr. Hakan KARAGÖZ, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, hakankaragoz@sdu.edu.tr

International Relations | Uluslararası İlişkiler

Dr. Öğr. Üyesi Derya SÜRMEİOĞLU PARLAR, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, deryasurmelioglu@nevsehir.edu.tr

Sociology | Sosyoloji

Dr. Öğr. Üyesi Ali SAYGILI, İstanbul Beykent Üniversitesi, alis@beykent.edu.tr

Law | Hukuk

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa UYANIK, Erciyes Üniversitesi, muyanik@erciyes.edu.tr

Literature | Edebiyat

Öğr. Gör. Süleyman AYDIN, Erciyes Üniversitesi, aydins@erciyes.edu.tr

Culture | Kültür

Prof. Dr. Ali SELÇUK, Erciyes Üniversitesi, aliselcuk@erciyes.edu.tr

Language Editors | Dil Editörleri**Turkish | Türkçe**

Doç. Dr. Halil İbrahim ÜNSER, Kapadokya Üniversitesi, halil.unser@kapadokya.edu.tr

English | İngilizce

Öğr. Gör. Göktuğ YÜCEL, Erciyes Üniversitesi, agyucel@erciyes.edu.tr

French | Fransızca

Prof. Dr. Ramazan ADIBELLİ, Erciyes Üniversitesi, adibelli@erciyes.edu.tr

German | Almanca

Öğr. Gör. Ziya ASLAN, Erciyes Üniversitesi, ziyaslan@erciyes.edu.tr

Russian | Rusça

Öğr. Gör. Aysel SARIKAYA, Erciyes Üniversitesi, ayselsarikaya@erciyes.edu.tr

Editorial Board | Editör Kurulu

Prof. Dr. Mahir NAKİP, Çankaya Üniversitesi, mnakip@cankaya.edu.tr

Prof. Dr. Hüseyin BAĞCI, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, bagci@metu.edu.tr

Prof. Dr. Ahmet KAVAS, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, ahmet.kavas@medeniyet.edu.tr

Prof. Dr. Babak TAHERI, Texas A&M University, babak.taheri@ag.tamu.edu

Prof. Dr. A. Asuman AKDOĞAN, Erciyes Üniversitesi, akdogana@erciyes.edu.tr

Prof. Dr. Nejat DOĞAN, Anadolu Üniversitesi, nejatdogan@anadolu.edu.tr

Prof. Dr. Şaban NAZLIOĞLU, Pamukkale Üniversitesi, snazlioglu@pau.edu.tr

Prof. Dr. Ali DERAN, Tarsus Üniversitesi, alideran@tarsus.edu.tr

Prof. Dr. Kahraman ÇATI, İnönü Üniversitesi, kahraman.cati@inonu.edu.tr

Advisory Board | Danışma Kurulu

Prof. Dr. Faruk ANDAÇ, Çağ Üniversitesi, farukandac@cag.edu.tr

Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU, Ankara Üniversitesi, kulakoglu@ankara.edu.tr

Prof. Dr. Mehmet ÖCAL, Erciyes Üniversitesi, m-oecal@erciyes.edu.tr

Prof. Dr. Onur GÖZBAŞI, Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, ogozbasi@nny.edu.tr

Prof. Dr. Mustafa KOÇER, Erciyes Üniversitesi, mkacur@erciyes.edu.tr

Prof. Dr. Abdulvahap BAYDAŞ, Düzce Üniversitesi, abdulvahapbaydas@duzce.edu.tr

Prof. Dr. Suzan ÇOBAN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, suzan@nevsehir.edu.tr

Prof. Dr. Hikmet ULUSAN, Bozok Üniversitesi, hikmet.ulusan@bozok.edu.tr

Prof. Dr. Mustafa Halid KARAARSLAN, Karabük Üniversitesi, mustafahk@karabuk.edu.tr

Prof. Dr. Murat TOKSARI, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, mtoksari@cumhuriyet.edu.tr

Prof. Dr. Leyla LEBLEBİCİ KOÇER, Erciyes Üniversitesi, lkacur@erciyes.edu.tr

Doç. Dr. Onur ÇELİK, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, ocelik@atu.edu.tr

Doç. Dr. Esra KAHYA ÖZYİRMİDOKUZ, Erciyes Üniversitesi, esraahya@erciyes.edu.tr

Doç. Dr. Mustafa BOSTANCI, Sakarya Üniversitesi, mbostanci@sakarya.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Cihat KÖKSAL, İstanbul Ticaret Üniversitesi, ckoksal@ticaret.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KARA, Bozok Üniversitesi, mehmet.kara@bozok.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali PAYLAN, Bilecik Üniversitesi, mehmetali.paylan@bilecik.edu.tr

Reviewer Board | Hakem Kurulu

Prof. Dr. Mustafa ÜNAL, Erciyes Üniversitesi, munal@erciyes.edu.tr

Prof. Dr. Abdulvahap BAYDAŞ, Düzce Üniversitesi, abdulvahapbaydas@duzce.edu.tr

Prof. Dr. Hakan Vahit ERKUTLU, Nevşehir Üniversitesi, erkutlu@neshir.edu.tr

Prof. Dr. Mustafa KOÇER, Erciyes Üniversitesi, mkacur@erciyes.edu.tr

Prof. Dr. Suzan ÇOBAN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, suzan@nevsehir.edu.tr

Prof. Dr. Mehmet ÖCAL, Erciyes Üniversitesi, m-oecal@erciyes.edu.tr

Prof. Dr. Hikmet ULUSAN, Bozok Üniversitesi, hikmet.ulusan@bozok.edu.tr

Prof. Dr. Aslı GÖNENÇ, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, ayapar@istanbul.edu.tr

Prof. Dr. Leyla LEBLEBİCİ KOÇER, Erciyes Üniversitesi, lkacur@erciyes.edu.tr

Prof. Dr. Murat TOKSARI, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, mtoksari@cumhuriyet.edu.tr

Prof. Dr. Mustafa Halid KARAARSLAN, Karabük Üniversitesi, mustafahk@karabuk.edu.tr

Doç. Dr. Ramazan KURTOĞLU, Yozgat Bozok Üniversitesi, r.kurtoglu@bozok.edu.tr

Doç. Dr. Onur Çelik, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, ocelik@atu.edu.tr

Doç. Dr. Ahmet Faruk ÇEÇEN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, ahmetfarukcecen1@gmail.com

Doç. Dr. Emrah ARĞIN, Turgut Özal Üniversitesi, emrahargin@hotmail.com

Doç. Dr. Kumru YALÇINKAYA, Erciyes Üniversitesi, kumruuyar@erciyes.edu.tr

Doç. Dr. Esra KAHYA ÖZYİRMİDOKUZ, Erciyes Üniversitesi, esraahya@erciyes.edu.tr

Doç. Dr. Neşe ACAR, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, neseacar@nevsehir.edu.tr

Doç. Dr. Nazife Özge BEŞER, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, nokilic@agri.edu.tr
Doç. Dr. Mustafa BOSTANCI, Sakarya Üniversitesi, mbostanci@sakarya.edu.tr
Doç. Dr. Ahmet KAYAOĞLU, Mardin Artuklu Üniversitesi, ahmetkayaoglu@artuklu.edu.tr
Doç. Dr. Duygu EREN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, deren@nevsehir.edu.tr
Doç. Dr. Mehmet UMUR, Erciyes Üniversitesi, umur@erciyes.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Cihat KÖKSAL, İstanbul Ticaret Üniversitesi, ckoksal@ticaret.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KARA, Bozok Üniversitesi, mehmet.kara@bozok.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali PAYLAN, Bilecik Üniversitesi, mehmetali.paylan@bilecik.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖDEMiŞ, Gümüşhane Üniversitesi, mrodemis@gmail.com

Writing Rules | Yazım Kuralları

Dergimize göndereceğiniz çalışmanızı aşağıdaki Mizanpaja ([www.elegest.com /yazim_kurallari.html](http://www.elegest.com/yazim_kurallari.html)) uygun olarak hazırlayarak kolayca düzenleyebilirsiniz. Bununla birlikte, Dergi Yazım Kurallarını takip ederek ve düzenlemeleri yaparak da çalışmanızı dergimize gönderebilirsiniz. / You can easily arrange your work to be sent to our journal by preparing it in accordance with the Layout below ([www.elegest.com /yazim_kurallari.html](http://www.elegest.com/yazim_kurallari.html)). In addition, you can submit your work to our journal by following the Journal Writing Rules and making the arrangements.

1. Elegest Elegeş, uluslararası hakemli bir dergi olup Mart ve Eylül aylarında olmak üzere yılda 2 sayı olarak yayımlanır. Ayrıca, Editör Kurulu'nun kararı doğrultusunda rutin sayılar haricinde özel sayılar ve/veya ek sayılar yayımlanabilir. Elegest Elegeş is an internationally refereed journal and is published twice a year, in March and September. In addition, special issues and/or additional issues may be published in addition to routine issues, in accordance with the decision of the Editorial Board.

2. Elegest Elegeş'de, yayımlanan makaleler içerikler lisans koşulları altında yayımlamak şartıyla paylaşılabilir, kopyalanabilir, gayri-ticari olarak çoğaltıp dağıtabilir, ancak içeriğini değiştirilemez. Yazılardan doğabilecek herhangi bir yasal sorumluluk yazarlarına aittir. In Elegest Elegeş, published articles can be shared, copied, reproduced and distributed non-commercially, provided that they are published under license conditions, but their content cannot be changed. Any legal responsibility that may arise from the articles belongs to the authors.

3. Yayınlanmak üzere gönderilen yazılar daha önce herhangi bir şekilde yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere gönderilmemiş orijinal çalışmalar olmalıdır. Yazarların, imzalı dilekçelerine yazılarının daha önce herhangi bir şekilde yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere gönderilmemiş orijinal bir çalışma olduğu konusunda "Telif Hakkı Devir Formu" (www.elegest.com/form_telif_hakki_devir.docx) formunu doldurmaları gerekmektedir. Telif Hakkı Sözleşmesini makale başvurusunda eklemeyen yazarların çalışmaları değerlendirme sürecine alınmamaktadır. Articles submitted for publication must be original works that have not been published or sent for publication before. Authors must fill out the "Copyright Transfer Form" (www.elegest.com/form_telif_hakki_devir.docx) in their signed petitions, stating that their articles are original works that have not been published or sent for publication before. The works of authors who do not include the Copyright Agreement in their article application will not be considered for evaluation.

4. Dergimizde Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca ve Rusça dillerinden herhangi birinde yazılmış makaleler yayımlanır. Makalelerde hem Türkçe hem İngilizce başlık bulunmalıdır. Başlıklar sonrasında en çok 100 kelimedenden oluşan Türkçe ve İngilizce özet; en az 3 en fazla 5 adet "anahtar kavramlar" (keywords) bulunmalıdır. Makale başlıkları 20 kelimeyi, ve makalelerin tamamı ise tablo, şekil ve kaynakça dahil olmak üzere toplam 30 sayfayı aşmamalıdır. Our journal publishes articles written in any of the languages Turkish, English, German, French and Russian. Articles must have both Turkish and English titles. After the titles, there must be Turkish and English abstracts of maximum 100 words; minimum 3 and maximum 5 "key concepts". Article titles must not exceed 20 words, and the total length of the articles must not exceed 30 pages, including tables, figures and references.

5. Dergi'ye gönderilen makalelerin içerisinde hiçbir yerde yazar(lar)ın kimlik bilgileri doğrudan veya dolaylı olarak geçmemelidir. Çalışmanın tezden üretilmesi, proje destekli olması, kongrede sunulması gibi bilgiler - makale kabul edildiği takdirde- hakem süreci tamamlandıktan sonra editörlük tarafından eklenecektir. Makale başvurusu esnasında "Teşekkür" kısmında veya "Editöre Not" kısmında bu bilgilere yer verilebilir. The identity information of the author(s) should not be directly or indirectly mentioned anywhere in the articles submitted to the journal. Information such as whether the study was produced from a thesis, supported by a project, or presented at a congress will be added by the editorial office after the referee process is completed - if the article is accepted. This information can be included in the "Acknowledgements" section or "Note to the Editor" section during the article submission.

6. Değerlendirmek üzere gönderilen makaleler ön kontrol sürecinde yazım kurallarına uygunluk ve benzerlik kontrolünün ardından değerlendirilmek üzere en az iki hakeme gönderilir. Editör/Alan Editörü gerekli gördüğünde makale üçüncü bir hakeme de gönderilir. Makalelerin yayına kabul edilebilmeleri için en az iki hakemin olumlu görüşü gereklidir. Articles sent for evaluation are sent to at least two referees for evaluation after checking the conformity and similarity of the writing rules during the pre-control process. If the Editor/Field Editor deems it necessary, the article is sent to a third referee. In order for articles to be accepted for publication, a positive opinion from at least two referees is required.

7. İmla ve noktalama açısından, makalenin ya da konunun zorunlu olduğu durumlar dışında Türk Dil Kurumu imla kılavuzu esas alınmalıdır. In terms of spelling and punctuation, the Turkish Language Association spelling guide should be taken as basis, except in cases where the article or subject is mandatory.

8. Kaynaklara yapılan atıflar, metnin içinde parantez içerisinde APA 7 referans sistemine göre yapılmalıdır. Metin içerisinde açıklanmak istenen kimi hususlarla ilgili açıklamalar sayfa altı dipnotu şeklinde belirtilebilir ve bu türden dipnotların sayısal olarak birbirini izlemesi gerekmektedir. Yazılarda sayfa numarası, üst bilgi ve alt bilgi gibi ayrıntılara yer verilmemelidir. References to sources should be made within the text in parentheses according to the APA 7 referencing system. Explanations regarding certain issues to be explained in the text can be stated as footnotes at the bottom of the page, and such footnotes should follow each other numerically. Details such as page numbers, headers and footers should not be included in the text.

9. Makalelerdeki tablo, şekil ve denklemlere sıra numarası verilmeli, tablo ve şekillere ait kaynaklar tablonun hemen altına yazılmalıdır. Tables, figures and equations in articles should be numbered sequentially, and the sources of the tables and figures should be written immediately below the table.

10. Yararlanılan kaynaklar sonucun devamında sola hizalanmış "Kaynakça" başlığı altında verilmelidir. The sources used should be given under the heading "References", aligned left, following the conclusion.

11. Gönderilen makaleler Microsoft WORD 2010 veya daha üst bir versiyonda yazılmalı ve belirtilen kurallara göre düzenlenmelidir. Submitted articles must be written in Microsoft WORD 2010 or higher and edited according to the specified rules.

12. Dergimizde APA (American Psychological Association) 7. Sürüm referans sistemine geçilmiştir. Gönderilecek olan makalelerin APA 7. Sürüm temel kaynak gösterme kuralları dikkate alınarak düzenlenmiş olması gerekmektedir. APA haricinde referans sistemi kullanılan veya tam olarak APA sistemine göre düzenlenmemiş makaleler değerlendirme sürecine alınmadan yazara iade edilecektir. Our journal has adopted the APA (American Psychological Association) 7th Edition referencing system. Articles to be submitted must be arranged in accordance with the APA 7th Edition basic referencing rules. Articles that use a referencing system other than APA or that are not arranged in full accordance with the APA system will be returned to the author without being evaluated.

Makalenizi yazarken Mendeley, Endnote, Zotero gibi referans programlarını kullanmanız durumunda referans sistemini APA 7 olarak seçmeniz halinde söz konusu kuralların tamamı eksiksiz ve hatasız olarak gerçekleşecektir. If you use reference programs such as Mendeley, Endnote, Zotero while writing your article and select APA 7 as the referencing system, all of the rules in question will be fulfilled completely and without errors.

CONTENTS | İÇİNDEKİLER

Paper Title | Makale Başlığı

Page | Sayfa

1 Research Article | Araştırma Makalesi

Assimilation Policies in East Turkestan: Urumçi Massacre, Concentration Camps and Internal Displacement | Doğu Türkistan'da Asimilasyon Politikaları: Urumçi Katliamı, Toplama Kampları ve Ülke İçinde Yerinden Edilme 1-16

Serdar ÇAKMAK (Assist. Prof. Dr.)

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Nevşehir, Türkiye.

2 Research Article | Araştırma Makalesi

Azınlık Haklarının Avrupa Birliği Genişleme Süreci Kapsamında Evrimi Ve Türkiye-AB İlişkilerine Yansımaları: 1990'dan Günümüze | The Evolution Of Minority Rights Within the EU Enlargement Process and Its Reflections on EU-Türkiye Relations: From 1990 to the Present 17-27

Nilgün ATICI (Doktora Öğrencisi)

Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, Türkiye.

Ramazan İZOL (Doç. Dr.)

Akdeniz Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Antalya, Türkiye.

3 Review | Araştırma Makalesi

Factors Affecting the Pricing Decisions of Food and Beverage Businesses | Yiyecek İçecek İşletmelerinin Fiyatlama Kararlarını Etkileyen Faktörler 28-34

Seda DERİNALP ÇANAKÇI (Assoc. Prof. Dr.)

Erciyes Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Kayseri, Türkiye.

4 Research Article | Araştırma Makalesi

Eğitim Diplomasisinde Uluslararası Öğrenci Hareketliliği ve Uluslararası Görünürlük: Erciyes Üniversitesi Örneği | International Student Mobility and International Visibility in Educational Diplomacy: The Example of Erciyes University 35-52

Ayşe ULUER (Doktora Öğrencisi)

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, Türkiye.

Emel TANYERİ MAZICI (Prof. Dr.)

Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Kayseri, Türkiye.

Dear Scientists, | Değerli Bilim İnsanları,

As **Elegest Eleęeő**, we aim to create a scientific platform where scientists working in the field of Social Sciences share their knowledge, experience, evaluations, opinions and suggestions, and to contribute to the accumulation of knowledge in social sciences by publishing scientific studies such as articles, book reviews, translations and compilations that make original contributions to the literature in the specified fields of social sciences within the framework of scientific ethics.

Elegest Eleęeő is an international and refereed journal that includes scientific studies in different disciplines of Social Sciences. Our journal is published twice a year, in March and September. Our efforts continue for **Elegest Eleęeő** to be scanned in more international indexes and to increase its recognition in international environments.

We congratulate and thank our authors who contributed to this issue of **Elegest Eleęeő** with their valuable works.

There were five articles in this issue of **Elegest Eleęeő**. As in this issue, we will continue to bring together the valuable works of our valuable scientists with you, our valued readers, in our future issues.

We would like to thank the editorial staff of the magazine who contributed to the preparation of this issue of **Elegest Eleęeő** for publication, our valued friends who contributed to the emergence of **Elegest Eleęeő** with their criticisms and suggestions from its design to its content, our valued writers and you, our valued readers.

With our wishes for health and happiness.

Elegest Eleęeő olarak, Sosyal Bilimler alanında çalışma yapan bilim insanların bilgi, deneyim, değerlendirme, görüş ve önerilerini paylaőtıkları bilimsel bir platform oluőturmayı ve sosyal bilimlerin belirlenen alanlarında, literatüre zgn katkılar yapan makale, kitap kritiği, eviri, derleme gibi bilimsel çalışmaları bilimsel etik çerçevesinde yayımlayarak sosyal bilimlerde bilgi birikimine katkıda bulunmayı amaçlamaktayız.

Elegest Eleęeő, Sosyal Bilimlerin farklı disiplinlerinde bilimsel çalıőmalara yer veren uluslararası ve hakemli bir dergidir. Dergimiz, Mart ve Eylül aylarında olmak üzere yılda iki defa yayımlanmaktadır. **Elegest Eleęeő**'in, daha çok uluslararası indekslerde taranması ve uluslararası ortamlarda tanınırlığının artması için çabalarımız devam etmektedir.

Elegest Eleęeő'in bu sayısına, çok değerli çalıőmalarıyla katkı veren yazarlarımızı tebrik ediyor, teőekkürlerimizi sunuyoruz.

Elegest Eleęeő'in bu sayısında, beő adet makale yer aldı. Bu sayıda olduğu gibi bundan sonraki sayılarımızda da değerli bilim insanlarımızın değerli çalışmalarını siz değerli okurlarımızla buluőturmaya devam edeceğiz.

Elegest Eleęeő'in bu sayısının yayıma hazırlanmasında emeği geçen dergi yazı iőlerine, tasarımından içeriğine kadar **Elegest Eleęeő**'in ortaya çıkmasına eleőtiri ve önerileriyle katkıda bulunan değerli dostlarımıza, değerli yazarlarımıza ve siz değerli okurlarımıza ayrı ayrı teşekkür ediyoruz.

Sağlık ve mutluluk dileklerimizle.

Editor in Chief | Baş Editör

Prof. Dr. M. Őukr AKDOğAN

Received | Geliş Tarihi : 02.01.2026
Accepted | Kabul Tarihi : 23.03.2026
Published | Yayım Tarihi : 31.03.2026

"Bilimin evreninde gezinti" / "Journey through the universe of the science"

DOI: <https://doi.org/10.64360/eleg.v6i1.87>

Research Article | Araştırma Makalesi

ASSIMILATION POLICIES IN EAST TURKESTAN: URUMQI MASSACRE, CONCENTRATION CAMPS AND INTERNAL DISPLACEMENT

ÇAKMAK, Serdar (Assist. Prof. Dr.) Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Nevşehir, Türkiye.

E-mail: serdarcakmak@nevsehir.edu.tr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6016-6115>

Abstract

Why did East Turkestan, one of the homelands of the Turks, become a center of attraction and influence of great powers such as Britain, Russia and China between the 18th and 21st centuries, and why did it struggle for independence and existence while being exposed to which developments?, according to this kind of questions in this article, the massacres, ethnic cleansing attempts and genocide efforts against Uyghur Turks, especially after 2000, will be examined. In addition, this study, which will explain the legal violations against the Muslim Turks of East Turkestan, the separatist thoughts that started to gain momentum with the 2009 Urumqi Massacre, and the oppression and persecution process that spread over a wide area with the assimilation policies of the Chinese state between 2014-2025, will mention the concentration camps, which are not emphasized much, what kind of measures have been taken or should be taken by the international community, and the status of displaced persons as a result of forced migration. In the last part of the study, the justifications of China's game over East Turkestan, which countries recognize the massacres of Uyghur Turks as genocide and on what grounds, and which countries accept Uyghurs who seek refuge in third countries as refugees are among the topics to be explained.

Keywords: East Turkestan, China, Assimilation, Urumqi Massacre, Forced Migration

DOĞU TÜRKİSTAN'DA ASİMİLASYON POLİTİKALARI: URUMÇİ KATLİAMI, TOPLAMA KAMPLARI VE ÜLKE İÇİNDE YERİNDEN EDİLME

Öz

Türklerin anayurtlarından birisi olan Doğu Türkistan, neden 18. ve 21. yüzyıllar arasında İngiltere, Rusya ve Çin gibi büyük güçlerin cazibe merkezi oldu, etkisi altına girdi ve hangi gelişmelere maruz kalırken bağımsızlık ve varoluş mücadelesi verdi? gibi soruların cevaplarının aranacağı bu makalede, özellikle 2000 yılından sonra Uygurlu Türklere karşı gerçekleşen katliamlar, etnik temizlik girişimleri ve soykırım çabaları incelenecektir. Ayrıca, Doğu Türkistanlı Müslüman Türklere yönelik hukuksal ihlallerin, 2009 Urumçi Katliamı ile hız kazanmaya başlayan ayrılıkçı düşüncelerin ve 2014-2025 yılları arasında Çin devletinin asimilasyon politikalarıyla geniş bir alana yayılan baskı ve zulüm sürecinin anlatılacağı bu çalışmada, çok fazla vurgulanmayan toplama kamplarından, uluslararası toplum tarafından ne tür önlemlerin alındığı ya da alınması gerektiğinden ve zorla göç ettirme neticesinde yerinden edilmiş kişilerin statüsünden bahsedilecektir. Çalışmanın son kısımlarına gelindiğinde ise, Çin'in Doğu Türkistan üzerinden kurguladığı oyunun gerekçeleri, Uygur Türklerine yapılan katliamların hangi ülkeler tarafından ne tür nedenlerle soykırım olarak tanındığı ve üçüncü ülkelere sığınan Uygurların hangi ülkeler tarafından mülteci olarak kabul edildiği anlatılacak konular arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Doğu Türkistan, Çin, Asimilasyon, Urumçi Katliamı, Zorunlu Göç

Highlights | Öne Çıkanlar

- It includes inquiries into the political history and geopolitics of East Turkestan.
- It examines the massacres, ethnic cleansing attempts, and genocidal efforts against Uyghur Turks after 2000.
- It reveals the reasons behind China's machinations in East Turkestan.

Citation | Atıf:

Çakmak, S. (2026). Assimilation policies in East Turkestan: Urumqi massacre, concentration camps and internal displacement, *Elegest Elegeş*, 6(1), 1-16.

INTRODUCTION

The Uyghur Turks, one of the rare communities that remained unchanged in Central Asia, the homeland of the Turks for thousands of years, ruled in the territory of East Turkistan¹ (for relevant maps, see Mei, 2000: 76-82), maintained their language, religion, culture and traditional habits despite China's assimilation policies, and this struggle for existence has become even more pronounced since the mid-18th century (Thornton and Schurr, 2004: 94-95; Turdush, 2022: 11-14). The main reason for this situation is that both China and other imperialist powers want to rule alone in this geography, dominate the historical trade route known as the Silk Road and economically rule the world (Romgard, 2008: 35) (New Silk Road Project: Miller, 2017: 75-76; Boute, 2019: 3). Today, East Turkestan, which is one of the main centers of reserves and production of valuable minerals such as coal, oil, uranium, gold, copper, etc. (Yıldırım, 2013: 130; Fricke, 2014: 20-22), was once the struggle area of countries such as Britain-Russia-China, known as the 'great game' (Hopkirk, 2006: 222, 658), while in the 21st century it has become the struggle area of the USA, Russia and China in the context of the 'new great game'. Of course, from China's point of view, the independence and separation of such a geostrategically important hinterland from China would pose a major threat (Escobar, 2020: 21-24, 39-40, 111, 127-130). Therefore, for years, China has been the planner of the systematic assimilation of East Turkestan through different methods.

In this perspective, there are some questions that remain to be answered: What were the reasons for the policies of ethnic cleansing and oppression against the Uyghurs of East Turkestan in the post-World Wars I and II, the Cold War and the Millennium Era?; why have the people of East Turkistan, who have repeatedly attempted independence despite China's invasion and occupation attempts, not given up this struggle?; does the assimilation policy implemented by Mao Zedong, Chairman of the Central Committee of the Chinese Communist Party (CCP) against Muslim Turks since 1949 bear any similarities with the assimilation policies of today?; what is the number of Uyghur Turks who were forced to migrate to concentration camps in East Turkistan and how long have they been in these camps?;

¹ *East Turkestan*: Known as Xinjiang (Xinjiang) Uyghur Autonomous Region or simply Xinjiang in official Chinese sources, this is the territory of Western China that China never wants to hear about, but which is also strongly emphasized by the Turks (Clarke, 2022: 52-54). For this reason, this study will mostly use the term 'East Turkestan'.

are Muslim and Turkish nations or Christian countries the most vocal supporters of the rights of the persecuted Uyghurs in the region?; have East Turkestanis who have been internally displaced due to persecution and who have traveled outside the country to seek asylum and refugee status been granted such status or have they been returned to China by the countries they have arrived in?; what was the response to this atrocity against Muslim Turks in the international community and in the context of criminal law, and which countries recognized this situation?

It is known that Muslim Turks, who have fought and are ready to fight for their independence, have been trying to protect their culture, language and religion since China's occupation of the region in 1759, and that they are trying to make the discrimination they experience known to all the world states despite being subjected to various kinds of persecution in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region of China today (Buğra, 1952: 20-27). In particular, the massacres of Uyghur ethnic people living in Urumqi by Chinese forces and civilian guerrillas in 2009 led to an inevitably negative turn of events, and the "guilty" group portrayed by China was the Uyghur Turks (Zhang and McGhee, 2014: 2, 42-46, 101, 149).

In addition, the 'attempt to assimilate and encircle Muslim Turks', which has been one of the unchanging policies since the Mao Zedong era, began to gain intensity day by day, the door to large-scale conflicts that could not be ended was opened, and despite all this, Mao Zedong's book and official Chinese sources never used the term 'East Turkestan', this ethnographic part was called 'Xinjiang Uyghur Autonomous Region', and it was mentioned that the region joined China through peaceful policies (Zedong, 1998: 99, 251, 347). This situation was examined under the title of 'Measures that can be taken in the region in response to the increase in the cultural, commercial, economic and geopolitical importance of East Turkestan', which was among the projects announced by Chinese President Xi Jinping on November 19, 2013, and the possible independence initiatives of East Turkestan and the possibility of pursuing a separate domestic and foreign policy from China were tried to be prevented, and possible criticisms against China on this issue were tried to be covered up by claiming the danger of terrorism in the region (UBC, 2013; Jingjie, 2014; Blanchette, 2020). The real justification for all this was China's ideas of opening up to the world with the "Belt and Road Initiative (BRI)", known as the 'New Silk Road', and the idea of

overcoming and, if necessary, eliminating any obstacles in this perspective (Chong and Pham, 2020: 96, 104, 109).

Thus, the reasons and consequences of the Chinese assimilation policies that have been, are being and will be experienced in connection with all these events and phenomena also raise some questions; China's population and influence in East Turkestan, which gained momentum after 1949 and has reached its peak today, has led to the idea that people of which ethnic origin should be settled in the region; and what kind of demographic change has been experienced in East Turkestan since 1953?

When evaluated in this context, the persecution and torture of Uyghur Turks, Kazakhs and many Muslim Turks living in East Turkestan after 2014 became visible in the concentration camps established by China, this ethnic cleansing, which intensified between 2014-2016, continued in 2025, and an environment in which the camps were actively used and escape was difficult (Turdush, 2022: 44, 49, 54-56, 63, 72, 86). These concentration camps, referred to by China as 'education, rehabilitation and vocational centers', but in fact aimed at assimilating Uyghur Turks, aimed to alienate people from their religious values, their mother tongue and all kinds of Turkish culture, and became a temple of shame where Muslim Turks were forcibly displaced and tortured for years (Rodríguez-Merino, 2022: 126-127, 134, 147-150).

1. East Turkistan's Struggle for Independence and Existence

As it is known, the Turkish nation, which has existed for three thousand years, formed a migration corridor extending first from East Asia to Central Asia, then to Anatolia and the Balkans, and reached the territory of East Turkistan ("Uyghuristan") with the Asian Hun Empire between the 1-3rd centuries BC (Barthold, 2018: 117), and a continuous and endless conflict environment against China was formed (Samolin, 1964: 23-26). These conflicts, which started with Teoman and Mete Khan in the pre-bellum period, continued with the First Turkic (Gokturk) Khaganate between the 6th-8th centuries A.D., and continued until the Uighur State, which continued its existence under the leadership of Kutlug I Bilge Kagan in the 8th-9th centuries A.D., lost its effectiveness (Kitapçı, 2004: 154-158). It should also be noted that with the Battle of Talas in 751 A.D., the Abbasids defeated the Chinese and increased their sphere of influence, the Muslim faith developed and spread in both East Turkestan (Xinjiang Uyghur Autonomous Region, now

part of China) and West Turkestan (Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Turkmenistan and most of Tajikistan) (Samolin, 1964: 66-67).

Although the East Turkestanis remained ungoverned for a certain period, they achieved peace, tranquility and prosperity in cities such as Kashgar, Khotan, Karashar and Hami under the sovereignty of the Qarakhanid State between the 9th-13th centuries, and began to rise with the East Chagatai (Mongolia) Khanate in the 16th century (Beller-Hann, 2008: 303-316). The Islamic world, which was left without a protector after the Ottoman Empire entered periods of stagnation and decline, began to be sacrificed to the imperialist aims of countries such as Britain, Russia and China, especially in Central Asian geopolitics, and in this context, the East Turkestan region was occupied by the Chinese Manchu Empire in 1759 (Chaudhuri, 2017: 58-60).

The Turks, who were fond of their freedom and even risked extinction to establish an independent state, engaged in rebellion movements between 1759-1867, achieved their goals as a result of nearly 42 rebellion attempts, and took East Turkestan under the leadership of Yakub Beg, the leader of the Kashgar Khanate (Yao and Wrihgt, 2021: 107, 217). The Ottoman Empire also played a major role in this success, even if it had lost its former power, Sultan Abdulaziz who responded to Yakub Khan's call for help, provided arms and money to East Turkestan via India between 1872-1877, and military successes were achieved against the Chinese (Clarke, 2011: 26). In addition to appealing to the Ottomans for help, Yakub Khan also demanded that the Kashgar Khanate under his command be annexed to the Ottoman Empire (Clarke, 2011: 102-104). This request, which was welcomed by the Sultan, ensured the continuous flow of Ottoman aid to the region, and East Turkestan became a Turkish homeland again, as it had been centuries ago. Despite all these positive developments, China's aggressive policies towards the region became inexhaustible, and as a result, Yakub Khan lost his life in May 1877 as a result of a defeat (it should also be noted that the Ottoman-Russian War started in April 1877, which delayed aid to East Turkestan) (Starr, 2004: 102-104).

Until the fall of the Chinese Manchu Empire in 1911, there was no serious movement in East Turkestan, and this situation continued until the 1930s. In the 1930s, the Muslim Turks in the region who again achieved military successes against China, established the Islamic Republic of East Turkestan, which was to rule between November 2, 1932 and February 6, 1934 (Dillon, 2014: 30-43), but

this state's life was short-lived due to the lack of sufficient military support and financial aid from the Turkish Islamic world (Ke, 2018: 28, 33, 40). When the collapse of the aforementioned Turkish state is evaluated in the context of the 'great game', it becomes clear that the desires and wishes of the imperialist powers for the region are decisive. This state structure, led by Khoja Niyaz, one of the leading figures in the resistance of Uyghur Turks, began to inspire other states and leaders in Central Asia, and the Soviet Union, which was aware of the impending danger and ruled Central Asia, allied with China and brought the Islamic Republic of East Turkestan to an end (Hasanli, 2021: 18-28).

However, it should be known that despite all kinds of threats and pressure from imperialist powers such as China and Russia, Uyghur Turks have not given up their goals and ideals, and have made every effort to establish an independent state. Soviet Russia, which supported China for its own interests at the time, supported the establishment of the East Turkestan Republic in 1944, and when China, which was struggling with Japan during World War II, could not send auxiliary troops to the region that the Uyghur Turks led by Alihan Töre managed to take the region through the Cossack forces of the USSR (Finley and Zang, 2015: 34-35). When World War II ended and the world was divided between the US and the USSR and the People's Republic of China was established in China territory in 1949 under the leadership of Mao Zedong, the days of persecution for both Turks and other minorities returned (Meisner, 2007: 193-198). Because those who came to power in China had Communist views and were ready to establish good relations with Russia. And so, it is known that in 1949, Chinese leader Mao Zedong held talks with Soviet leader Josef Stalin in Moscow about East Turkestan and made every effort to transfer Russian weapons and equipment in the region to the Chinese army (for Stalin's official statement on this issue, see Ke, 2018: 201-202). In addition, the People's Republic of China annexed the region in December 1949, the East Turkistan Republic collapsed, and the second major attempt of the Turks to gain independence came to an end in the second half of the 20th century.

By the 1950s, Communist China's first activities in East Turkestan included ideas such as reducing the Uyghur population in the region, eradicating monotheistic beliefs such as Islam, which is the existential opposite of Communism, and assimilating Uyghur Turkism, which is a reflection of Turkophobia dating back to Mete Khan (O'Brien and Brown, 2022: 2-5, 63, 109). The Chinese Communist Party, which was

protested with street demonstrations between 1947 and 1953, intervened harshly in the protests, nearly a thousand Turks lost their lives and hundreds of thousands had to seek refuge in other countries (Jacobs, 2016: 245-247; Benson, 1990: 126-129). In the last part of the article, we will talk about where these people took refuge.

In addition to the massacres in 1953, China's ethnic cleansing attempts in East Turkestan continued in 1959 and 1969. According to the 1953 census, the Uyghur Turkic population in the region was around 75% (3.650 thousand), while the Han Chinese population was only 6% (300 thousand), the remaining 500 thousand people were Kazakhs and 70 thousand people were Kyrgyz (Hayes and Clarke, 2015: 33, 36, 61). China, under the leadership of Mao Zedong, sought ways to increase the number of Han Chinese in the region and continued its incentive policies by giving property such as houses, land, fields, etc. and jobs to the Chinese who would settle in East Turkestan (Millward, 2021: 381). In the 1980s and 1990s, there were partial massacres against Muslim Turks, and Uyghur Turks, who were subjected to an increasingly intense assimilation policy, either lost their lives by facing hunger and misery or had to seek refuge in other countries (Warikoo, 2016: 70-72; Fuller and Star, 2004: 19). Therefore, by the 2000s, the demographic picture in 1953 had changed significantly, with the population of Uyghur Turks dropping to 45% and the population of Han Chinese increasing to 40% (Hayes and Clarke, 2015: 129-137).

2. East Turkistan and the Urumqi Massacre (2009) after 2001

With the turn of the millennium, the September 11, 2001 terrorist attacks against the United States, the Taliban and Al-Qaeda were targeted in countries such as Afghanistan, and East Turkistan, which is close to the region, was subjected to serious repression due to its Muslim identity. Especially in the days when the concepts of 'Islam and terrorism' were juxtaposed in the Western world and all Muslims were under condemnation, the People's Republic of China did not want to miss this opportunity and tried to legitimize its oppressive policies in East Turkestan on grounds that were not considered remarkable (Tobin, 2020: 101, 106-107). As these repressive policies increased, the foundations of the Urumqi massacre in 2009 were laid, and China's assimilation policy was included in the field of practice after 2003 (Lonely Planet Travel Guide Chapter, 2016: 39). So what kind of implementation and infrastructure was there in China's oppression policies against Uyghur Turks?

To answer this question in a chronological line, it is necessary to first mention the Uyghur workers who were forcibly sent to China in 2003. East Turkestanis, who were sent to Chinese provinces such as Shandong and Guangdong for cheap labor, initially experienced a process in which women workers, and later workers of all age groups, were enslaved, and due to the mobbing (psychological violence and pressure) they were exposed to, they could not engage in any significant rebellion and protest activities in the factories where they worked until 2009 (Cappalletti, 2020: 96, 140, 150). It is also known that Muslim Turks were mostly employed in these 'slave labor' factories, that they sometimes did not receive their wages and that they could not fully claim their rights in Chinese territory because they were foreigners (Byler et al., 2022: 7, 165-171, 235, 248).

As it can be understood, when the rights of the Turks were closed, the oppression and persecution of the Chinese increased, and there was an increase in intimidation and harassment, especially against women workers (Amnesty International, 2023a). On a similar day, on June 26, 2009, a big fight broke out between East Turkistani male workers and Chinese workers in a toy factory in Guangdong's Shaoguan district due to allegations of harassment against Muslim Turkish female workers, and the Chinese, who called for reinforcements upon the escalation of the incidents, started to kill Uyghurs when they were outnumbered (Cappalletti, 2020: 150). The delay or unwillingness of the Chinese police, military and other law enforcement agencies to intervene in the incidents resulted in the deaths of nearly 300 of the 800 Uighur workers, 400 of them fleeing and seeking refuge away from the region, and nearly 100 of them going missing (Zhang and McGhee, 2014: 2, 42-46, 101, 149). These murdered people of Turkish origin were subjected to various kinds of torture both before their deaths and after their deaths, their bodies were subjected to certain cruelties.

No matter what was done, this incident, which China tried to conceal, could not be prevented from being heard in East Turkestan, and the Uyghurs who took to the streets to protest the massacre faced Chinese soldiers, police and security disguised in civilian clothes, and clashes spread throughout East Turkestan. In short, people from all walks of life such as academics, lawyers, civil servants, farmers, workers, etc. participated in the protests that started on July 5, 2009, and tens of thousands of people were involved in the protests, which were attended by around two thousand demonstrators in the first days, as the conflict between Han Chinese and

Uyghurs grew, and in parallel, the scale of the massacre in Urumqi increased (Zhang and McGhee, 2014: 2, 42-46, 101, 149; Dillon, 2018: 24, 69, 240, 265). Moreover, if all these events are viewed objectively, the Uyghurs were not the only ones affected by this negative process, many Han Chinese were also killed and injured (Cliff, 2016: 181-182, 194-196).

According to Chinese sources, nearly 200 Uyghurs, Han Chinese and Hui citizens lost their lives in the incidents in Urumqi, while nearly 2000 others were seriously injured and struggled to survive. According to Uyghur sources in East Turkestan, many more Muslim Turks were killed (thousands) and wounded (Zhang and McGhee, 2014: 2, 48). In addition, thousands of Uyghurs disappeared in the chaos, the property of shopkeepers in Urumqi was burned and looted, and the Chinese law enforcement agencies exacerbated the events instead of calming them down (for relevant documents and pictures, see R.A., 2011: 23, 39-40, 56-57). To see all these protests as a series of ordinary events in an ordinary factory would be a reductionist view, and this would be to ignore both the Uyghur struggle for independence since the 19th century and the efforts of Muslim Turks who have been rightfully resisting persecution since 1949 (McMillen, 1979: 28-48).

Besides that, the reactions and sanctions of the international community against China's oppression and persecution in Urumqi have also increased, and organizations such as NATO, the United Nations, the European Union, the Organization of the Islamic Conference, Human Rights Watch and Amnesty International wanted to intimidate China with their official statements (Amnesty International, 2023a), in this international order, which includes countries such as the USA, Russia, France, Japan, Türkiye, Switzerland, Kazakhstan, etc., most states had to keep their sanctions limited as they are economically dependent on China (Li, 2018: 191-192).

3. China's Systematic Eradication and Assimilation Policies

The Chinese, who have been trying to assimilate the Turks since the 300s BC, tried to carry out these assimilation policies through Chinese princesses after the death of the Asian Hun Emperor Mete Khan, and although they achieved partial success in this regard, they could not achieve their ambitions, and the Turkish language and culture continued during the Huns (Dillon, 2003: 10). Approaching the end of the 19th century, China, which could not establish a definite sovereignty in

the geography of East Turkestan, started to take the Uighur Turks under its sovereignty after the 1877 invasion and named these lands Xinjiang (new region=new borders) in 1884. Since even the name given to the country was part of assimilation, Uyghur Turks have always used the name 'East Turkestan' (McMillen, 1979: 19; Byler et al., 2022: 12).

As mentioned in the previous sections, from the overthrow of the Chinese Manchu Empire in 1911 to the rise to power of the Chinese Communist Party led by Mao Zedong in 1949, some Turkic Islamic States were established, many rebellion movements took place and the policies of Chineseization of the Turks continued unabated (Waley-Cohen, 1991: 1, 11, 34). The Uyghur Turks continued their just struggle for existence and rebellion movements against this oppression and persecution from 1949 to the 2000s, and China's systematic extermination and assimilation policy took place in all areas regardless of religion, language, culture and economic order (Guo, 2015: 126, 155).

One of the first assimilation policies implemented by China in order to destroy the Uyghurs was to destroy the Turkish language, culture and names, and China disregarded the rules of law in order to control East Turkestan, which is autonomous in its internal affairs, and with a law enacted in 2003, it switched to a bilingual education system in all of East Turkestan. For this reason, thousands of Turkish teachers of Uyghur origin, whose Chinese language skills were not sufficient, became unemployed in one day, and when no solution method could be produced to this problem, students were left behind in their education, and they started to be educated by Chinese teachers who did not speak Turkish in a way that lacked their culture. These problems have been faced despite the fact that Article 12 of the Chinese Constitution guarantees that minorities will not be victimized in terms of education in their own language (Holdstock, 2015: 212-221). As a result, this geography, known as Xinjiang Uyghur Autonomous Region, has been subjected to the oppression of the Chinese Communist Party and has not been able to exercise its powers, despite having the right to self-sustainability and the authority to make independent decisions in its internal affairs (Finley and Zang, 2015: 75, 105, 110, 194).

The most important thing to know is that according to Article 116 of the Chinese Constitution, 'the rights to be obtained by the regions within the borders of Chinese sovereignty that have a certain autonomy are determined, and these autonomous regions, which have many political and economic privileges, cannot exercise these rights due to another statement in the same

article. This statement is; "without the authorization of the National People's Congress, China's legislature and the highest level state institution, the decisions of the Xinjiang Uyghur Autonomous Region on 'autonomous region and local autonomous region regulations' will have no legal basis and will be annulled" (The State Council: People's Republic of China, Section 6, Article 116, 2009). Thus, despite receiving the necessary public support, China revoked many administrative decisions in East Turkestan, sent all activists who objected to this situation and engaged in rebellion movements to detention centers, and suppressed the subsequent events in a bloody way. In 2004, China continued to apply different types of assimilation, this time economic, cultural, racial and religious assimilation methods, and risked all kinds of ethnic cleansing and genocide methods to eradicate the Uyghur Turks and the Islamic religion from Chinese territory (Bovingdon, 2004: 25).

In addition to all these discriminatory practices, after 2004, Uyghur workers who are mostly women were taken to factories in Shandong and Guangdong provinces of China for cheap labor, often had to work like slaves in these factories without getting paid and became a part of economic assimilation (Cappalletti, 2020: 96, 140). In addition, these Muslim Turkic women were handed over to human traffickers in the Chinese provinces where they were forcibly displaced and placed at the center of policies planned to exterminate the Uyghur Turks. The systematic eradication policies that existed in the post-2015 period, such as the process of detaining Turkish women if they gave birth to more than one child, the continuous oppression and persecution through birth control methods, came to the fore as extensions of the assimilation policies that started in this period (Grose, 2020: 22).

As a result, different methods of destroying Turkish Muslim culture have emerged for the Chinese, and since 2005, Turkish Islamic architecture in East Turkestan has been ignored, and with the construction of Chinese-style buildings and temples, many historical mosques, madrasas, kulliye, tombs, caravanserais, inns, baths and imaret belonging to Uyghurs have been demolished, and many traces of history have been erased with concrete evidence (Byler et al., 2022: 8, 131, 135). It is estimated that more than 10,000 mosques in East Turkestan were destroyed by China, especially between 2016 and 2025. In response to China, which faced the reactions of international public opinion, denied these allegations and stated that the mosques were under restoration, French state television shared satellite images in 2018, proving that the mosques were not under restoration,

but were completely demolished and destroyed (Uyghur Human Rights Project, 2019; UNHCR, 2022: 20, 28). As it can be understood, China, which continues its assimilation policies in every sense, has started to carry out its oppression and persecution through human bodies this time, disregarding human rights and freedoms, has established concentration camps in East Turkestan and forcibly sent Muslim Uyghur Turks to these camps (Hasanli, 2021: 146, 199).

4. Concentration Camps in East Turkestan and Internal Displacement

The Chinese Communist Party, which continued its discriminatory and violent policies against Uyghur Turks after the massacre in the capital Urumqi on July 5, 2009, did not make an agreement that would ensure social peace, and intensified ethnic cleansing and genocide practices after 2014, was held responsible for the massacre and displacement of millions of people, and Chinese politicians had a major share in this situation (Sarıkaya and Kocatepe, 2023: 300-301). In 2013, Chinese President Xi Jinping, who visited East Turkestan, saw that China had not been able to assimilate this region for 64 years, that despite all efforts, Muslim Uyghur Turks had not lost anything in terms of their religion, language and culture, and on his return to Beijing on November 19, 2013, he established examples of implementation under the name of emergency action plans (UBC, 2013; Jingjie, 2014; Blanchette, 2020).

In 2014, the "Pair Up and Become Family Project" was put into effect in the first place, in this context, Han Chinese were placed in the homes of Uyghur Turkish families, and these Han Chinese, who worked like intelligence agents, reported to Beijing on issues such as the religious beliefs of Muslim families, the language they spoke, how they raised their children, whether they assimilated Chinese culture and the Communist party, and Muslim Turks with 'objectionable' behaviors and thoughts were identified and sent to concentration camps (Foreign Policy, 2018; Goff, 2019). These concentration camps, which the Chinese State denied at first, but which China was forced to admit as a result of the Uyghur Turks' interviews with international media organs, were called 'education, vocational, labor or rehabilitation camps' by the CCP, and although the camps were established between 2014-2016, they reached a record high in terms of occupancy rate in 2016-2018, and even old hospitals, schools and state buildings were transformed into forced migration and genocide camps (Rodríguez-Merino, 2022: 126-127, 134, 147-150).

Moreover, as the number of internally displaced Turks increased, the number of camps also increased, with satellite images showing that the camps have grown almost ten times larger (UNHCR, 2022: 20, 28). While this was happening on the one hand, on the other hand, negativities awaited Uyghurs who were unable to leave their homes, and the number of Chinese political agents placed in their homes increased day by day, reaching 200 people in 2014, 200,000 in 2016, and 1 million between 2018 and 2025 (Foreign Policy, 2018a; Goff, 2019).

According to a statement made by an Australian political research center in 2020, it was determined that there are more than 380 concentration camps in East Turkestan, and although the number is constantly changing, it is known that the camp in Urumqi, which has a capacity of 130 thousand people, is the largest camp where Uyghur citizens stay, and that no one is allowed to enter and exit the camps except the authorities in these places where oppression and persecution do not end (Australian Strategic Policy Institute, 2020; Amnesty International, 2024). Surrounded by high walls and wire fences, these camps were called 'vocational training centers' by the Chinese administration (Rodríguez-Merino, 2022: 126-127, 134, 147-150), which brings to mind the following question; what kind of training center is there that is protected by walls like a prison, where the person who enters cannot leave, and even if he leaves, either the dead or the devastated and exhausted living person comes out?

Muslim Turks, who were suddenly taken from their homes and forcibly sent to these genocide camps without any crime, said that the Chinese administration targeted them with unjust and unlawful accusations and imprisoned them in these camps. In short, the majority of these people faced incriminating statements because of their religious beliefs, some because they prayed and fasted, some because they kept a Koran in their homes and provided religious education, and some because they did not drink alcohol or eat pork, and they were forcibly relocated and sent to these concentration camps and forced to do all these things they did not want to do (Genocide Watch, 2019). In addition, Han Chinese, who were brought to this geography with the promises of houses, land, jobs and marriage in order to strengthen demographically in East Turkestan, were also encouraged to marry Uyghur girls, and the refusal of Uyghur girls who did not want to marry a member of a nation that tried to assimilate them faced the sanctions of the Chinese state, and this situation sometimes resulted in them and sometimes their family members being sent to

concentration camps, which are open prisons (BBC, 2022).

As can be seen from witness statements and the work of international organizations and NGOs, the developments in the camps reveal the extent of violence. In these genocide camps, Uyghur Turks are forced to 'wake up early in the morning, recite the Chinese national anthem and say that they love Chinese President Xi Jinping'. They are also made to swear from the first day they enter the camp that they will never speak about Turkishness and Islam again and that they will make every effort to learn the Chinese language and culture. Those who do not fulfill these conditions, which are imposed by China's repressive policies, are thrown into solitary confinement, tortured and starved for days (The Guardian, 2019; Council on Foreign Relations, 2022). Similar to the Nazi camps where the Germans massacred their Jewish citizens during World War II, these places where nearly 3 million Uyghurs were housed, turned into a genocide center where women were oppressed with birth control methods and nearly 500 thousand children were taken away from their families and taken to different camps (Foreign Policy, 2018b). Despite all these events, China denies its actions and states that the allegations of ethnic genocide are unfounded (Amnesty International, 2023b).

Muslim Turks of Kazakh and Kyrgyz origin living in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region are also known to be among the people working as correctional officers in the camps. These officers, who sometimes did not remain silent about the persecution, either escaped from the camps and sought refuge in Kazakhstan or were detained and imprisoned in the camps (France 24, 2018). Thousands of Kazakh families who applied to 'Atayurt', a non-governmental organization operating in Kazakhstan, made great efforts to rescue nearly 2 thousand Muslims of Kazakh origin among the nearly 3 million people in the camps in East Turkestan, and a certain number of these people were allowed to cross into Kazakhstan after the Kazakh Foreign Ministry contacted China (UNHCR, 2023; Anadolu Agency, 2019).

Under China's so-called 'anti-extremism' laws, people who disrupt public order, engage in terrorism and hold marginalized views are punished and sent to concentration camps. Research has shown that people of Uyghur origin have been sent to these camps and subjected to various kinds of torture simply because they are Turks or because they fulfill their religious obligations (NPR, 2018). In addition, organizations such as the United Nations Committee on the Elimination of Racial Discrimination held meetings with other NGOs in

Geneva, Switzerland in 2022 and reported that the rulers in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region had used the powers of the local People's Congress to make unlawful decisions and were responsible for the internal displacement, forced migration to concentration camps and detention of Uyghur, Kazakh and Kyrgyz citizens who were labeled as 'political criminals' without any evidence (United Nations, 2022a). NGOs such as Human Rights Watch and Amnesty International have also stated that China is 'systematically engaged in extermination and human rights violations and that the scale of the massacre will grow if necessary measures are not taken' (Amnesty International, 2021; Anadolu Agency, 2019).

4.1. Legal Consequences of the Events in East Turkistan: Recognition as "Genocide" and International Sanctions

The Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, which was signed by the United Nations Security Council in 1948 and entered into force in 1951, and has so far been ratified by nearly 140 countries, was announced to the whole world as a result of the efforts of Raphael Lemkin, a Polish Jew whose family and relatives were mostly killed by the Nazis (Martin, 1984: 170-171, 309-312): "The crime of genocide consists of certain crimes committed with the intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnic, racial or religious group, such as killing a member of a particular community, inflicting physical or mental harm on him/her, forcing him/her to live in conditions that will destroy his/her life, preventing births within the community, and transferring children within the community to another group" (Cooper, 2008: 2, 8, 72-73; United Nations, 1951: 1; Finley and Zang, 2015: 13-14).

As a result of their meetings, the national parliaments of the United States and Canada also determined that many of the above-mentioned genocide articles were applied by the Chinese state against Uyghur Muslim Turks, accepted that China committed the crime of genocide in their parliaments, and then started to increase the economic and political sanctions they imposed against China (U.S. Department of State, 2021; Government of Canada, 2023a). Companies such as apple, samsung, nike and adidas have moved some of their factories from China to India, while other Western countries have moved their companies to Bangladesh, Cambodia, Vietnam, Thailand, the Philippines, etc. (BBC, 2020). Apart from this, international measures and investigations have gained momentum (United Nations, 2022b), and in 2020, the UN Human Rights Council voted on a motion to investigate China's genocide and human rights violations against Uyghur Turks, and the motion

was voted in favor of the Chinese state with 19 rejections, 17 acceptances and 11 abstentions; in short, the persecution in East Turkestan was kept silent. The most interesting aspect of this vote was that most of the countries that voted 19 against and 11 abstained were Muslim and Turkish², while Uyghur Muslim Turks were seeking their rights (International Federation For Human Rights, 2022).

It should also be noted that some countries had remained silent against China's unlawful actions years ago. Some states, such as Cambodia, returned nearly 20 East Turkestan nationals to China in 2009, regardless of whether they had been granted refugee status, in violation of the principle of non-refoulement (Article 33/1) of the 1951 Geneva Refugee Convention (UNHCR, 2009). Cambodia sided with China when Uighur asylum seekers were unjustly extradited, and as a result, China signed 14 different commercial and military agreements worth 850 million dollars with Cambodia (Reuters, 2009).

4.2. Forced Migration of Uyghurs from East Turkistan to Other Countries: Asylum Seeker and Refugee Movements

Since the Chinese Communist Party came to power in 1949, people of Muslim Turkish origin have started to be targeted primarily, the 2009 Urumqi Massacre and the genocide in Uyghur concentration camps between 2016 and 2025 were similarly experienced in 1953, and as examined under the title of 'East Turkistan's struggle for independence' in the first part of the article, after some massacres, there was an influx of refugees to Muslim and Turkish origin countries such as Türkiye (Wang, 2003: 45-47, 53). These Uyghur forced migrants initially sought refuge in border countries such as India and Pakistan, and nearly 900 of them were brought to Türkiye with the efforts of non-governmental organizations such as the Red Crescent. Thousands of Uyghur Turks have defected to Anatolia over the years, and Türkiye has made every effort to ensure their integration and well-being (Millward et al., 2010: 258, 260-261, 265; Beydulla, 2019: 181).

Today, countries such as Canada and the United States have done similar practices, especially since 2006, they have invited East Turkestanis who have been

persecuted and forced to seek refuge and asylum in third countries (human rights activists such as Rebiya Kadeer³, etc., BBC, 2009) to their countries, and they have also initiated legal studies on this issue (Hillman and Tuttle: 2016: 16). For example, this law, which was submitted to the Canadian parliament in 2022 as the M-62 bill and passed in February 2023 with the full vote of 322 MPs in the parliament, included Uyghur Turks seeking asylum, defection or refugee status in third countries and stated that approximately 10 thousand people would be admitted to the country. Every effort was made to complete this process, which was carried out by the Canadian immigration ministry, within a year, and the Canadian government signed a decision that will set an example for other countries and stated that such policies will continue (Parliament of Canada, 2022; Government of Canada, 2023b; Uyghur Times, 2024). As a result, while many Muslim or Turkish-origin countries remain silent on the persecution of Uyghurs, the fact that Canada, which is predominantly Christian, has taken this decision has shown that some decisions can be taken without ethnic and religious discrimination and concern.

CONCLUSION

Although Chinese rulers claim that 'East Turkestan has belonged to them for centuries', as explained in the first part of this article, it was not possible to talk about Chinese hegemony in these lands until the 18th century, the first occupations started after the 1750s, and the process of China's patronage of the region accelerated after 1949 (Betts et al., 2019: 126-127, 135). This desire for sovereignty, which began with Mao Zedong, opened the door to one of the greatest evils to be done to the Uyghurs, with the first nuclear facility established in 1959 in the Lop Nur region of East Turkestan, 46 nuclear tests were conducted between 1964 and 1996, and it was determined that nearly one million Uyghurs were affected by this situation, and the number of deaths, injuries, disabilities and cancer cases increased (Scientific American, 2009). This information shows that the Uyghur community has created a 'threat perception' for the CCP, and in China, which has more than 55 ethnic groups, 'diversity' has come to mean 'a security threat that must be eliminated'.

² Some Muslim or Turkic countries that voted against: Uzbekistan, Kazakhstan, Pakistan, Indonesia, Senegal, Sudan, UAE, Qatar... Countries of Muslim or Turkish origin that abstained from voting: Libya, Malaysia, Gambia, Benin (International Federation for Human Rights, 2022).

³ Rebiya Kadeer has fought hard to defend the rights of East Turkistanis and was elected president of the World Uyghur Congress (WUC) in 2006 (World Uyghur Congress, 2010).

In addition, economic reasons have also enabled East Turkestan geopolitics to come to the forefront as an important actor role model, this region, which has fertile lands, has been the center of attraction for imperialist powers in the context of agriculture, animal husbandry, underground wealth and industrial products, and the fact that nearly 85% of China's gold, coal and steel mines have been in this geography since ancient times, and that 40% of the Chinese state's coal needs and 20% of its oil and natural gas needs are provided from the East Turkestan hinterland is proof of this situation (Yıldırım, 2013: 130; Fricke, 2014: 20-22). This systematic process has been shaped on the basis of reducing the Uyghur population in the region and increasing the Han Chinese population, the idea of completely eliminating the Uyghur population in the region by 2050 was a necessity in the context of China's 'New Silk Road Project', which China planned to pass through more than 60 countries, and economic concerns paved the way for China's genocide of Muslim Turks (The Diplomat, 2015; Romgard, 2008, 88-91).

So what is the main issue that needs to be emphasized and resolved with all these developments? When asked a question like that, the best answer that can be given is that these people, who have been subjected to Chinese assimilation, who have been forcibly sent to concentration camps because of their Islamic faith and Turkish race, and who are 'internally displaced persons', should be removed from these camps as soon as possible and all camps should be closed by the Chinese administration. When we look at the reality, in the context of East Turkestan policies, after 2016, the Chinese state intensified its oppression and persecution and increased the number and area of camps secretly from everyone. The opposite situation also occurred in similar periods, and after the parliaments of countries such as the United States and Canada recognized that 'genocide was committed by China against Uyghurs' and announced this to the whole world, sanctions of large companies against China became visible, so that the Chinese government was forced to release some Uyghur citizens in East Turkistan camps (BBC, 2021; U.S. Department of State, 2021; Government of Canada, 2023a).

Consequently, some countries, organizations, institutions and NGOs that do not want to disrupt their economic relations with China, have political interests with Russia and therefore try to form a political and military union with the CCP, which is one of its most important allies, have not spoken out against the persecution in East Turkestan, even if they are of Muslim

or Turkish origin, and have remained in the Russian-Chinese grip (Kara, 2021: 24). In the world, apart from Türkiye, the United States, Canada, etc., there have not been many actors defending the rights of Uyghurs (the Uyghur diaspora has generally risen in these countries, Tyler, 2004: 222-246), internally displaced persons, asylum seekers or refugees, whether Syrian, Arakanese, Yemenite, Afghan or Uyghur, have shared a similar fate, while "Christian, white-skinned and blond Ukrainians" have received preferential treatment by Western countries (Gülerce and Bayram, 2023: 90).

In short, in this world where proxy wars come to the forefront and countries and people are only trying to maximize their own interests, two different views of two different thinkers shed light on the events: "Every effort is permissible for every means to an end" (Machiavelli, 2004.); 'Do not do to another what you do not wish to be done to you' (Confucius, Brainy Quotes, 2024).

REFERENCES

- Amnesty International. (2021). *China: Draconian Repression of Muslims in Xinjiang Amounts to Crimes Against Humanity*, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/06/china-draconian-repression-of-muslims-in-xinjiang-amounts-to-crimes-against-humanity/>, Accessed: 13.02.2025.
- Amnesty International. (2023a). *China:2023*, <https://www.amnesty.org/en/location/asia-and-the-pacific/east-asia/china/report-china/>, Accessed: 14.02.2025.
- Amnesty International. (2023b). *China: Anniversary of UN's Damning Xinjiang Report Must be 'Wake-Up Call' to Action*, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/08/china-anniversary-of-uns-damning-xinjiang-report-must-be-wake-up-call-to-action/>, Accessed: 15.02.2025.
- Amnesty International. (2024). *"Like We were Enemies in a War": China's Mass Internment, Torture and Persecution of Muslims in Xinjiang*, <https://xinjiang.amnesty.org/>, Accessed: 26.12.2024.
- Anadolu Ajansı. (2019). *Çin Kamplarda Alıkoyduğu Kazakların Ülkeyi Terk Etmesine İzin Verecek*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cin-kamplarda>

- alikozydugu-kazaklarin-ulkeyi-terk-etmesine-izin-verecek/1360683#, Accessed: 11.10.2024.
- Australian Strategic Policy Institute. (2020). What's the Problem? 'Re-education', Forced Labour and Surveillance Beyond Xinjiang, <https://www.aspi.org.au/report/uyghurs-sale>, Accessed: 20.03.2025.
- Barthold, W. (2018). *Türkistan Halklarının Tarihi*. Astana Yayınları.
- BBC. (2009). *Profile: Rebiya Kadeer is the Head of the World Uighur Congress, Which Represents the Uighur Community in Exile*, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4357607.stm>, Accessed: 20.02.2025.
- BBC. (2020). *Apple and Nike Urged to Cut 'China Uighur Ties'*, <https://www.bbc.com/news/business-53481253>, Accessed: 22.10.2024.
- BBC. (2021). *Uighurs: Western Countries Sanction China Over Rights Abuses*, <https://www.bbc.com/news/world-europe-56487162>, Accessed: 03.03.2025.
- BBC. (2022). *Who are the Uyghurs and Why is China Being Accused of Genocide?*, <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-22278037>, Accessed: 03.01.2025.
- Bellér-Hann, I. (2008). *Community Matters in Xinjiang, 1880-1949: Towards a Historical Anthropology of the Uyghur*. Brill Academic Pub.
- Benson, L. K. (1990). *The Ili Rebellion: Muslim Challenge to Chinese Authority in Xingjiang, 1944-49*. M. E. Sharpe Inc.
- Betts, A., Weiming Jia, P., and Vicziany, M. (2019). *The Cultures of Ancient Xinjiang, Western China. Crossroads of the Silk Roads*.
- Beydulla, M. (2019). Experiences of Uyghur Migration to Turkey and the United States: Issues of Religion, Law, Society, Residence, and Citizenship. In *Migration and Islamic Ethics* (pp. 174-195). Brill.
- Blanchette, J. (2020). *Xi Jinping's Vision for Xinjiang*, <https://www.csis.org/analysis/xi-jinpings-vision-xinjiang>, Accessed: 09.11.2024.
- Boute, A. (2019). *Energy Security along the New Silk Road: Energy Law and Geopolitics in Central Asia* (Cambridge Studies on Environment, Energy and Natural Resources Governance). Cambridge University Press.
- Bovingdon, G. (2004). *Autonomy in Xinjiang: Han Nationalist Imperatives and Uyghur Discontent*. East-West Center Washington Publications.
- Brainy Quotes. (2024). *Confucius Quotes*, <https://www.brainyquote.com/authors/confucius-quotes>, Accessed: 02.11.2024.
- Buğra, M. E. (1952). *Doğu Türkistan: Tarihi, Coğrafi ve Şimdiki Durumu*. Güven Basımevi.
- Byler, D., Franceschini, I., and Loubere, N. (2022). *Xinjiang Year Zero*. ANU Press.
- Chaudhuri, D. (2017). *Xinjiang and the Chinese State: Violence in the Reform Era*. Routledge India.
- Chong, A., and Phạm, Q. M. (Eds.). (2020). *Critical Reflections on China's Belt and Road Initiative*. Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Clarke, M. E. (2011). *Xinjiang and China's Rise in Central Asia-a History*. Routledge.
- Clarke, M. E. (Eds.) (2022). *Xinjiang Emergency: Exploring the Causes and Consequences of China's Mass Detention of Uyghurs*. Manchester University Press.
- Cliff, T. (2016). *Oil and Water: Being Han in Xinjiang*. University of Chicago Press.
- Cooper, J. (2008). *Raphael Lemkin and the Struggle for the Genocide Convention*. New York: Palgrave Macmillan.
- Council on Foreign Relations. (2022). *China's Repression of Uyghurs in Xinjiang*, <https://www.cfr.org/backgrounder/china-xinjiang-uyghurs-muslims-repression-genocide-human-rights>, Accessed: 11.01.2025.
- Dillon, M. (2003). *Xinjiang_ China's Muslim Far Northwest*. Routledge.
- Dillon, M. (2014). *Xinjiang and the Expansion of Chinese Communist Power: Kashgar in the Early Twentieth Century*. Routledge.
- Dillon, M. (2018). *Xinjiang in the Twenty-first Century: Islam, Ethnicity and Resistance*. Routledge.

- Escobar, P. (2020). *Shadow Play: US-Russia-China in The New Great Game, 2017-2020*. Asia Times.
- Finley, J. S., and Zang, X. (Eds.). (2015). *Language, Education and Uyghur Identity in Urban Xinjiang*. Abingdon: Routledge.
- Foreign Policy. (2018a). *China's Nightmare Homestay: In Xinjiang, Unwanted Chinese Guests Monitor Uighur Homes* 24/7, <https://foreignpolicy.com/2018/10/26/china-nightmare-homestay-xinjiang-uyghur-monitor/>, Accessed: 18.12.2024.
- Foreign Policy. (2018b). *48 Ways to Get Sent to a Chinese Concentration Camp: Something Terrible is Happening in Xinjiang*, <https://foreignpolicy.com/2018/09/13/48-ways-to-get-sent-to-a-chinese-concentration-camp/>, Accessed: 17.01.2025.
- France 24. (2018). *Central Asians Cry Out Over China's Secret Detention Camps*, <https://www.france24.com/en/20181218-central-asians-cry-out-over-chinas-secret-detention-camps>, Accessed: 27.01.2025.
- Fricke, K. (2014). *Analysis and Modelling of Water Supply and Demand Under Climate Change, Land Use Transformation and Socio-economic Development: The Water Resource Challenge and Adaptation Measures for Urumqi Region, Northwest China*. Springer Science & Business Media.
- Fuller, G. E., and Starr, S. F. (2004). *The Xinjiang Problem*. Central Asia-Caucasus Institute, Paul H. Nitze School of Advanced International Studies.
- Genocide Watch. (2019). *China Forces Uyghur Muslims to Eat Pork, Drink Alcohol During Lunar New Year*, <https://www.genocidewatch.com/single-post/2019/02/09/china-forces-uyghur-muslims-to-eat-pork-drink-alcohol-during-lunar-new-year>, Accessed: 09.01.2025.
- Goff, P. (2019). *"'Become Family': China Sends Officials to Stay with Xinjiang Minorities"*, <https://www.irishtimes.com/news/world/asia-pacific/become-family-china-sends-officials-to-stay-with-xinjiang-minorities-1.4118327>, Accessed: 19.03.2025.
- Government of Canada. (2023a). *Parliamentary Committee Notes: Use of the Term "Genocide" and the Situation in Xinjiang*, <https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/trnsprnc/brfng-mtrls/prlmntry-bndrs/20230629/22-en.aspx>, Accessed: 23.10.2024.
- Government of Canada. (2023b). *Question Period Note: Uyghurs*, <https://search.open.canada.ca/qpnotes/record/cic,lRCC%20-%202023-QP-00032>, Accessed: 24.02.2025.
- Grose, T. (2020). *Negotiating Inseparability in China: The Xinjiang Class and the Dynamics of Uyghur Identity*. Hong Kong University Press.
- Guo, R. (2015). *China's Spatial (Dis)integration: Political Economy of the Interethnic Unrest in Xinjiang*. Chandos Publishing.
- Gülerce R., and Bayram M. N. (2023). "Ukrayna'dan Avrupa'ya Kitleli Göç Hareketlerinde AB'nin Sığınma Politikalarının İnsan Hakları Bağlamında Değerlendirilmesi", *Göç Araştırmaları Dergisi*, Sayı 9, ss. 77-104.
- Hasanli, J. (2021). *Soviet Policy in Xinjiang: Stalin and the National Movement in Eastern Turkistan*, Lexington Books.
- Hayes, A, and Clarke, M. (Eds.) (2015). *Inside Xinjiang. Space, Place and Power in China's Muslim Far Northwest*. Routledge.
- Hillman, B., and Tuttle, G. (Eds.). (2016). *Ethnic Conflict and Protest in Tibet and Xinjiang: Unrest in China's West*. Columbia University Press.
- Holdstock, N. (2015). *China's Forgotten People: Xinjiang, Terror and the Chinese State*. I.B. Tauris & Co. Publishing.
- Hopkirk, P. (2006). *The Great Game: On Secret Service in High Asia*. John Murray Press.
- International Federation For Human Rights. (2022). *UN Human Rights Council Voted Against Debate on Human Rights Violations in China's Xinjiang Region*, <https://www.fidh.org/en/region/asia/china/china-human-rights-council-voted-against-a-debate-on-human-rights>, Accessed: 22.10.2024.
- Jacobs, J. M. (2016). *Xinjiang and the Modern Chinese State*. University of Washington Press.
- Jingjie, Y. (2014). *Xinjiang to See 'Major Strategy Shift': Chinese President Xi Jinping Speaks at a Central*

- Political and Legal Work Meeting in Beijing*, <https://www.globaltimes.cn/content/836495.shtml>, Accessed: 05.11.2024.
- Kara, F. (2021). *Rusya'nın Orta Asya'ya (Türkistan) Yönelik Politikalarının Dönemlere Göre Değişimi*. İksad Yayınevi.
- Ke, W. (2018). *The East Turkestan Independence Movement, 1930s to 1940s*. The Chinese University of Hong Kong Press.
- Kitapçı, Z. (2004). *Doğu Türkistan ve Uygur Türkleri Arasında İslâmiyet: Tanrı Dağlarının Eteklerinde Yükselen İlk Tekbir ve Ezan Sesleri*. Yedikubbe Yayınları.
- Li, Y. (2018). *China's Assistance Program in Xinjiang: A Sociological Analysis*. Lexington Books.
- Lonely Planet Travel Guide Chapter. (2016). *Lonely Planet Xinjiang, Urumqi & Northern China*. Lonely Planet Publications.
- Machiavelli, N. (2004). *Prens*. Can Yayınları.
- Mao, Z. (1998). *Mao Zedong on Diplomacy*. Foreign Languages Press.
- Martin, J. J. (1984). *The Man Who Invented "Genocide": The Public Career and Consequences of Raphael Lemkin*. Institute for Historical Review.
- McMillen, D. H. (1979). *Chinese Communist Power and Policy in Xinjiang, 1949–1977*. Westview Press.
- Mei, J. (2000). *Copper and Bronze Metallurgy in Late Prehistoric Xinjiang: Its Cultural Context and Relationship with Neighbouring Regions*. BAR Publishing.
- Meisner, M. (2007). *Mao Zedong: A Political and Intellectual Portrait*. Polity Press.
- Miller, T. (2017). *China's Asian Dream: Empire Building along the New Silk Road*. Zed Books.
- Millward, J. (2021). *Eurasian Crossroads: A History of Xinjiang, Revised and Updated*. C. Hurst & Co. Publishers.
- Millward, J. A., Shinmen, Y., Sugawara, J. (Eds.). (2010). *Studies on Xinjiang Historical Sources in 17-20th Centuries*. Tokyo: The Toyo Bunko.
- NPR. (2018). *Ex-Detainee Describes Torture In China's Xinjiang Re-Education Camp*, <https://www.npr.org/2018/11/13/666287509/ex-detainee-describes-torture-in-chinas-xinjiang-re-education-camp>, Accessed: 05.02.2025.
- O'Brien, D., and Brown, M. S. (2022). *People, Place, Race, and Nation in Xinjiang, China*. Singapore: Palgrave Macmillan.
- Parliament of Canada. (2022). *M-62 Uyghurs and other Turkic Muslims: 44th Parliament, 1st Session*, <https://www.ourcommons.ca/members/en/54157/motions/11892002>, Accessed: 24.02.2025.
- R. A. (2011). *Reflections on Chinese Policy in Xinjiang-Uighur Autonomous Region. An Eyewitness Account of 5 July 2009 and the Aftermath*. Islamic Human Rights Commission.
- Reuters. (2009). *Cambodia Tightens Economic Links with China*, <https://www.reuters.com/article/world/cambodia-tightens-economic-links-with-china-idUSSGE5BK02T/>, Accessed: 19.02.2025.
- Rodriguez-Merino, P. A. (2022). *Violence, Discourse, and Politics in China's Uyghur Region: The Terroristization of Xinjiang*. Routledge.
- Romgard, J. (2008). *Questions of Ancient Human Settlements in Xinjiang and The Early Silk Road Trade, with An Overview of the Silk Road Research Institutions and Scholars in Beijing, Gansu, and Xinjiang*. University of Pennsylvania Press.
- Samolin, W. (1964). *East Turkistan to the Twelfth Century: A Brief Political Survey*. Mouton.
- Sarıkaya, Y., Kocatepe, Ö. F. (2023). *Kafkasya ve Türkistan: Çatışma ve İşbirliği*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Scientific American. (2009). *Did China's Nuclear Tests Kill Thousands and Doom Future Generations?*, <https://www.scientificamerican.com/article/did-chinas-nuclear-tests/>, Accessed: 28.02.2025.
- Starr, S. F. (2004). *Xinjiang: China's Muslim Borderland*. Routledge.

- The Diplomat. (2015). *China's New Silk Road and Its Impact on Xinjiang*, <https://thediplomat.com/2015/03/chinas-new-silk-road-and-its-impact-on-xinjiang/>, Accessed: 01.03.2025.
- The Guardian. (2019). 'Show No Mercy': Leaked Documents Reveal Details of China's Xinjiang Detentions, <https://www.theguardian.com/world/2019/nov/17/show-no-mercy-leaked-documents-reveal-details-of-chinas-mass-xinjiang-detentions>, Accessed: 19.01.2025.
- The State Council: People's Republic of China. (2019). *Constitution of the People's Republic of China* (Section 6, Article 116), https://english.www.gov.cn/archive/lawsregulations/201911/20/content_WS5ed8856ec6d0b3f0e9499913.html, Accessed: 15.09.2024.
- Thornton, C. P., and Schurr, T. G. (2004). "Prehistoric 'Europeans' in Xinjiang?: A Case for Multiple Interpretations." *The Interplay of Past and Present, Södertörn Archaeological Studies*, no. 1, 85-98.
- Tobin, D. (2020). *Securing China's Northwest Frontier: Identity and Insecurity in Xinjiang*. Cambridge University Press.
- Turdush, R. (2022). *East Turkistan's Right to Sovereignty: Decolonization and Beyond*. Rowman & Littlefield.
- Tyler, C. (2004). *Wild East China: The Taming of Xinjiang*. Rutgers University Press.
- U.S. Department of State. (2021). *Determination of the Secretary of State on Atrocities in Xinjiang*, <https://2017-2021.state.gov/determination-of-the-secretary-of-state-on-atrocities-in-xinjiang/>, Accessed: 27.10.2024.
- UBC (The University of British Columbia). (2013). *Xinjiang Documentation Project*, <https://xinjiang.sppga.ubc.ca/timelines/reeducation-camps/>, Accessed: 11.11.2024.
- UNHCR. (2009). *Cambodia Deports Uyghurs to China*, <https://webarchive.archive.unhcr.org/20230520160627/https://www.refworld.org/docid/4b4456d5c.html>, Accessed: 16.02.2025.
- UNHCR. (2022). *OHCHR Assessment of Human Rights Concerns in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region, People's Republic of China*, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/2022-08-31/22-08-31-final-assesment.pdf>, Accessed: 16.03.2025.
- UNHCR. (2023). *Children of Ethnic Kazakhs in China Beg for Help to Release Their Parents in Xinjiang*, <https://webarchive.archive.unhcr.org/20230520231547/https://www.refworld.org/docid/5c34a71ef.html>, Accessed: 02.02.2025.
- United Nations. (1951). *Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*, https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf, Accessed: 19.10.2024.
- United Nations. (2022a). *China: UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination Calls for Probe Into Xinjiang Rights Violations*, <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/11/china-un-committee-elimination-racial-discrimination-calls-probe-xinjiang>, Accessed: 08.02.2025.
- United Nations. (2022b). *China Responsible for 'Serious Human Rights Violations' in Xinjiang Province: UN Human Rights Report*, <https://news.un.org/en/story/2022/08/1125932>, Accessed: 16.03.2025.
- Uyghur Human Rights Project. (2019). *Demolishing Faith: The Destruction and Desecration of Uyghur Mosques and Shrines*, <https://uhrp.org/report/demolishing-faith-the-destruction-and-desecration-of-uyghur-mosques-and-shrines/>, Accessed: 15.12.2024.
- Uyghur Times. (2024). *First Uyghur Arrives in Canada Under M-62 Resettlement Program*, <https://uyghurtimes.com/first-uyghur-arrives-in-canada-under-m-62-resettlement-program/>, Accessed: 27.02.2025.
- Waley-Cohen, J. (1991). *Exile in Mid-Qing China: Banishment to Xinjiang. 1758–1820*. Yale University Press.
- Wang, D. D. (2003). *Clouds Over Tianshan: Essays on Social Disturbance in Xinjiang in the 1940s*. NIAS Press.

Warikoo, K. (2016). *Xinjiang: China's Northwest Frontier*. London: Routledge.

World Uyghur Congress. (2010). *The WUC President*, <https://www.uyghurcongress.org/en/the-wuc-president/>, Accessed: 15.11.2024.

Yao, W., and Wright, L. J. (2021). *The Story of Xinjiang Revealed Through Old Maps (1759-1912)*. Bridge.

Yıldırım, K. (Ed.). (2013). *Çin Kaynaklarında Türkistan Şehirleri*. Ötüken Neşriyat.

Zhang, S., and McGhee, D. (2014). *Social Policies and Ethnic Conflict in China: Lessons from Xinjiang*. Palgrave Macmillan.

Article Information	
Peer-review	Two Outside Referees / Double-Sided Blinding
Ethical Statement	In this study, the rules stated in the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were followed.
Similarity Scanning	This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No plagiarism detected.
Ethics Committee Permission	The study does not require ethics committee approval.
Author Contributions	The authors' contribution rates in the study are equal.
Conflict of Interest	There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.
Financial Disclosure	No external funding was used to support this research.
Copyright & License	Authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 license.
Artificial Intelligence Statement	No artificial intelligence tools were used in the preparation of this study.

Makale Bilgileri	
Hakem Değerlendirmesi	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.
Benzerlik Taraması	Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.
Etik Kurul İzni	Çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.
Yazarların Katkı Oranı	Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.
Çıkar Çatışması	Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Finansal Destek	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.
Yapay Zekâ Beyanı	Bu çalışmanın hazırlanmasında yapay zekâ araçlarından faydalanılmamıştır.

Received | Geliş Tarihi : 28.01.2026
Accepted | Kabul Tarihi : 23.03.2026
Published | Yayın Tarihi : 31.03.2026

"Bilimin evreninde gezinti" / "Journey through the universe of the science"

DOI: <https://doi.org/10.64360/eleg.v6i1.82>

Research Article | Araştırma Makalesi

AZINLIK HAKLARININ AVRUPA BİRLİĞİ GENİŞLEME SÜRECİ KAPSAMINDA EVRİMİ VE TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNE YANSIMALARI: 1990'DAN GÜNÜMÜZE

ATICI, Nilgün (Doktora Öğrencisi) Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, Türkiye.

E-posta: nlgn.atc@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3102-1536>

İZOL, Ramazan (Doç. Dr.) Akdeniz Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Antalya, Türkiye.

E-posta: ramazanizol@akdeniz.edu.tr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2028-3477>

Öz

Soğuk Savaş sonrası yeni düzende Avrupa Birliği (AB), kıtanın doğusuna yayılma süreciyle eş zamanlı olarak; demokrasi, insan hakları ve azınlık hakları ilkelerini normatif gücünün merkezine alarak bu gücü yeniden yapılandırmıştır. Bu çalışma, azınlık haklarının AB'nin dış ilişkilerindeki araçsal rolünü, üç dönem üzerinden Türkiye-AB ilişkileri bağlamında incelemektedir: 1990–1999, 2000–2010 ve 2010 sonrası. Teorik çerçevede liberal çoğulculuk ve normatif güç Avrupa yaklaşımı temel alınarak, AB'nin azınlık haklarını bir dış politika aracı olarak nasıl kullandığı analiz edilmiştir. Türkiye'nin bu süreçteki konumlanışı, hem iç hukuk reformları hem de siyasal dönüşüm açısından ele alınmıştır. Çalışma, 2000'li yıllarda ivme kazanan reform sürecinin 2010 sonrasında güvenlik ve göç gibi temaların yükselişiyle sekteye uğradığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Azınlık Hakları, Avrupa Birliği, Normatif Güç, Türkiye, Genişleme Politikası, İnsan Hakları.

THE EVOLUTION OF MINORITY RIGHTS WITHIN THE EU ENLARGEMENT PROCESS AND ITS REFLECTIONS ON EU-TÜRKİYE RELATIONS: FROM 1990 TO THE PRESENT

Abstract

In the new post-Cold War order, the European Union (EU) redefined its normative power by placing the principles of democracy, human rights, and minority rights at its core, simultaneously with its eastward expansion process. This study analyzes the instrumental role of minority rights in the EU's external relations through a three-period framework: 1990–1999, 2000–2010, and the post-2010 era. Grounded in the theoretical frameworks of liberal pluralism and the concept of the EU as a normative power, the paper investigates how minority rights have functioned as a tool of conditionality in EU enlargement, with a specific focus on Türkiye. It finds that Türkiye's reform momentum, particularly evident in the early 2000s, significantly slowed in the post-2010 period due to shifting priorities toward security and migration at both the EU and domestic levels.

Keywords: Minority Rights, European Union, Normative Power, Türkiye, Enlargement Policy, Human Rights.

Highlights | Öne Çıkanlar

- Çalışma, azınlık haklarının AB'nin dış ilişkilerindeki araçsal rolünü, Türkiye-AB ilişkileri bağlamında üç dönem üzerinden incelemiştir.
- AB'nin azınlık haklarını bir dış politika aracı olarak nasıl kullandığı analiz edilmiştir.
- Reform süreci 2010 sonrasında güvenlik ve göç gibi temaların yükselişiyle sekteye uğramıştır.

Citation | Atıf:

Atıcı, N. & İzol, R. (2026). Azınlık haklarının Avrupa Birliği genişleme süreci kapsamında evrimi ve Türkiye-AB ilişkilerine yansımaları: 1990'dan günümüze, *Elegest Elegeş*, 6(1), 17-27.

GİRİŞ

Avrupa Birliği (AB), kuruluş aşamasından itibaren ekonomik bir entegrasyon projesi olarak başlamış olsa da zamanla normatif bir aktör kimliği edinerek insan hakları, demokrasi ve azınlık haklarını dış politikasının temel unsurları haline getirmiştir (Manners, 2002). Özellikle 1990 sonrası dönemde, Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan çok kutuplu düzende AB'nin "normatif güç" kapasitesi artmış ve bu normlar, genişleme politikalarının temel kriterleri olarak kurumsallaşmıştır. Bu perspektiften bakıldığında azınlık hakları, AB'nin genişleme stratejilerinde aday ülkeleri dönüştürmek amacıyla kullandığı temel bir normatif araç haline gelmiştir.

Yapılan çalışma ile azınlık haklarının AB'nin genişleme stratejileriyle nasıl bütünleştiğini ve bu durumun Türkiye-AB ilişkilerine nasıl bir yön verdiğini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Türkiye'nin azınlık hakları bağlamındaki uyum süreci, Avrupa değerlerinin benimsenmesi ve ulusal egemenlik arasındaki gerilimi de gözler önüne sermektedir.

2. TEORİK ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMASI

2.1 NORMATİF GÜÇ AVRUPA VE AZINLIK HAKLARI

Normatif güç kavramı ilk olarak Ian Manners tarafından 2002 yılında tanımlanmıştır: "Avrupa Birliği'nin uluslararası ilişkilerde bir güç olarak rolü, yalnızca maddi değil, aynı zamanda normatif bir doğaya sahiptir." Manners'a göre Birliğin etkisi, askeri kapasitesinden ziyade demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları gibi evrensel prensipleri dış dünyaya ihraç edebilme yeteneğine dayanmaktadır. Dolayısıyla AB'nin dış politikadaki etkisi çoğu zaman askeri ya da ekonomik gücünden ziyade "normatif gücü" ile açıklanmaktadır. (Manners, 2002) AB'nin uluslararası sistemdeki gücünün; barış, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi evrensel değerleri yayma kapasitine dayandığını belirtmiştir. Bu bağlamda azınlık hakları, AB'nin dış politika söyleminde yer alan temel normatif unsurlardan biridir (Diez, 2005).

AB, normatif gücünü üç temel mekanizma aracılığıyla uygular: Koşulluluk (conditionality), Üyelik ya da mali yardım için belirli normlara uyum şartı gerektirir. Yayma (diffusion), AB kurumları, STK'lar ve medya aracılığıyla normların dolaylı yayılması sağlanır. Diyalog ve ortaklık, Aday ülkelerle yürütülen "insan hakları diyalogu", reform izleme raporları sayesinde gelişimleri incelenir. Bu çerçevede örneğin Batı Balkan ülkeleri, azınlıkların siyasi katılımını ve ana dilde eğitim hakkını tanımak zorunda kalmıştır (Bicchi, 2006).

2.2 LİBERAL ÇOĞULCULUK VE AZINLIKLARIN KORUNMASI

Liberal çoğulculuk yaklaşımına göre, çoğulcu toplumların sürdürülebilirliği, azınlık haklarının tanınmasına ve bu grupların siyasi katılımlarının güvence altına alınmasına bağlıdır (Kymlicka, 1995). Bu nedenle, özellikle çok etnili yapıya sahip devletlerde azınlık haklarının kurumsallaşması, yalnızca insan hakları meselesi değil aynı zamanda bir yönetim problemidir.

Ulusal azınlıkların anayasal düzeyde korunmasına yönelik iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. Liberal-tarafsız-bireyci olarak adlandırılan yaklaşım, ulusal azınlık mensuplarının bireysel insan haklarının güçlü bir şekilde korunmasına dayanır ve güçlü ayrımcılık yapmama ilkesi ile desteklenir. Diğer yaklaşım ise ulusal azınlıklara ve onlara mensup bireylere özel veya grup temelli hakları garanti altına almaktadır (Korhecz and Noémi, 2024). Kısacası burada daha çok kolektif haklara odaklanılmaktadır.

Liberal çoğulculuğun Türkiye'deki temsilcilerinden olan Yayla'nın "*Dini Cemaatler, Demokrasi ve Eğitim: Amish Cemaati Örneği*" adlı çalışması, liberal çoğulculuk perspektifine dinsel özgürlük bağlamında belirli bir grubu analiz ederek bir yaklaşım sunmaktadır. Bu çalışmada, demokratik sistemlerde azınlıkların dinsel özgürlüklerini ve bu özgürlüğün sınırlarını analiz eder (Yayla, 1997).

2.3 AB LİTERATÜRÜNDE TÜRKİYE'NİN KONUMU

Türkiye'nin AB üyelik süreci, normatif dönüşüm bağlamında bir "test vakası" olarak değerlendirilmiştir (Schimmelfennig & Sedelmeier, 2005). Ancak süreç, yalnızca teknik kriterlerin karşılanması değil, aynı zamanda siyasi kültür ve kimlik çatışmalarını da içermektedir. Aşağıda 3 döneme ayrılarak yapılan analizde bahsedilen bu durum gözler önüne serilmektedir.

3. DÖNEMSEL ANALİZ

3.1 1990–1999: KOPENHAG KRİTERLERİ VE HAZIRLIK SÜRECİ

Bu dönemde Kopenhag Kriterleriyle azınlık haklarının AB siyaseti gündemine girmesi sağlanmıştır. 22 Haziran 1993 tarihinde gerçekleşen Kopenhag Zirvesi, Avrupa Birliği'nin genişleme stratejisinde bir dönüm noktası olmuş ve aday ülkelerin üyeliğe kabulü için siyasi, ekonomik ve mevzuat uyumu başlıklarında temel kriterleri kurumsallaştırmıştır. Bu çerçevede belirlenen siyasi kriterler; demokratik yapının, hukukun üstünlüğünün ve temel insan haklarının yanı sıra azınlık haklarının korunmasını ve bu hakları savunacak kurumsal

mekanizmaların varlığını bir ön koşul haline getirmiştir. Öte yandan, 1992'de imzalanan ve 1993 sonunda yürürlüğe giren Maastricht Anlaşması, 128. maddesiyle Topluluğun kültürel çeşitliliğe olan bağlılığını tescil etmiş; bölgesel ve ulusal farklılıklara saygı duyulmasını yasal bir zorunluluk olarak tanımlamıştır. Bu hukuki düzenlemeler, azınlık haklarının ve kültürel çoğulculuğun AB'nin genişleme politikasında merkezi bir normatif araç olarak konumlandırılmasını sağlamıştır (Köse, 2010). Bu dönemde AB, Kopenhag Kriterleri ile üyelik sürecine hukuki çerçeve kazandırmış, aday ülkelerden azınlık haklarına dair somut ilerleme talep etmiştir.

Amsterdam Antlaşması, Birliğin genişleme perspektifi ve ekonomik entegrasyon hedeflerinin müzakere edildiği Torino Konferansı'nı takiben Amsterdam Zirvesi'nde son şeklini almıştır. Ekim 1997 tarihinde imzalanarak Mayıs 1999'da resmîyet kazanan bu belge, Avrupa Birliği hukukunda insan haklarının korunması ve geliştirilmesi noktasında en kritik dönemeçlerden biri olarak kabul edilmektedir. Antlaşmanın 12. maddesi Konsey'e; etnik köken, dini inanç, engellilik durumu, yaş veya cinsel yönelim gibi unsurlara dayalı her türlü ayrımcılıkla etkin bir şekilde mücadele etme ve bu yönde kapsayıcı politikalar geliştirme yetkisi vererek yasal bir yol haritası çizmiştir. Bu hukuki düzenleme, azınlıkların ve dezavantajlı grupların korunmasını Birliğin normatif bir yükümlülüğü haline getirmiştir (Köse, 2010). Bununla birlikte, Amsterdam Antlaşması Birliğin kurumsal yapısına "esnek bütünleşme" (flexible integration) modelini kazandırarak üye ülkelerin farklı hızlarda ve kapsamlarda iş birliği yapabilmesinin önünü açan stratejik bir adım atmıştır (Yaprak and Onursal Beşgül, 2013).

Türkiye açısından bu yılların, ilişkilerin oldukça durağan ve inişli çıkışlı seyrettiği bir dönem olduğu söylenebilir. Özellikle Kürt meselesi, ifade özgürlüğü ve dini azınlıkların statüsü gibi konular AB raporlarında sıklıkla eleştirilmiştir. Ancak 1999 Helsinki Zirvesi ile birlikte Türkiye resmen aday ülke ilan edilmiş ve reform süreci ivme kazanmaya başlamıştır.

3.2 2000–2010: REFORMİST DÖNEM VE AVRUPALILAŞMA

Bu dönemde önemli belgelerden olan Avrupa Birliği'nin temel hak ve özgürlükleri koruma altına almak amacıyla kurguladığı Temel Haklar Şartı, Birliğin ana insan hakları belgesi niteliğini taşımaktadır. Bu metinde azınlık

hakları kavramına doğrudan bir atıf yapılmamış olsada; "Eşitlikler" başlığı altındaki (C) bölümü 20. madde yasa önünde eşitlik ilkesini, 21. madde ise her türlü ayrımcılığın men edilmesini karara bağlamıştır. Şartın 22. maddesi ise Birliğin kültürel, dinsel ve dilsel çeşitliliği koruma ve bu zenginliğe saygı gösterme yükümlülüğünü normatif bir çerçeveye oturtmuştur (Atılğan,2006).

Ekim 2000'deki Biarritz Zirvesi'nde oybirliğiyle benimsenen mezkur AB Temel Haklar Şartı, 7 Aralık 2000 tarihinde gerçekleştirilen Nice Zirvesi'ne sunulmuştur. Ancak belgenin kurucu antlaşmalar kapsamına alınması ya da antlaşma metinlerinde bu Şart'a resmî bir atıf yapılması yönündeki talepler o dönemde reddedilmiştir. Bu durum, Şart'ın uzun bir süre boyunca AB'nin karar alma mekanizmaları nezdinde yasal bir zorunluluktan ziyade, sadece siyasi bir bildiri olarak kalmasına neden olmuştur (Köse, 2010).

Türkiye açısından "Avrupalılaşıma" söyleminin kurumsallaştığı, AB normlarının anayasal ve yasal düzeyde içselleştirilmeye çalışıldığı bir süreci temsil eder. 2001–2004 yılları arasında çıkarılan yedi adet uyum paketiyle azınlık hakları alanında ciddi reformlar gerçekleştirilmiştir. Bu reformlar arasında, ana dilde yayın ve eğitim hakkı, azınlık vakıflarının mülkiyet haklarının iadesi ve din özgürlüğü gibi başlıklar öne çıkmaktadır (Özbudun & Gençkaya, 2009). AB Komisyonu, 2002 yılından itibaren yayımladığı yıllık ilerleme raporlarının giriş kısmında, azınlık haklarına kapsamlı bir şekilde yer vermekte ve bu konunun AB için taşıdığı önemi vurgulamaktadır. Komisyon, azınlık haklarının Kopenhag siyasi kriterlerinin bir parçası olduğunu ve bu kriterlerin, AB Antlaşması'nın 49. ve 6. maddelerinde açıkça ifade edildiğini belirterek konunun hukuki temeline dikkat çekmektedir. Bu yaklaşım, AB'nin azınlık haklarına yönelik politik iradesini ve bu konudaki bağlılığını göstermektedir. Benzer şekilde, Avrupa Parlamentosu da aday ülkelerle ilgili hazırladığı çok sayıdaki raporda, azınlık haklarını özel olarak ele almakta ve bu hakların korunmasına ilişkin eksiklikleri sıkça gündeme getirmektedir. Bu durum, AB'nin üyelik sürecinde aday ülkelerden yalnızca demokratik yapılarını geliştirmelerini değil, aynı zamanda azınlık haklarına saygılı, kapsayıcı bir sistem inşa etmelerini beklediğini ortaya koymaktadır (Özkan Duvar, 2013).

Tablo.1: Azınlık Hakları Üzerine Düzenli İlerleme Raporları Analizi

Yıl	Öne Çıkan Durumlar / Reformlar	Eleştiriler / Uygulama Problemleri
2000	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye, Avrupa Komisyonu'nun "Düzenli İlerleme 2000" raporunda "azınlık dillerinin günlük yaşamda kullanımı ve etnik kimliğin serbestçe ifadesi" konularında bazı özgürlükler sağlamıştır. Türkiye'de, 2000 yılında hem ifade özgürlüğü hem de demokrasi, hukuk devletine ilişkin uluslararası taahhütlerle ilgili adımlar atılmıştır. 	<ul style="list-style-type: none"> Azınlıkların anadil kullanımında, resmi ve toplumsal alanda büyük sınırlamalar devam etmiştir. Azınlık kimliği "herkesin Türk kabul edilmesi" gibi anlayışlarla sınırlandırılmış olup kolektif kimlik tanımı, toplumun genel kabul görmüş azınlık dışı çerçevesi çoğunlukla Lozan Antlaşması'ndaki "gayrimüslim azınlıklar" tanımı ile sınırlı tutulmuştur.
2001	<ul style="list-style-type: none"> 2001 düzenlemeleri çerçevesinde Türkiye Anayasası'nda ve diğer yasalarda bazı değişiklikler tartışılmış; eşitlik, ayrımcılıkla mücadele gibi kavramlar daha görünür hale gelmeye başlamıştır. Azınlık dilinde yayın / eğitim gibi kültürel hak taleplerinin AB çerçevesinde değerlendirilmeye başlanmıştır. 	<ul style="list-style-type: none"> Uygulama çok yavaş olduğu; hukuki değişikliklerin tam olarak yürürlüğe girmediği ya da lokal düzeyde pratik problemlerle karşılaştığı belirtiliyor. Azınlık tanımı ve hangi grupların "azınlık" sayılacağı hususu belirsiz ve dar tutulmuş durumda olduğu söylenmiştir. Dil yasakları ya da kısıtlamalar hâlâ önemli bir engel olmaya devam etmiştir. (örneğin; yerel/derslik kullanımı, kültürel ifade vs.)
2002	<ul style="list-style-type: none"> 2002 raporları, Türkiye'nin AB üyelik kriterlerine uyum sürecinde daha belirgin normatif baskı ve reform talebi içermektedir. AB ile ilişkiler, insan hakları, azınlık hakları alanında artan beklentilerin olduğu anlaşılmaktadır. Yayın ve medya dili kısıtlamalarında bazı gevşemeler; azınlık dilleriyle ilgili düzenleme taleplerinin artmasına yol açmıştır. 	<ul style="list-style-type: none"> Reformların sınırları açık; birçok düzenleme "yasa düzeyinde" olmasına rağmen uygulamada mali kaynak, yerel direniş gibi engellerle karşılaştığı belirtilmiştir. Yasal rezervasyonlar ve uluslararası sözleşmelere yapılan çekinceler (örneğin Lozan Antlaşması'na bağlılık vurgusu) azınlık haklarının genişletilmesini sınırladığı belirtilmiştir.
2003-2004	<ul style="list-style-type: none"> Avrupa Parlamentosu ve Komisyon, Türkiye'de Kürt, Alevi, Roman gibi toplulukların durumu özel gündem maddesi olmaya başladığını belirtmektedir. Dolayısıyla AB'nin "anti-ayrımcılık" normları daha fazla referans alındığı anlaşılmaktadır. Yasal reform çabaları; medyada, eğitimde, yerel yönetimlerde kültürel haklarla ilgili mevzuat iyileştirme önerileri gözlemlenmiştir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yerel düzeyde uygulama eksikliği önemli; bazı reformlar ya sınırlı coğrafi kapsamda ya da zamanla işlemeyen düzenlemeler olarak kaldığı belirtilmiştir. Toplumsal direnç, yerel idarelerin ve bürokrasinin uygulamayı engellediği belirtilmiştir. Devletin ulusal birlik, terör, güvenlik gibi kavramları azınlık taleplerini meşruiyet açısından sınırlamak için kullanabildiği belirtilmiştir.

Kaynak: Yazar tarafından AB İlerleme Raporlarından ve <https://minorityrights.org/> sayfasından derleme yapılmıştır.

Avrupa Komisyonu, 2004 yılı Ekim ayında sunduğu değerlendirme raporuyla Türkiye ile üyelik görüşmelerinin başlatılmasına yönelik olumlu bir görüş

bildirmiştir. Bu tavsiye kararı ışığında, 16-17 Aralık 2004 tarihlerindeki Lüksemburg Zirvesi'nde bir araya gelen AB liderleri, müzakere sürecinin resmi olarak 3 Ekim 2005'te

açılmasına karar vermişlerdir. Ancak sürece ilişkin bir çerçevenin olmaması ve belirsiz ifadelerin yer alması eleştirilere yol açmıştır (Soyaltın Colella, 2020). Dolayısıyla ilerleyen yıllarda üyelik sürecine yönelik siyasal irade zayıflamış, reform süreci durağan bir hal almıştır. Bu durum İlerleme Raporlarına da yansımış ve azınlık hakları düzenlemelerine ilişkin belirgin bir ilerleme kaydedilememiştir. Sadece önemli bir gelişme olarak 2010 yılı İlerleme Raporunda kamusal yayıncılıkta çok dilli yapıya geçiş çabaları somutlaştırılmış, TRT6 Kürtçe yayın kanalıyla, ancak anadilde eğitim yasağı devam etmiştir. Bu durum kültürel hakların kısıtlı olsa verilmeye çalışıldığının göstergesidir. Diğer bir yandan Gayrimüslim azınlıkların tüzel kişilikleri tanınmadığı, ek olarak mülkiyet ve yönetim sorunlarının da devam ettiği görülmektedir.

3.3 2010 SONRASI: GÜVENLİKLEŞME, POPÜLİZM VE NORMATIF GERİ ÇEKİLME

2010 sonrası dönemde hem AB içinde hem Türkiye'de güvenlik ve göç odaklı politikaların yükselişi ile azınlık hakları gündemi gölgede kalmıştır.

Arap Baharı'nın tetiklediği yoğun göç hareketleri, Avrupa'ya kıta dışı ideolojilerin taşındığı yönündeki kaygıları artırarak Birlik politikalarında derin bir sarsıntıya yol açmıştır. Kendi meşruiyetini azınlık hakları, çok kültürlülük ve çoğulcu demokrasi gibi evrensel değerler üzerine inşa eden Avrupa "uygarlık projesi", bu süreçte yükselen ulusalcı, ırkçı ve radikal sağ akımların baskısı altına girmiştir. Bu siyasal dönüşümün en belirgin yansımaları; Fransa'da Marine Le Pen önderliğindeki Ulusal Cephe ile Hollanda'da Geert Wilders tarafından yönetilen Özgürlük Partisi'nin (PVV) kazandığı siyasi ivmede somut bir şekilde gözlemlenmektedir (İnaç, 2016). 2014 yılında Kiev merkezli siyasi istikrarsızlık sürerken, Rusya'nın 27 Şubat tarihinde özel askeri birlikleriyle Kırım'a gerçekleştirdiği ani müdahale ve bölge yönetimini devralması, mevcut gerginliğin ulusal sınırları aşarak küresel bir kriz boyutuna ulaşmasına neden olmuştur. Bu askeri müdahalenin ardından kurulan yeni Kırım yönetimi, Kırım'ın geleceğini belirlemek amacıyla kısa süre içinde bir referandum düzenlemiştir. Halk oylamasında seçmenlere iki seçenek sunulmuştur: "Egemen bir devlet olmak" ya da "Rusya'ya katılmak". Referanduma yaklaşık %83 katılım sağlanmış ve oy kullananların %97'si Rusya'ya katılma yönünde tercihte bulunmuştur. Ancak bu referandum, hem Ukrayna hem de Kırım Özerk Cumhuriyeti anayasalarına aykırı olduğu gerekçesiyle uluslararası hukuk uzmanları ve çok sayıda ülke tarafından meşru kabul edilmemiş ve yoğun bir biçimde eleştirilmiştir (Baharççek ve Ağır, 2015).

Dolayısıyla, ekonomik krizlerin ve siyasi istikrarsızlıkların ön plana çıkmaya başladığı dönemlerde azınlıklar konusu geri planda kalmaya başlarken, ırkçılık ve aşırı sağcılık daha da görünür bir hal almaktadır.

AB, 2015 göç kriziyle birlikte normatif söylemlerden ziyade pragmatik iş birliklerine yönelmiştir. Türkiye'de ise otoriterleşme eğilimleri, insan hakları ve azınlık hakları alanında geriye gidişe neden olmuştur. Sivil toplumun baskılanması, ifade özgürlüğünün sınırlandırılması ve kimlik temelli taleplerin kriminalize edilmesi, bu sürecin belirgin göstergeleri olarak ifade edilebilir. Ancak yine de Mart 2016 yılında ortak bir Mülteci Mutabakatı düzenlenmesi ilişkilere ivme kazandırmıştır (Sefer, 2023).

Benzer bir şekilde, 15 Temmuz 2016'daki darbe teşebbüsü, Türkiye ile AB arasındaki diyalog zeminini sarsarak ikili münasebetlerde bir kırılma noktası yaratmıştır. Avrupa Komisyonu'nun Kasım 2016 raporunda; darbe sonrası 20 Temmuz'da ilan edilen ve kapsamı genişletilerek uzatılan Olağanüstü Hal (OHAL) süreci altındaki temel hak kısıtlamaları mercek altına alınmıştır. Raporda, Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (AİHS) 15. madde uyarınca geçici olarak askıya aldığı not edilmekle birlikte; anayasal güvence altındaki yaşam hakkı, masumiyet karinesi ve işkence yasağı gibi dokunulmaz hakların OHAL koşullarında dahi korunması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca bu dönemde gündeme gelen kötü muamele iddiaları karşısında, şüphelilerin hukuksal haklarının uluslararası standartlar ve AİHS çerçevesinde hem yasal hem de fiili olarak eksiksiz uygulanması gerektiği bir zorunluluk olarak hatırlatılmıştır.

17 Nisan 2017 yılında Anayasa değişikliğine ilişkin referandum yapılmasından önce sistem değişikliğini öngören Anayasa değişikliği konusu ikili ilişkileri daha da çıkmaza sokmuştur. AB'nin ilişkilerdeki ikircikli tutumu Türk kamuoyunda da üyelik konusunda isteksizliğin artmasına yol açmıştır. Sonraki süreçte ise ilişkiler kopma noktasına gelmiş iki taraftan da bu konuda uzun bir süre girişimde bulunulmamıştır (Kakışım ve Erdoğan, 2018).

Aynı dönemde AB'de de kendi içinde çatlak sesler çıkmaya başlamış 2016 yılında İngiltere Brexit kararını referanduma sunmuş ve halkın çoğunluğu ayrılık yönünde karar almıştır (www.bbc.co.uk). Bu kapsamda AB'de bu zamana kadar gerçekleştirdiği genişlemelerden sonra ilk kez bir ayrılma durumu ortaya çıkmıştır.

AB'nin hem iç bütünlüğünü koruma hem de dış politika alanında daha etkili bir aktör olma çabaları, 2018 yılında "hedefli yaptırımlar"ın Ortak Dış ve Güvenlik

Politikası (ODGP) çerçevesinde yeniden tanımlanmasına zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda, hedefli yaptırımlar giderek ODGP'nin merkezi unsurlarından biri haline gelmiş ve tematik (örneğin terörizmle mücadele) ya da ülke odaklı olarak üçüncü ülkelere, kişi, kurum ve gruplara yönelik olarak uygulanmaya başlanmıştır. Malvarlıklarının dondurulması, seyahat yasakları ve ekonomik yaptırımlar gibi çeşitli kısıtlayıcı tedbirleri içeren bu uygulamalar, AB'nin normatif gücünü korumak ve dış politika hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla devreye sokulmaktadır. Bu stratejik yönelim, Birliğin hem iç tehditlere karşı dayanıklılığını artırma hem de uluslararası düzeyde daha kararlı ve sonuç alıcı bir aktör olma niyetinin bir yansımasıdır (Göçmen, 2019).

2020 yılında başlayan COVID 19 pandemi süreci tüm ülkeleri olduğu gibi AB ülkelerini ve Türkiye'yi de etkisi altına almıştır. Bu süreçte sağlık sistemleri önemli bir test aşamasından geçmiş olup askeri harcamalar yerine bu alanda da önemli yatırımlar yapma gerekliliği doğmuştur (Budak & Korkmaz, 2020).

Akabinde Şubat 2022 yılında başlayan Rusya-Ukrayna savaşı ikili ilişkilerde daha çok sınır güvenliği konularını ön plana çıkarmıştır. AB, etnik ve dini azınlıkların korunması için çeşitli stratejiler geliştirse de savaşın yarattığı göç dalgaları, bu hakların savunulmasını daha da zorlaştırmaktadır. AB, savaşın bu etkilerinin farkında olarak mülteci kabulü ve entegrasyon politikalarında daha kapsayıcı ve eşitlikçi çözümler arayışındadır (Gülerce & Bayram, 2023). Türkiye, savaş nedeniyle Ukrayna'dan gelen mültecileri kabul etmiştir. Resmi kayıtlara göre, 28 Şubat 2023 tarihli veriler baz alındığında, Türkiye'de uluslararası koruma statüsü almak adına resmi başvuruda bulunan Ukrayna vatandaşlarının sayısı 7.131 kişiye yükselmiştir (Çoban, 2024). Bu mülteciler (www.goc.gov.tr) arasında etnik ve dini azınlıklar da bulunmaktadır. Türkiye, mültecileri kabul ederken, Kırım Tatarları başta olmak üzere Ukrayna'daki etnik azınlıkların korunmasına özen göstermektedir. Bu durum, Türkiye'nin azınlık haklarına olan duyarlılığını gösteren güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Diğer bir yandan, 2010 yılından itibaren yayınlanan İlerleme raporlarında bariz bir gelişme kaydedilmediği ve benzer konulara değinildiği görülmektedir. 2024 yılı Avrupa Komisyonun Türkiye İlerleme raporunda azınlık haklarının korunması başlığı altında özetle şunlara değinilmiştir: nefret içerikli suç ve söylemlere yönelik yasal çerçevenin küresel normlarla tam uyumlu olmaması kritik bir eksiklik olarak nitelendirilmiştir. Suriyeliler, Yunanlar, Ermeniler, Yahudiler ve Aleviler ("*Türkiye açısından Lozan Antlaşması'nda resmi olarak azınlık*

statüsü sadece gayrimüslimlere tanınmıştır. Bu itibarla, din temelli azınlık statüsü verildiği görülmektedir." (Köktaş ve Büyükbaş, 2016)) nefret suçlarının başlıca hedefleri olmaktadır. Azınlıklar, dini kurumların yasal statüsüzlüğü, azınlık dillerinin korunmaması, eğitim ve medya erişimi eksiklikleri, mülkiyet hakları ve kamu kaynaklarından yararlanamama gibi birçok sorunla karşılaşmaktadır. Aynı zamanda ders kitaplarındaki ayrımcı ifadelerin kaldırılması yönünde bir adım atılmadığı belirtilmiştir. 2024'te "Ermeni Soykırımı Anma Günü" etkinlikleri yasaklanmış, azınlık gazetelerine sınırlı destek sağlanmıştır. Azınlıkların karar alma süreçlerine katılımı ve kamu yönetiminde temsilinin ise oldukça yetersiz olduğu belirtilmiştir.

Hükümetin "Terörsüz Türkiye" vizyonu doğrultusunda yürüttüğü süreçte; Abdullah Öcalan'ın 27 Şubat'ta yaptığı silahsızlanma davetini takiben PKK, Mayıs 2025'te gerçekleştirdiği 12. kongresinde yapısal bir tasfiyeye gidileceğini ve silahlı yöntemlerin tamamen bırakılacağını ilan etmiştir. Örgüt, 27 Ekim 2025 tarihinde yaptığı açıklamada, Türkiye sınırlarından çekilme kararı aldığını duyururken; sürecin kalıcı bir çözüme ulaşabilmesi için Kürt siyasi temsilinin yasal güvence altına alınması ve "demokratik entegrasyon" odaklı bir geçiş hukuku mevzuatının oluşturulması şartını öne sürmüştür (www.cumhuriyet.com.tr). Sürecin nasıl ilerleyeceği ve nereye doğru evrileceğini öngörebilmek güç olsa da sürecin gidişi önümüzdeki günlerde yaşanacak gelişmeler doğrultusunda netlik kazanacaktır.

AB-Türkiye ilişkilerinde azınlık hakları salt bir uyum alanınının ötesinde bir meşruiyet krizi ve kimlik mücadelesini de içinde barındırmaktadır. Türkiye'nin iç politik dinamikleri ile AB'nin dış politikasındaki normatif kapasitesi arasındaki gerilim, reform sürecini sürdürülemez kılmıştır. Öte yandan AB'nin son on yılda normatif söylemlerden uzaklaşarak daha çok çıkar temelli bir tutum sergilemesi, genişleme politikalarının inandırıcılığının da zedelenmesine yol açmıştır.

SONUÇ

Bu çalışma, azınlık haklarının AB'nin genişleme stratejilerindeki dönüştürücü gücünü ve bu gücün Türkiye örneğinde nasıl bir yol izlediğini ortaya koymaktadır. 1990'lardan günümüze uzanan süreçte azınlık hakları, Türkiye-AB ilişkilerinde hem bir ilerleme alanı hem de bir kırılma noktası olarak öne çıkmıştır.

1990-1999 arası dönemde, Kopenhag Kriterleri ile azınlık haklarının üyelik için bir ön koşul haline gelmesi, Türkiye üzerinde dışsal bir reform baskısı oluşturmuştur.

Bu dönemde AB, kurumsal ve hukuki standartları (Maastricht ve Amsterdam Antlaşmaları gibi) belirlerken, Türkiye Helsinki Zirvesi (1999) ile adaylık statüsü kazanarak bu normatif baskıyı bir reform çapasına dönüştürmüştür.

2000–2010 arası dönem, Türkiye'nin Avrupa değerlerine yaklaşma çabası içinde olduğu, anayasal ve yasal düzeyde önemli reformların hayata geçirildiği bir evre olmuştur. Ana dilde yayın hakkından azınlık vakıflarının mülkiyet haklarına kadar birçok alanda atılan adımlar, Türkiye'nin "Avrupalılaşma" sürecine uyum gösterdiğini ortaya koymuştur. Ancak, bu ivme siyasi iradenin zayıflaması, AB'nin Türkiye'ye yönelik çerçevesiz ve belirsiz politikaları ve karşılıklı güvensizlik ortamı nedeniyle kısa sürede sekteye uğramıştır.

2010 sonrası dönem ise hem AB'de hem Türkiye'de azınlık hakları açısından ciddi gerilemelerin yaşandığı bir dönem olmuştur. AB içinde yükselen aşırı sağ, göç karşıtı ve ulusalcı politikalar, azınlık haklarını ikinci plana iterken; Türkiye'de ise demokratik gerileme, otoriterleşme eğilimleri ve güvenlik merkezli politikalar azınlıkların ifade ve örgütlenme özgürlüklerini sınırlandırmıştır. AB'nin normatif gücünü koruma iddiası, iç krizler ve dış politika öncelikleri nedeniyle zayıflamasına yol açmıştır. Türkiye'de ise azınlıkların karşılaştığı yapısal sorunlar çözüm beklemeye devam etmektedir. Bu süreçte AB ile Türkiye arasında karşılıklı güvensizlik artmış, üyelik süreci fiilen donma noktasına gelmiştir.

Sonuç olarak, Türkiye-AB ilişkilerinde azınlık hakları yalnızca teknik bir uyum meselesi değil; aynı zamanda siyasi irade, karşılıklı güven ve ortak değerlerin benimsenmesiyle doğrudan bağlantılı bir mesele olarak varlığını sürdürmektedir. Bu bağlamda kalıcı ve kapsayıcı bir ilerleme, ancak iç hukuk reformlarının tutarlılığı ile AB'nin net, şeffaf ve istikrarlı bir üyelik perspektifi sunması halinde mümkün olacaktır.

Konu ile ilgili gelecekte çalışma yapmak isteyen araştırmacılar 2010 ve sonrası döneme odaklanırlarsa daha spesifik sonuçlar ortaya koyabilirler.

KAYNAKÇA

- Atılğan, M. (2006). *Avrupa Birliği, Azınlık Hakları ve Türkiye*. Türk İdare Dergisi, 450, 43-65.
- Baharççek, A., & Ağır, O. (2015). *Kırım'ın Rusya Federasyonu'na Bağlanması ve Rusya'ya Komşu*

Ülkeler Olası Etkileri. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (52), 29-47.

- Bicchi, F. (2006). *'Our Size Fits All': Normative Power Europe and the Mediterranean*. Journal of European Public Policy, 13(2), 286–303.
- Budak, F., & Korkmaz, Ş. (2020). *COVID-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği*. Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi, (1), 62-79.
- Çoban, A. (2024). *Türkiye'de Bulunan Ukraynalıların Uluslararası Koruma Statüleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi*. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, (58), 77-102.
- Diez, T. (2005). *Constructing the Self and Changing Others: Reconsidering 'Normative Power Europe'*. Millennium: Journal of International Studies, 33(3), 613–636.
- Emiroğlu, B. (2016). *Avrupa Birliği'nin Çokkültürlülük İle İmtihanı*. Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (44), 91-121.
- Erol, E. (2017). *Dil ve Güvenlik: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın Azınlık Dili Politikası*. Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı, 15(23), 297-316.
- Göçmen, İ. (2019). *Avrupa Birliği'nin Hedefli Yaptırımları: Temel Hakların Korunması Temelinde Bir Değerlendirme*. Uluslararası İlişkiler Dergisi, 16(63), 119-137.
- Gülerce, R., & Bayram, M. N. (2023). *Ukrayna'dan Avrupa'ya Kitleli Göç Hareketlerinde AB'nin Sığınma Politikalarının İnsan Hakları Bağlamında Değerlendirilmesi*. Göç Araştırmaları Dergisi, 9(1), 77-104.
- İçduygu, A. & Keyman, E. F. (2005). *Citizenship, Identity, and the Question of Democracy in Turkey*. Middle Eastern Studies, 41(6), 927–944.
- İnaç, H. (2016). *Türkiye-AB İlişkileri: Entegrasyonu Zora Sokan Saikler*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (25), 229-246.
- Kakışım, C., & Erdoğan, S. (2018). *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri ve 15 Temmuz Darbe Girişiminin Ardından Yaşanan Gelişmeler*. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 10(18), 399-420.
- Kaygısız, A. K. H. B., Kaygısız, Ü., & Özaltın, Ö. G. O. (2014). *Avrupa Birliği İlerleme Raporlarında İnsan*

Hakları ve Azınlıkların Korunması Hakkındaki Beklentiler (1998-2012). Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 19(1), 275-284.

Korhecz, T., & Nagy, N. (2024). *The Achilles Heel of Constitutional Jurisprudence: Conceptualization of Minority Rights by Constitutional Courts in Central and Eastern Europe*. Nationalities Papers, 52(3), 661-684.

Köktaş, N. A., & Büyükbaş, H. (2016). *Lozan Antlaşması, Dini Azınlıklar ve Dış İlişkiler Boyutu*. Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(3), 1-11.

Köse, A. (2010). *Avrupa Birliği'nin Türkiye'deki Azınlıklar Konusuna Yaklaşımının Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerine Etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Kymlicka, W. (1995). *Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights*. Oxford University Press.

Manners, I. (2002). *Normative Power Europe: A Contradiction in Terms*, *Journal of Common Market Studies*, 40(2), 235-258.

Özbudun, E., & Gençkaya, Ö. F. (2009). *Democratization and the Politics of Constitution-Making in Turkey*. Central European University Press.

Özkan Duvan, A. (2013). *Avrupa Birliği Hukukunda Azınlık Hakları*. (Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.

Schimmelfennig, F., & Sedelmeier, U. (2005). *The Europeanization of Central and Eastern Europe*. Cornell University Press.

Sefer, Ö. (2023). *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinde Düzensiz Göç Konusu ve AB-Türkiye Mutabakatı*. 100. Yılda Türkiye: Sürdürülebilir Sosyal, İktisadi, Mali, Demografik ve Siyasal Politikalar, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 45-55.

Smith, J. (2007). *Minority Rights in the European Union*. Cambridge University Press.

Soyaltın Colella, D. (2020). *Türkiye-Avrupa Birliği (AB) İlişkilerinde 1990'lı Yılların Analizi*. USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi, 2(3), 26-56.

Taş, G. (2023). *Avrupa Birliğinde Azınlıkların Entegrasyonu ve Boyutları*. Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, 7(19), 166-201.

Taşdemir, H., & Saraçlı, M. (2007). *Avrupa Birliği ve Türkiye Perspektifinden Azınlık Hakları Sorunu*. Uluslararası Hukuk ve Politika, 2(8), 25-35.

Yaprak, G. ve Onursal Beşgül, Ö. (2013). *Avrupa Birliği Hakkında Merak Ettikleriniz*. Hiperlink Yayınları.

Yayla, A. (1997). *Dini Cemaatler, Demokrasi ve Eğitim: Amish Cemaati Örneği*. Liberal Düşünce Dergisi, 2(7), 9-18.

Yılmaz, G. (2015). *Avrupa'da Azınlıklar ve Azınlık Hakları*. Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 14(2), 109-122.

İnternet Kaynakları ve Raporlar

Avrupa Komisyonu. *Türkiye İlerleme Raporları* (Erişim Tarihi: 17.08.2025).

BBC News. *Brexit Referendum Results* (Access Online: 25.08.2025). <https://www.bbc.co.uk/news/politics/eu-referendum/results>.

Cumhuriyet. *Terör Örgütü PKK'nın Açıklaması* (Erişim Tarihi: 05.11.2025). <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/teror-orgutu-pkk-nin-aciklamasinda-surecin-ilerlemesi-icin-hukuki-ve-siyasi-kosullar-belirtildi-turkiye-den-cekiliyor-2447186>.

Göç İdaresi Başkanlığı. *Mülteci İstatistikleri* (Erişim Tarihi: 25.08.2025). <https://www.goc.gov.tr/multeci>.

Information Department Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Türkiye (Access Online: 25.08.2025). https://www.mfa.gov.tr/press-statement-on-the-2001-regular-report-on-turkey-s-progress-towards-accession-and-the-strategy-paper-prepared-by-the-eu-commission--november-13.en.mfa?utm_source.

Minority Rights Group. *Turkey's EU Ambitions Are Failing To Produce Rights Reforms For Minorities* (Access Online: 25.08.2025). <https://minorityrights.org/turkeys-eu-ambitions-are-failing-to-produce-rights-reforms-for-minorities>.

EXTENDED ABSTRACT**1. Introduction**

The European Union (EU) evolved from primarily an economic integration project into a normative actor that places human rights, democracy, and minority rights at the core of its foreign policy. Following the end of the Cold War, the EU's "normative power" capacity increased, institutionalizing these norms as fundamental criteria for its enlargement policy. In this context, minority rights transcended internal politics and became a crucial foreign policy instrument. This study aims to analyze how minority rights have been integrated into the EU's enlargement strategies and the role they have played in EU-Türkiye relations. The Turkish compliance process regarding minority rights reflects the tension between adopting European values and maintaining national sovereignty.

2. Method

This research is grounded in two primary theoretical frameworks: liberal pluralism and the concept of the EU as a normative power. The liberal pluralist approach emphasizes that the sustainability of pluralistic societies depends on recognizing minority rights and securing their political participation. The concept of the EU as a normative power posits that the EU's influence stems primarily from spreading norms such as democracy, human rights, and the rule of law globally. The EU enforces its norms on candidate countries through three primary mechanisms: Conditionality (requiring norm compliance for membership or financial aid), Diffusion (indirect spreading through institutions and media), and Dialogue and Partnership (monitoring progress via reform reports). The analysis examines the instrumental role of minority rights in EU-Türkiye relations across three distinct historical phases: 1990-2000, 2000-2010, and the post-2010 era.

3. Findings

The findings reveal that the minority rights agenda in EU-Türkiye relations has varied significantly across the three periods:

- 1990-1999 (Copenhagen Criteria and Preparation): The Copenhagen Criteria (1993) established that candidate countries must guarantee institutions that respect and protect democracy, the rule of law, human rights, and minority rights. During this phase, relations were turbulent, with EU reports frequently criticizing Türkiye regarding the Kurdish issue, freedom of expression, and

the status of religious minorities. However, Türkiye was officially declared a candidate country at the 1999 Helsinki Summit, providing impetus for reform.

- 2000-2010 (Reformist Era and Europeanization): This period saw the institutionalization of the "Europeanization" discourse in Türkiye. Seven harmonization packages implemented between 2001 and 2004 brought significant reforms, including steps toward recognizing rights for mother tongue broadcasting and publication (although mother tongue education remained banned) and addressing the property rights of minority foundations. The EU Commission and European Parliament consistently emphasized minority rights as part of the Copenhagen political criteria. However, the reform momentum stalled after accession negotiations began in 2005, largely due to weakening political will and ambiguous EU policies. A development in 2010 was the introduction of Kurdish language broadcasting via TRT6.

- Post-2010 (Securitization, Populism, and Normative Retreat): This era marked a regression in minority rights progress. The rise of security and migration-focused policies both within the EU (following events like the 2015 migration crisis) and in Türkiye overshadowed normative goals. The rise of extremist and populist political parties in the EU (e.g., Marine Le Pen's National Front) and crises like Brexit (2016) weakened the EU's consistency as a normative actor. In Türkiye, democratic regression and authoritarian tendencies following the 2016 coup attempt led to the limitation of minority freedoms and the criminalization of identity-based demands. The 2024 European Commission Progress Report continues to note serious issues, including the lack of legislation conforming to international standards on hate speech and hate crimes (often targeting Syrians, Greeks, Armenians, Jews, and Alevis). Furthermore, deficiencies persist regarding the legal status of religious institutions, protection for minority languages, and inadequate minority representation in public administration.

4. Conclusion

This study confirms the transformative power of minority rights within the EU's enlargement strategies, as demonstrated by the case of Türkiye. Minority rights have functioned as both an area of significant, albeit fragile, progress (especially in the early 2000s) and a persistent breaking point in EU-Türkiye relations. The early momentum was ultimately undermined by the shift toward security and migration themes post-2010 and the

corresponding democratic regression in Türkiye. The weakening of the EU's normative consistency due to internal crises and external priorities, combined with structural issues in Türkiye, has led to increased mutual distrust and the functional freezing of the membership process. Lasting and inclusive progress on minority rights necessitates both the consistency of domestic legal reforms in Türkiye and the provision of a clear, transparent, and stable EU membership perspective.

Makale Bilgileri	
Hakem Değerlendirmesi	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.
Benzerlik Taraması	Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.
Etik Kurul İzni	Çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.
Yazarların Katkı Oranı	Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.
Çıkar Çatışması	Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Finansal Destek	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.
Yapay Zekâ Beyanı	Bu çalışmanın hazırlanmasında yapay zekâ araçlarından faydalanılmamıştır.

Article Information	
Peer-review	Two Outside Referees / Double-Sided Blinding
Ethical Statement	In this study, the rules stated in the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were followed.
Similarity Scanning	This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No plagiarism detected.
Ethics Committee Permission	The study does not require ethics committee approval.
Author Contributions	The authors' contribution rates in the study are equal.
Conflict of Interest	There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.
Financial Disclosure	No external funding was used to support this research.
Copyright & License	Authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 license.
Artificial Intelligence Statement	No artificial intelligence tools were used in the preparation of this study.

FACTORS AFFECTING THE PRICING DECISIONS OF FOOD AND BEVERAGE BUSINESSES

DERİNALP ÇANAKÇI, Seda (Assoc. Prof. Dr.) Erciyes Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Kayseri, Türkiye.

E-mail: sedacanakci@erciyes.edu.tr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6530-8813>

Abstract

When evaluated in terms of consumer behavior patterns, the subjective methods applied by food and beverage businesses in determining menu prices are pricing strategies aimed at marketing and competition. When evaluated in general terms, these methods aim to attract the consumer's attention with the priced products and ensure that the consumer purchases the product. When purchasing a product, consumers evaluate not only the product price but also whether the concepts of quality and value are fair in relation to the price. This is one of the most important factors that managers making pricing decisions must consider. Food and beverage businesses take into account not only consumer perception but also competing products and cost factors in their pricing decisions. This research is a compilation study that evaluates the concept of price from the perspectives of consumers and businesses and identifies the determining factors in the pricing approaches of food and beverage businesses with tourism business licenses.

Keywords: Price, pricing, consumers, businesses.

YİYECEK İÇECEK İŞLETMELERİNİN FİYATLAMA KARARLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Öz

Tüketici davranış kalıpları itibariyle değerlendirildiğinde yiyecek içecek işletmelerinin menü fiyatlarını belirlemelerinde uyguladıkları subjektif yöntemler pazarlamaya ve rekabete yönelik fiyatlandırma stratejileridir. Bu yöntemler genel itibariyle değerlendirildiğinde fiyatı belirlenen ilgili ürünler ile tüketicinin dikkatini çekmek ve ürünün tüketici açısından satın alınmasını sağlamaktır. Öyle ki tüketiciler bir ürünü satın alırken ürün fiyatına ek olarak kalite ve değer kavramlarının da fiyat karşısında adil olup olmadıklarını değerlendirirler. Bu da fiyatlandırma kararını veren yöneticiler açısından göz önüne alınması gereken en önemli faktörlerden bir tanesidir. Yiyecek içecek işletmeleri fiyatlandırma kararlarında tüketici algısına ek olarak rakip ürünler ve maliyet faktörlerini de göz önüne almaktadırlar. Bu araştırma; fiyat kavramının tüketici ve işletme perspektifi üzerinden değerlendirilerek; turizm işletme belgeli yiyecek ve içecek işletmelerinin fiyatlandırma yaklaşımlarında belirleyici unsurları tespit eden bir derleme çalışmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Fiyat, fiyatlandırma, tüketiciler, işletmeler.

Highlights | Öne Çıkanlar

- Businesses apply marketing-oriented pricing strategies to attract customers and maintain competition.
- Consumer perception regarding product quality and price fairness plays a critical role in the pricing process.
- Pricing decisions are shaped by a combination of customer perception, competitor analysis, and cost factors.

Citation | Atıf:

Derinalp Çanakçı, S. (2026). Factors affecting the pricing decisions of food and beverage businesses, *Elegest Elegeş*, 6(1), 28-34.

INTRODUCTION

Price is an effective tool in determining consumers' choice of goods and services and in their perception of the relevant goods and services. Based on consumer perception, managers find it particularly difficult to determine pricing decisions, especially in food and beverage businesses. This is because consumers prefer to compare prices with those of existing competitors. As a result, they perceive the price as “cheap” or “expensive” (Rajendran & Tellis, 1994). This leads consumers to evaluate the quality and value of the product in relation to its price (Zeithaml, 1988).

Price, which is a competitive tool between businesses, is one of the most important problems businesses face (Kotler, 1997). So much so that pricing is examined in terms of controllable and uncontrollable dimensions between businesses. Consumers' perception of price-quality-value is considered one of the factors that can be controlled by businesses. In addition, costs and the prices of competing products are also important in businesses' pricing decisions. Price has strategic importance because it can be easily changed compared to product features in order to create the desired change in demand. The price set should attract consumers to the business and retain existing consumers.

In the literature section of this compilation-article-style research, the concept of price is evaluated from the consumer and business perspectives; pricing strategies are directed towards marketing and competition.

CONCEPTUAL FRAMEWORK

1. The Concept of Price from the Consumer Perspective

Price is defined as the amount of sacrifice made in order to obtain a product (Zeithaml, 1988; Monroe, 1990; Dodds, Monroe & Grewal, 1991; Bowie & Buttle, 2004). Ahtola (1984) defines price (monetary value) as the sacrifice required for a product or service being obtained in exchange for a price (money), rather than the gain to be made from the product.

Consumers perceive the concept of price as “expensive” or “cheap” based on current competitor prices (actual price) and/or the impression formed by prices they have encountered in the past (internal reference). (Rajendran & Tellis, 1994). However, concepts related to price are mostly associated by consumers with the quality of the product in question (Ahtola, 1984; Bowie & Buttle, 2004). Quality is the sum of the attributes that enable a product to meet consumer

demands. Perceived quality is the consumer's decision regarding the superiority of a product (Zeithaml, 1988). Consumers compare the quality of the goods and services they purchase with the price they pay. When they perceive the price to be unfair in relation to the product, they tend to refrain from purchasing the product (Kotler, 1997). Although some studies argue that there is a positive relationship between price and quality (Ahtola, 1984; Bowie & Buttle, 2004), other studies support the view that this relationship is not a universal concept (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1985; Monroe & Dodds, 1988).

Consumers compare the value of the goods and services they purchase with the price of the relevant product, in addition to its quality. The value that consumers assign to a product is related to the benefit that the product provides to the consumer. The relationship between the factors that influence the value of the relevant product and the benefit it provides to the consumer affects the consumer's purchasing behavior (Zeithaml, 1988). In other words, value is a concept that reflects the difference between the service the consumer expects to receive in exchange for their money and the service provided to them (Dodds, Monroe & Grewal, 1991; Bowie & Buttle, 2004). If competing businesses offer similar products at the same price, the consumer uses price to make a value comparison. As a result of this comparison, it is inevitable that they will choose the business that provides them with more benefits (Bowie & Buttle, 2004).

In addition to the wide variety and complexity of services offered in food and beverage establishments, the high level of responsibility that businesses have towards consumers makes their operations extremely complex. The concept of quality as perceived by consumers in food and beverage establishments can be measured by the tangible products on the menu, trust in the establishment, consumer confidence in the establishment, and the empathy dimension (Johns & Howard, 1998; Johns & Pine, 2002; Öztürk & Seyhan, 2005). Satisfying consumers' food and beverage needs and fulfilling the variety promised by the business in the services offered play an important role in consumers' evaluation of the business (Goering, 1985; Öztürk & Seyhan, 2005). When determining the value of a business's service, consumers consider service components such as the physical environment, service quality, staff attentiveness, and taste. Therefore, businesses must determine a price level that consumers perceive in relation to the money they pay for the products on the menu (Kelly, Kiefer & Burdett, 2009).

Therefore, price is important to consumers and influences their choices, perceptions, evaluations, and budget adjustments. Thus, when making pricing decisions, food and beverage businesses add a profit margin based on consumer perception to the location, service, atmosphere, and image components of the business (Kelly, Kiefer & Burdett, 2009; Ekinçi, 2010).

2. Factors Affecting Pricing from a Business Perspective

Price, the sole revenue-generating factor for businesses, has a variable and flexible structure. Due to the variable and flexible nature of price, pricing in service businesses is one of the most important decisions managers face (Kotler, 1997; Bowie & Buttle, 2004). Price is also a competitive tool between businesses. In fact, competition over price is one of the most important issues businesses face (Kotler, 1997).

Butler (1998) has categorized the factors influencing businesses' pricing decisions as "controllable" and "uncontrollable" factors. Mayhew and Winer (1992) have referred to the same approach as 'internal' and "external" factors. Internal controllable factors include pricing objectives, costs, business resources, the location of the business, and consumers. External uncontrollable factors include demand, inflation, competition, the structure of the business, and legal regulations. Kuşluvan (1997) developed a new theoretical framework for factors affecting pricing decisions using a three-part classification. According to this, the factors affecting pricing are "macro environmental factors," "demand-related factors," and "industry and business (supplier) related factors." Macro environmental factors consist of economic conditions, legal regulations, and consumer groups and organizations. Factors related to demand include price elasticity of demand, demand fluctuations, lack of consumption necessity and substitution opportunities, and characteristics of the target market, while factors related to the industry and businesses include the structure and competitive situation of the industry, costs, and the pricing objectives of the business.

Due to the abstract nature of many products in food and beverage establishments and the perishable nature of the products and services produced, it can be said that the demand structure is elastic. The elastic nature of demand negatively affects the pricing decisions of food and beverage businesses. Therefore, food and beverage businesses set prices by considering factors that can and cannot be controlled (Akin, 2012).

3. Pricing Strategies

The pricing decision is critically important for business managers. This importance has led to the formulation of multiple pricing strategies for goods and services in today's competitive environment (Tellis, 1986; Fader & Lodish, 1990; Hoch, Dreze & Purk, 1994). Shapiro and Jackson (1978) suggested that managers should consider the cost of the product to the business and its benefit value to the consumer when making pricing decisions. The functions required in the final pricing of businesses are cost, competing products, and the consumer decision process (Rao, 1984; Leeflan & Wittink, 1996). According to Tellis (1986), pricing strategies can be grouped into three categories: "differentiated pricing," which involves applying different prices to the same product for different consumers; "competitive pricing," where competitive conditions are paramount; and "product pricing," which ensures similar pricing for different products of the same type. In the same study, Tellis (1986) revealed that consumers exhibit spending behavior proportional to their income and that the price factor leads to different types of behavior in consumers. Kahneman and Tversky (1979) developed Prospect Theory to explain consumers' different behaviors in response to price. Kahneman and Tversky argue that consumers face a decision-making problem in response to price and that consumers make their choices between "expectation" and "risk" conditions. Accordingly, expectation is directly related to the consumer's income. Risk-averse consumers are those who prefer the probability of expected value over any risky probability. Building on Tellis' (1986) pricing strategies, Noble and Gruca (1999) added a fourth pricing strategy. In addition to Tellis' (1986) pricing strategies, businesses use the "cost-based pricing" strategy developed by Tellis (1986) in situations where demand forecasting is easy.

The rapid growth of the food and beverage industry has led to increased competition and prompted businesses seeking to increase their market share to implement different strategies on their menus in order to influence consumers. Price, the sole revenue-generating factor for food and beverage businesses, is of strategic importance to them because it can be easily changed compared to product features to create the desired change in demand. Therefore, the price set should attract consumers to the business and retain existing consumers.

Food and beverage businesses apply two different methods in pricing. These are objective methods and subjective methods (Gümüç, 2005). When evaluated in terms of consumer behavior patterns, this study only

covers subjective pricing methods. The subjective pricing method is divided into two categories: marketing-oriented pricing strategies and competition-oriented marketing strategies.

3.1. Marketing-Oriented Pricing Strategy

Psychological and Single Pricing Method: This is a pricing method applied to make consumers perceive prices as expensive or cheap (Yılmaz, 2007). The basic strategy in psychological pricing is to make the price of a product priced using a different pricing method more attractive in the consumer's perception by applying residual pricing (Akin, 2012). The number of digits used in this strategy, the roundness of prices, and the scarcity of digits at the end of prices are used to increase demand for the product. Another aspect of psychological pricing is the concept of reference price. Reference price can be formed as a result of the customer's previous experiences or current price experiences. In this sense, popular products generally have reference prices (Monroe, 1973; Kotler, 1997; Demirezen, 2019).

This method is more commonly used in food and beverage establishments' menu pricing methods than pricing types that require formulaic pricing (Kreul, 1982). In fact, psychological and single pricing methods generate an average of \$251 million in additional revenue per year in the United States (Collins & Parsa, 2006).

Among the psychological pricing methods applied in food and beverage businesses, price ending strategies are perceived differently by consumers in luxury restaurants and cafes offering low-priced products. Price endings ending in .00, considered a symbol of high quality, positively influence consumers in luxury restaurants by reflecting the high-quality image of the menu. On the other hand, price ending strategies using .00 or .99 used in cafes offering low-priced products do not have an effect on consumers in terms of reflecting an inexpensive image (Hançer, Biçici & Tanrısevdi, 2007).

Leader Pricing Method: The primary objective of the leader pricing method, which involves temporarily applying prices below the normal price for multiple products or services, is to attract customers to the business with low-priced products within the product mix and, in addition, to ensure that customers also purchase high-priced products (Hess & Gerstner, 1987; Bowie & Buttle, 2004; Jagels, 2007).

Premium (Prestige) Pricing Method: This pricing method is applied when quality is considered to be directly proportional to price. It is defined as business

managers determining the highest price they believe consumers will pay and then lowering that price. The main goal of prestige pricing is to prevent a decline in product quality and to offer flawless products that provide the highest benefit to the customer. In this pricing strategy, if consumers are dissatisfied with the quality of a product for which they have paid a high price, they may be inclined to switch to competing businesses. Therefore, business managers must carefully apply the prestige pricing method (Jagels, 2007).

3.2. Competition-Oriented Pricing Strategy

Leader Following Method: This method is generally used by managers who are not knowledgeable about the costs of the products or services offered by businesses. The leader following method, which is not based on planning, can also be described as an imitation-based method (Pellinen, 2003; Bowie & Buttle, 2004). This method, which is widely used in pricing food and beverage products, is mostly applied by food and beverage businesses that operate seasonally (Aktaş, 2011). Preferred by businesses with a small market share (Bowie & Buttle, 2004), this method has a significant impact on consumers' visits to the relevant business by applying low prices (Pellinen, 2003).

Another strategy that could serve as an alternative to marketing and competition-based pricing strategies for food and beverage businesses is the "Demand-Based Pricing Strategy." Kimes and Wirtz (2002) have divided the Demand-Based Pricing Strategy into five distinct groups: (1) different pricing for lunch and dinner menus, (2) different pricing for weekday and weekend menus, (3) different pricing at certain times of the day (time of day pricing/early bird special), (4) coupon pricing, and (5) pricing based on different seating locations (e.g., with a view). Food and beverage businesses frequently use demand-based pricing strategies. Faced with frequently changing menu prices, managers' primary goal is to maximize profits and prevent the loss of existing customers (Campbell, 1999; Kelly, Kiefer & Burdett, 2009). Any increase in the price of a product will cause consumers to compare the product with reference prices and will also lead to an expectation that the value of the product will increase in relation to its price (Kimes & Wirtz, 2002). If prices on the menu increase, the consumer expects more attention from the staff and/or an increase in certain conditions as a result of this new pricing approach. Otherwise, the consumer will perceive the price as unfair in relation to the service (Campbell, 1999).

CONCLUSION

Pricing is examined in terms of controllable and uncontrollable dimensions among businesses. Consumers' perception of price-quality-value is considered among the factors that can be controlled by businesses. In addition, costs and the prices of competing products are also important in businesses' pricing decisions. Price has strategic importance because it can be easily changed compared to product features in order to create the desired change in demand. The price set should attract consumers to the business and retain existing consumers.

In this compilation-article-style research, the concept of price is evaluated from the consumer and business perspectives; pricing strategies are addressed in relation to marketing and competition. Food and beverage businesses apply two different methods in pricing. These are objective methods and subjective methods (Gümüş, 2005). When evaluated in terms of consumer behavior patterns, this study only covers subjective pricing methods. It can be suggested that objective methods may also be evaluated in future studies on pricing.

REFERENCES

- Ahtola, O. T. (1984). Price as a 'give' component in an exchange theoretic multicomponent model. *Advances in Consumer Research*, 11, 623- 628.
- Akın, A. (2012). Turizm işletme belgeli yiyecek içecek işletmelerinde uygulanabilir fiyatlandırma yöntemlerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Gaziantep örneği [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Niğde Üniversitesi.
- Aktaş, A. (2011). Ağırhama işletmelerinde yiyecek ve içecek yönetimi. Detay Yayıncılık.
- Bowie, D., & Buttle, F. (2004). Hospitality marketing an introduction. Elsevier Butterworth Heinemann.
- Butler, R. (1998). Seasonality in tourism: Issues and implications. *The Tourist Review*, 53(3),18-24. <https://doi.org/10.1108/eb058278>
- Campbell, M. C. (1999). Perceptions of price unfairness: antecedents and consequences. *Journal of marketing research*, 187-199. <https://doi.org/10.2307/3152092>
- Collins, M., & Parsa, H. G. (2006). Pricing strategies to maximize revenue in the lodging industry. *International Journal of Hospitality Management*, 25, 91-107. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2004.12.009> [Get rights and content](https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2004.12.009)
- Demirezen, B. (2019). Turizm işletmelerinde fiyatlandırma stratejileri: Kriz dönemlerinde Kayseri'deki konaklama işletmelerinin fiyat uygulamaları. *Journal of Travel and Tourism Research*, 14, 21-55.
- Dodds, W. D., Monroe, K. B., & Grewal, D. (1991). Effect of price, brand, and store information on buyers product evaluations. *Journal of Marketing*, 28(3), 307-319. <https://doi.org/10.1177/0022243791028003>
- Ekinci, N. (2010). Otel işletmelerinde menü planlaması, menü fiyatlandırma yöntemleri ve istanbul sürmeli otel uygulaması. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi
- Fader, P. S., & Lodish, L. M. (1990). A cross-category analysis category structure and promotional activity for grocery. *Journal of Marketing*, 54(4), 52-65. <https://doi.org/10.1177/00222429900540040>
- Goering, P. A. (1985). Effects of product trial on consumer expectations, demand, and prices. *Journal of Consumer Research*, 74-82. <https://doi.org/10.1086/209036>
- Gümüş, U. T. (2005). Konaklama işletmelerinde maliyet kontrol süreci ve oda-mönü maliyetlerinin belirlenmesi: Denizli'deki küçük ölçekli bir konaklama işletmesinde uygulama. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Hançer, M., Biçici, F., & Tanrısevdi, A. (2007). Fiyat sonu yazım stratejisi: Kafe ve restoran menü fiyatlarının öğrenci algıları üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik nitel bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(1), 21-32.
- Hess, J. D., & Gerstner, E. (1987). Loss leader pricing and rain check policy. *Marketing Science*, 6(4), 358-374. <https://doi.org/10.1287/mksc.6.4.358>
- Hoch, S. J., Dreze, X., & Purk, M. E. (1994). EDLP, hi-lo, and margin arithmetic. *Journal of Marketing*, 58(4), 16-27. <https://doi.org/10.1177/0022242994058004>
- Jagels, M. G. (2007). Hospitality management accounting. John Wiley.

- Johns, N., & Howard, A. (1998). Customer expectations versus perceptions of service performance in the foodservice industry. *International Journal of Service Industry Management*, 9(3), 248-265. <https://doi.org/10.1108/09564239810223556>
- Johns, N., & Pine, R. (2002). Consumer behaviour in the food service industry: A review. *International Journal of Hospitality Management*, 21(2), 119-134. [https://doi.org/10.1016/S0278-4319\(02\)00008-7](https://doi.org/10.1016/S0278-4319(02)00008-7)
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1979). Prosect Theory: An Analysis of Decision Under Risk. *Econometrica*, 47(2); 263-292.
- Kelly T. J., Kiefer N. M., & Burdett K. (2009). A demand-based approach to menu pricing. *Cornell Hospitality Quarterly*, 50, 383- 387. <https://doi.org/10.1177/1938965509339>
- Kimes, S. E., & Wirtz J. (2002). Perceived fairness of demand- based pricing for restaurant. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 43(1), 31-37. <https://doi.org/10.1177/0010880402431003>
- Kotler, P. (1997). Marketing management: Analysis, planning, implementation and control. Prentice Hall International.
- Kreul, L. M. (1982). Magic numbers: Psychological aspects of menu pricing. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 23(2), 70-75. <https://doi.org/10.1177/001088048202300223>
- Kuşlvan, S. (1997). Konaklama sektöründe pazarlam karar değişkeni olarak fiyatlandırma kararını etkileyen faktörler. *Pazarlama Dünyası*, 11(61); 11-18.
- Leefland, P. S. H., & Wittink, D. R. (1996). Competitive Reaction Versus Consumer Response: Do Manager Overreact? *International Journal of Research in Marketing*, 13; 103-119.
- Mayhew, G. E., & Winer, R. S. (1992). An empirical analysis of internal and external reference prices using scanner data. *Journal of Consumer Research*, 19(1), 62-70. <https://doi.org/10.1086/209286>
- Monroe, K. B. (1973). Buyers' subjective perceptions of price. *Journal of Marketing Research*, 10(1), 70-80. <https://doi.org/10.1177/002224377301000110>
- Monroe, K. B. (1990). Pricing: Making profitable decisions. second edition. McGraw-Hill Publishing Company.
- Monroe, K. B., & Dodds, W. B. (1988). A research program for establishing the validity of the price-quality relationship. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16(1), 151-168.
- Noble, P. M., & Gruca, T. S. (1999). Industrial pricing: Theory and managerial practice. *Marketing Science*, 18(3), 435-454. <https://doi.org/10.1287/mksc.18.3.435>
- Öztürk, Y., & Seyhan, K. (2005). Konaklama işletmelerinde sunulan hizmet kalitesinin servqual yöntemi ile ölçülmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 170-182.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing*, 49(4), 41-50. <https://doi.org/10.1177/002224298504900403>
- Pellinen, J. (2003). Making price decisions in tourism enterprises. *International Journal of Hospitality Management* 22, 217-235.
- Rao, V. R. (1984). Pricing research in marketing: The state of the art. *The Journal of Business*, 57(1); 39-60.
- Rajendran, K. N., & Tellis, G. J. (1994). Contextual and Temporal Components of Reference Price. *Journal of Marketing*, 58(1); 22-34.
- Shapiro, B. P., & Jackson, B. B. (1978). Industrial pricing to meet customer needs. *Harvard Business Review*, 56(6), 119-127.
- Tellis, G. J. (1986). Beyond the many faces of price: An integration of pricing strategies. *Journal of Marketing*, 50(4), 146-160. <https://doi.org/10.1177/002224298605000402>
- Yılmaz, Y. (2007). Otel ve yiyecek içecek işletmelerinde ziyafet organizasyonu ve yönetimi. Detay Yayıncılık.
- Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means- end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing*, 52(3), 2-22. <https://doi.org/10.1177/002224298805200302>

Article Information	
Peer-review	Two Outside Referees / Double-Sided Blinding
Ethical Statement	In this study, the rules stated in the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were followed.
Similarity Scanning	This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No plagiarism detected.
Ethics Committee Permission	The study does not require ethics committee approval.
Author Contributions	The authors' contribution rates in the study are equal.
Conflict of Interest	There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.
Financial Disclosure	No external funding was used to support this research.
Copyright & License	Authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 license.
Artificial Intelligence Statement	No artificial intelligence tools were used in the preparation of this study.

Makale Bilgileri	
Hakem Değerlendirmesi	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.
Benzerlik Taraması	Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.
Etik Kurul İzni	Çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.
Yazarların Katkı Oranı	Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.
Çıkar Çatışması	Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Finansal Destek	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.
Yapay Zekâ Beyanı	Bu çalışmanın hazırlanmasında yapay zekâ araçlarından faydalanılmamıştır.

Received | Geliş Tarihi : 13.01.2026
Accepted | Kabul Tarihi : 23.03.2026
Published | Yayımlanma Tarihi : 31.03.2026

"Bilimin evreninde gezinti" / "Journey through the universe of the science"

DOI: <https://doi.org/10.64360/eleg.v6i1.91>

Research Article | Araştırma Makalesi

EĞİTİM DİPLOMASİSİNDE ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİ VE ULUSLARARASI GÖRÜNÜRLÜK: ERCİYES ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

ULUER, Ayşe (Doktora Öğrencisi), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, Türkiye.

E-posta: ayseuluer@erciyes.edu.tr ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8668-4899>

TANYERİ MAZICI, Emel (Prof. Dr.) Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Kayseri, Türkiye.

E-posta: etanyeri@erciyes.edu.tr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2731-5996>

Öz

Bu araştırmada, Erciyes Üniversitesi özelinde bir durum değerlendirmesi yapılarak Türkiye'nin eğitim diplomasisi alanındaki faaliyetlerinin uygulamadaki yansımaları incelenmektedir. Bu kapsamda, nicel doküman analiziyle 2024 yılına ait Erciyes Üniversitesi verileri değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, kayıtlı 2806 yabancı öğrenci arasında en fazla öğrencinin Asya kıtasında yer alan Suriye ve Azerbaycan'dan, Afrika kıtasında Mısır'dan ve Avrupa kıtasında Almanya'dan geldiği tespit edilmiştir. Türkçe öğrenimi amacıyla kayıt yaptırılan TÖMER'e en fazla öğrenci gönderen Asya kıtası içinde özellikle Endonezya ve Pakistan öne çıkan ülkeler arasında yer almaktadır. Avrupa kıtasından Ukrayna, Afrika kıtasında ise başta Kamerun olmak üzere birçok Afrika ülkesinden öğrenci bulunduğu belirlenmiştir. Diğer yandan, ERASMUS+ programı kapsamında Erciyes Üniversitesi'nin en fazla ikili anlaşma gerçekleştirdiği ülkeler arasında Polonya, Romanya, İtalya ve Portekiz öne çıkmaktadır. Bahsi geçen yabancı uyruklu öğrencilerin burs kaynaklarına yönelik yapılan incelemede, öğrencilerin %45'inin Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) bursu, %13'ünün Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) bursu ile öğrenim gördüğü; geri kalan %42'lik kesimin ise kendi olanakları ile öğrenimlerine devam ettikleri anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Diplomasisi, Uluslararası Öğrenci Hareketliliği, Uluslararası Görünürlük, Yabancı Uyruklu Öğrenci, ERÜ.

INTERNATIONAL STUDENT MOBILITY AND INTERNATIONAL VISIBILITY IN EDUCATIONAL DIPLOMACY: THE EXAMPLE OF ERCİYES UNIVERSITY

Abstract

In this context, this research focuses on Erciyes University. The research aims to assess the practical implications of Turkey's educational diplomacy activities by conducting a situational assessment of Erciyes University. Erciyes University data from 2024 was evaluated with quantitative document analysis. Among 2,806 international students, the largest number of students come from Syria and Azerbaijan in Asia, Egypt in Africa, and Germany in Europe. Furthermore, Asia has been identified as the continent that sends the most students to TÖMER, Indonesia and Pakistan are among the most prominent countries within Asia. The largest number of students from Europe come from Ukraine, while from Africa, students come from many African countries, particularly Cameroon. Meanwhile, Poland, Romania, Italy, and Portugal stand out among the countries with which Erciyes University has the most bilateral agreements within the ERASMUS+ program. An examination of scholarship resources for these international students revealed that 45% of these students' received scholarships from the Presidency for Turks Abroad and Related Communities, 13% received scholarships from the Turkish Religious Foundation, and the remaining 42% continued their education through their own means.

Keywords: Educational Diplomacy, International Student Mobility, International Visibility, Foreign Students, ERU.

Highlights | Öne Çıkanlar

- Türkiye'nin eğitim diplomasisi alanındaki faaliyetlerinin uygulamadaki yansımalarını incelemek üzere nicel doküman analiziyle 2024 yılına ait Erciyes Üniversitesi verileri değerlendirilmiştir.
- Üniversitenin en fazla ikili anlaşma gerçekleştirdiği ülkeler arasında Polonya, Romanya, İtalya ve Portekiz öne çıkmaktadır.
- Yabancı öğrencilerin %42'si kendi olanakları ile öğrenimlerine devam etmektedirler.

Citation | Atıf:

Uluer, A. & Tanyeri Mazıcı, E. (2026). Eğitim diplomasisinde uluslararası öğrenci hareketliliği ve uluslararası görünürlük: Erciyes Üniversitesi örneği, *Elegest Elegeş*, 6(1), 35-52.

GİRİŞ

Dünyada politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik alanlardaki değişimler; bireylerin yaşam tercihleri, toplumların eğilimleri ve ülkelerin stratejik kararları gibi sosyal tutum ve davranışları doğrudan etkilemektedir. Özellikle 21. yüzyılın başından itibaren yaşanan hızlı dönüşümde, teknolojik gelişmeler belirleyici bir rol oynamıştır. Kavramsal düzeyde değerlendirildiğinde, sosyal bilimlerde “küreselleşme” kavramıyla açıklanan bu değişim sürecinde, insan ve topluma dair kavramlar da sürekli olarak kendini yenilemektedir. Uluslararası bağlılığın artması (Hall, 1998) ve dünya bilincinin yoğunlaşmasıyla (Robertson, 1992) insan akışının farklı örnekleri görülmektedir. Turistler, mülteciler, göçmenler, geçici işçiler (aktaran King, 1998, s.28) gibi eğitim görmek amacıyla kendi ülkesinin sınırlarını aşanlar da son yıllarda kayda değer bir artış göstermiştir. Tarihte öğrenmek amacıyla gerçekleştirilen faaliyetler Antik Yunan’da felsefe ve retorik eğitimiyle Aristo ve Platon’un Akademisini ve Atina’yı (Marraou, 1956), İslam dünyasında medrese eğitimiyle Bağdat, Kahire, Kurtuba’yı (Makdisi, 1981), ulaşım alanındaki gelişmelerle Avrupa içinde kültür ve eğitim amaçlı hareketliliği arttıran Grand Tour ile Roma, Paris’i (Black, 1992) çekim gücüne dönüştürmüştür. II. Dünya savaşı sonrasında ulaşım alanındaki gelişmeler ve savaştan yorulan ülkelerin büyüme ve kalkınma odaklı politikalarıyla eğitim alanında sınırlar daha geniş alanlara yayılmıştır. 1946 yılında ABD’de başlayan uluslararası öğrenci ve akademisyen değişim programları (U.S. Department State, 2025) ve Avrupa’nın Erasmus programı (ERASMUS, 2025) ile daha ileri boyutlara ulaşmıştır. Son yıllarda ülkeler, giderek büyüyen küresel etkileşim sürecini politik, ekonomik ve kültürel açılardan bir fırsata dönüştürmek amacıyla eğitim diplomasisi faaliyetlerine artan bir önem atfetmektedir. Özellikle yükseköğretim kurumlarının yeniden yapılandırılması, erişim ve kapasite bakımından kalite standartlarıyla yönetilmesi ve uluslararası düzeyde görünürlüklerinin artırılması, bu kurumların çekiciliğini önemli ölçüde yükseltmektedir. Bu doğrultuda, üniversitelerin hem gelen hem de giden öğrencilere sunduğu olanaklar; bu öğrenciler için yapılan uluslararası anlaşmalar ve sağlanan burslar gibi unsurların önemi giderek artmaktadır.

Nitekim, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bu yönde politika ve stratejiler geliştirilmektedir. Üniversitelerin kalite düzeyinin yükselmesiyle birlikte

uluslararası alanda tercih edilebilirliklerinin artması, yalnızca ekonomik katkı sağlamakla kalmayıp aynı zamanda bölgesel ve küresel kalkınma ile kültürel etki açısından da çeşitli avantajlar sunmaktadır.

Bu bağlamda, söz konusu çalışmada literatürde ve uygulamada önemi giderek artan eğitim diplomasisi konusu ele alınmaktadır. Kamu diplomasisi ve kültürel diplomasisi faaliyetlerinin bir uzantısı olarak değerlendirilen eğitim diplomasisi, durum tespiti yapmak amacıyla nicel doküman analizi çerçevesinde incelenmiştir. 2024–2025 eğitim-öğretim yılı kapsamında Erciyes Üniversitesi’ne bağlı fakülte, yüksekokul ve enstitüler ile Türkçe Öğretim Merkezi’nde (TÖMER) öğrenim gören uluslararası öğrencilerin coğrafi profilleri analiz edilmiş; ayrıca Erasmus+ programı kapsamında Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin Avrupa Birliği ülkelerine yönelik hareketlilik olanakları ve bu ülkelerle yapılan ikili anlaşmalar değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında, yabancı uyruklu öğrencilerin burs kaynaklarına ve geldikleri ülkelere göre sınıflandırılması ile Erasmus+ programı çerçevesinde yapılan ikili anlaşmaların ülke dağılımı üzerinden bir analiz sunulması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, öğrenci hareketliliğinin mevcut durumu incelenerek Erciyes Üniversitesi’nin uluslararasılaşma stratejilerine katkı sağlayabilecek bulgular ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1. EĞİTİM DİPLOMASİSİ VE ULUSLARARASI GÖRÜNÜRLÜK

2005 yılında Joseph Nye, uluslararası ilişkilerde önemli bir yeri olan yumuşak güç kavramını; ülkelerin ikna ve cazibelerinden kaynaklanan gücünü ifade etmek olarak açıklamıştır. Bu kavram; zorlama, tehdit, askeri ve ekonomik yaptırımlar olmaksızın (kültür, eğitim, sinema, dizi, sanat, spor, sağlık, turizm, acil-insani-kalkınma yardımları vb. yollarla) iknaya dayalı sürdürülebilir ilişki inşa etmeye dayanmaktadır. Medya, sivil toplum kuruluşları gibi eğitim ve kültürel değişim programları bu noktada önemli roller üstlenmektedir.

Eğitim diplomasisi yumuşak güç faaliyetlerinin çarpıcı örneklerinden biridir. Yükseköğretim kurumlarına öğrenci çekme yoluyla sadece akademik değil diplomatik etki oluşturulması da mümkündür. Ev sahibi ülkenin dili, kültürü, değerleri, yaşam biçimini tanıyan öğrenciler

kültürün transferi ve gönül bağı yoluyla olumlu imaj ve algının önemli taşıyıcıları olmaktadır.

Eğitim diplomasisi yabancı ülke vatandaşlarıyla eğitim üzerinden kurulan ilişki ve iletişim faaliyetlerini (Kaya, 2019, s.4) ifade etmektedir. Kültür ve eğitim, değerlerin paylaşımı ve yaşatılmasında önemli bir yere sahiptir. Öyle ki, küreselleşmenin de gücüyle eğitim faaliyetleri diplomatik işlevi olan bir forma bürünmüştür (Knight, 2008). Küreselleşmenin siyasal, ekonomik ve kültürel sonuçları açısından bakıldığında eğitim diplomasisi de bu açıdan ülkelerin stratejik bir konu başlığına dönüşmüştür. Küresel anlamda daha görünür olmak, kültürün yayılması ve kalıcılığını sağlamak, ekonomik ve entelektüel sermaye açısından rekabet gücünü arttırmak gibi noktalarda eğitim diplomasisi faaliyetleri öne çıkmaktadır.

Ülkeler arası eğitim, yumuşak gücün etkili bir faktörü olarak ticari kar sağlama, ülkenin menfaatlerini koruma ve destekleme ve ekonomisine katkı sunmak konusunda yarar sağlamaktadır. Örneğin, ABD, Birleşik Krallık, Kanada ve yakın zamanlarda Çin’de eğitim sisteminin gücü kendini oldukça iyi bir şekilde göstermiştir (Khan vd., 2020, s.1-2). Eğitim diplomasisi, eğitim koşulları ve kültürlerarası iletişimi geliştirip iyileştirmenin en elverişli yollarından biri olmaktadır. Ayrıca bunlarla birlikte ekonomik katma değer yarattığı da bilinmektedir (Yılmaz & Güçlü, 2021). Kanada, Birleşik Krallık, ABD gibi eğitim diplomasisinde öncü ülkelerde toplam ihracatın %2’sini eğitimle ilgili hizmetlerin ihracatı oluştururken; 2019 yılına bakıldığında uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülke ekonomisine doğrudan katkısı 115 milyar Euro’yu aşmıştır. Sadece ABD örneğine bakıldığında; 2022-2023 döneminde bir milyondan fazla uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan ülkenin, ekonomisine 38 milyar dolar ve 338 bin istihdam katkısı sunduğu görülmektedir (aktaran Baydemir & Bolat, 2024, s.205).

Ülkemizde ise eğitim diplomasi konusundaki hassasiyet TASAM (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi) tarafından, 21 Nisan 2016 tarihinde, İstanbul’da gerçekleşmiş olan “Eğitim Diplomasisi Çalıştayı’nın Sonuç Raporu’nda” desteklenmiştir. Raporla ülkelerin imajına katkı sağlamada eğitimin önemine vurgu yapılmıştır. Kültürel etkileşimin artmasıyla ülke vatandaşları potansiyel büyükelçiye dönüşmüştür. Bu dönüşümde uluslararası eğitim programları ve hareketliliği akademik bilginin transferi yanında etkileşim ve bağlantıyı

geliştirmektedir. Türkiye’deki üniversitelerin uluslararasılaşması ve görünürlüğünün artırılması noktasında hareketliliğe ilişkin programlar önem taşımaktadır. Ayrıca bu programlarla geliştirilebilecek küresel eğitim vizyonu Türkiye’nin bölgede ve dünyada derinlik ve gücünü artırması açısından stratejik öneme sahiptir (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi [TASAM], 2025).

Bahsedilen konu çerçevesinde bir ülkenin üniversitesinin uluslararası mecrada aktif görünmesi yabancı uyruklu öğrencilere kendi bünyesinde eğitim vermek ve ülkenin kültürünü tanıtmak açısından değerli bulunmakta ayrıca farklı ülkelerle anlaşmalar sağlayıp kendi öğrencilerini bu ülkelere göndermekte önem kazanmaktadır.

Şekil 1’de görüleceği üzere, eğitim diplomasisinin genel hatlarını oluşturan üç unsur bulunmaktadır. Söz konusu unsurlar, devletlerin uluslararası alanda eğitim anlamında görünürlüğünü etkileyen faktörler arasında bulunmaktadır. Devletlerin dış politikasında ve kamu diplomasisi stratejilerinde eğitim faaliyetleri çok önemli bir başlığı oluşturmaktadır. Bu başlığın odağında ise “uluslararası öğrenciler” yer almakta olup uluslararası standartlarda eğitim faaliyetleri uluslararası görünürlük ve çekicilik açısından katma değer yaratmaktadır. Özellikle eğitim diplomasisi faaliyetleri ülkenin ulus ötesi ve küresel eğitim politikasıyla şekillenmektedir. Bu aşamada uluslararası öğrencilerin de sistemde hem amaç hem de araç olarak çok önemli bir işlevi olmaktadır.

Şekil 1. Eğitim Diplomasisinin Boyutları (Akar & Gürkaynak, 2022, s. 146)

Öğrenci ve akademisyen değişim programları, dil enstitüleri, uluslararası iş birlikleri ve burslar bu noktada önemli örnekler olarak görülebilir. Yabancı öğrencilerin geldikleri ülkeye karşı ilgi ve anlayış geliştirmelerinde

eğitim programlarının önemli bir yeri söz konusudur (Junior, 2007, s.234). II. Dünya Savaşı sonrasında Fransa ve Almanya arasındaki öğrenci değişim programları iki ülke arasında savaş sonrası gerilen ilişkileri yumuşatmıştır (Scott&Smith, 2009, s.50). Benzer şekilde ABD ve Çin arasındaki rekabet ve gerilime rağmen aynı zamanda eğitim yoluyla köklü ve dinamik ilişkiler sürdürülmektedir (Li, 2008, s.1-2).

Rakip ülkeler kadar iş birliği ve coğrafi yakınlığı olan ülkeler arasında da bu programlar popüler olmaktadır. Fransa'ya Fas'tan; Sırbistan'a ve Hırvatistan'a Bosna Hersek'ten; Bulgaristan'a Yunanistan'dan İsviçre'ye Almanya'dan; Litvanya'ya Ukrayna'dan en fazla öğrencinin gelmesi bu açıdan değerlendirilebilir (European Statistical Office [EUROSTAT], 2025).

Almanya, ABD, Birleşik Krallık, Avustralya, Kanada gibi uluslararası öğrencilerin en çok tercih ettikleri ülkelerde ise en fazla Çin ve Hindistan'dan gelen öğrenciler yer almaktadır (Yükseköğretim Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2025, s. 8).

Esasen öğrenciler tarafından tercih edilme durumu ülkelerin imajı kadar üniversitelerin uluslararası görünürlüğü ile ilgili olmaktadır. Son yıllarda önem kazanan bu önemli göstergelyi destekleyen başlıca unsurlar şu şekilde ifade edilebilir (Yükseköğretim Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2025, s. 16):

- Uluslararası Öğrenci Çekimi: Kaliteli, nitelikli eğitim programları ve cazip burs programları bu noktada etkili olmaktadır.
- Akademik İş Birlikleri: Uluslararası standartlarda eğitim sunan üniversiteler akademik ortaklıklar kurarak katma değer yaratmaktadır.
- Uluslararası Sıralamalar: QS ve Times Higher Education (THE) gibi tanınmış uluslararası sıralamalar ve ilgili standartlar üniversitelerin itibarını yükseltmektedir.
- Farklı Dillerde Eğitim: Uluslararası olarak geniş bir çevreye hitap etme, hedef kitleyi genişletme ve rekabet etme gücünü artırma açısından önemli bir kriter olmaktadır.
- Araştırma ve Yayın Faaliyetleri: Bilimsel anlamda etki değeri yüksek nitelikte dergilerde yayın yapma, kaliteli uluslararası bilimsel organizasyonlarda araştırma ve yayınlarla yer bulma ve akademik üretimi destekleme açısından önemlidir.

Bu kriterlerle yükseköğretim kurumlarının uluslararası görünürlüğünün artırılması eğitim diplomasisi faaliyetleri açısından önemli bir aşamayı oluşturmaktadır. Dünyada yükseköğretim alanında tercih edilebilirlik açısından ivme kazanmış ülkelerde bu kriterlerin etki oluşturmuş olması ülkemizin dış politika vizyonu başta olmak üzere kamu diplomasisi, kültürel diplomasi ve eğitim diplomasi stratejileri açısından da anlam taşımaktadır.

2. ULUSLARARASI GÖRÜNÜRLÜKTE ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİ PROGRAMLARI

Uluslararası görünürlük bir üniversitenin küresel akademik ortamda etkisi, tanınırlığı ve cazibesini ifade etmektedir. Bu noktada uluslararası öğrenciler ve ilgili öğrenci hareketliliği programları da yükseköğretim kurumlarının uluslararası görünürlüğünde çok önemli göstergelerden biridir (Özer, 2012; Yılmaz & Güçlü, 2021).

Uluslararası öğrenci kavramı, UNESCO tarafından "uyruğuna tabi olduğu ülkeden farklı bir ülkede eğitim faaliyetlerine katılmak amacıyla uluslararası bir sınırı fiziksel olarak geçen bireyler" (UNESCO, 2025) şeklinde tanımlanmaktadır. Yükseköğretimdeki uluslararasılaşma sürecine yönelik artan ilgi ve popülariteyle birlikte, dünya genelindeki uluslararası öğrenci sayısı 1975 yılında yaklaşık 800 bin iken, 2023 yılı itibarıyla bu sayı yaklaşık sekiz kat artarak 6,3 milyona ulaşmıştır. Mevcut eğilimler doğrultusunda, bu rakamın 2025 yılı sonunda 8 milyonu aşacağı öngörülmektedir (Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2025).

YÖK'ün Türkiye'deki üniversiteleri 2030'a taşıyacak vizyon planında; uluslararası görünürlüğün ve uluslararası öğrenci sayı ve niteliğinin artırılmasının önemine dikkat çekilmiştir (YÖK, 2025). Türkiye'nin yıllar itibarıyla artan uluslararası öğrenci sayısına bakıldığında (2002-2003 döneminde 15017 iken 2023-2024 döneminde 338161'e çıkmıştır) bu konuda destekleyici bir politika içinde olduğu söylenebilir. Nitekim siyasi yönetim, kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının desteği bu açıdan etkili faktörler olarak görülebilmektedir (Baydemir & Bolat, 2024a, ss.74-88).

Uluslararası öğrenci sayısının en fazla olduğu 10 ülke arasında olan Türkiye 340000'den fazla öğrenciye ev sahipliği yapmaktadır. 2028 yılına kadar bu rakamın 500000'den fazla öğrenciye ulaşacağı tahmin

edilmektedir. Suriye, Irak, İran, Türk Cumhuriyetleri, Afrika, Avrupa, Rusya, ABD ve Çin gibi ülkelerden öğrenciler Türkiye’de eğitim görmektedir. Bu yolla Türkiye’nin uluslararası öğrenci sayısını artırarak, yükseköğretim alanında küresel bir merkez olması hedeflenmektedir (Anadolu Ajansı, 2025a).

Ülkemizde uluslararası öğrenci sayısının en yüksek olduğu 10 üniversite sırasıyla; “Anadolu Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Altınbaş Üniversitesi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi ve İstanbul Gelişim Üniversitesi” olarak yer almaktadır (Anadolu Ajansı, 2025b).

Bu noktada, uluslararası öğrenci değişimine imkân tanıyan yollardan biri olarak öğrenci hareketliliği programlarına ayrıca değinmek önem taşımaktadır. Nitekim eğitim alanında uluslararasılaşma, ülkeler arasında karşılıklı ilişki ve etkileşim yoğunluğunu ifade eden bir kavram olup, özellikle öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğiyle somutlaşmaktadır. Bu hareketlilik büyük ölçüde yükseköğretim kurumları arasında gerçekleşmekte ve belirli ilke ve politikalar doğrultusunda, kalite standartları çerçevesinde yürütülmektedir.

Entegrasyon süreci yalnızca öğrenci ve akademisyen hareketliliğiyle sınırlı kalmayıp; kredi transferi, uluslararası ortak programlar, çok dilli eğitim gibi başlıkları da içeren ve akademik iş birliği gerektiren çeşitli faaliyetlerle desteklenmektedir. Bu kapsamda Avrupa’da yükseköğretim sisteminin yeniden yapılandırılması ve uluslararası standartlara kavuşturulması amacıyla 1999 yılında Bologna’da başlatılan Bologna Süreci, Türkiye’nin 2001 yılında sürece dahil olmasıyla birlikte ulusal yükseköğretim politikalarında da önemli bir dönüşüm başlatmıştır (Er, 2025).

Bologna Süreci’nin başlangıcından bu yana, yükseköğretim sistemlerinde önemli bir genişleme yaşanmış ve bu genişlemeye derece yapıları ve kalite güvence sistemlerinde önemli reformlar eşlik etmiştir. Avrupa genelinde öğrenci hareketliliğinin önündeki engellerin kaldırılması, Bologna Süreci’nin operasyonel hedefleri arasında olup; daha genel olarak bu hedef, öğrenci, öğretim görevlisi ve araştırmacı hareketliliğini desteklemek üzerine olmuştur. Bu süreç, öğrenci ve

personel hareketliliğini kolaylaştırmak, yükseköğretimi daha kapsayıcı ve erişilebilir hale getirmek ve Avrupa’daki yükseköğretimi dünya çapında daha çekici ve rekabetçi kılmak için bir Avrupa Yükseköğretim Alanı oluşturmuştur. Avrupa Yükseköğretim Alanı, yurt dışında eğitim ve staj yapmayı kolaylaştıran kapsamlı değişiklikler getirmiştir. Hem üç kademeli lisans-yüksek lisans-doktora derecesi yapısı hem de kalite güvencesindeki gelişmeler öğrenci ve personel hareketliliğini kolaylaştırırken, hareketlilik ve kalite güvence araçlarının kullanımı (Avrupa Kredi Transferi ve Birikim Sistemi (ECTS) veya Avrupa Kalite Güvence Sicili (EQAR) gibi) karşılıklı güveni, akademik tanınmayı ve hareketliliği kolaylaştırmıştır. (EUROSTAT, 2025)

Yükseköğretim alanında öğrencilere ve akademik personele becerilerini geliştirme ve istihdam olanaklarını artırma fırsatı sunan olanaklardan biri Erasmus+ programıdır. 1981-1986 yılları arasında pilot öğrenci değişimi olarak başlatılan Üniversite Öğrencilerinin Hareketliliği için Avrupa Topluluğu Eylem Programı; 1987 yılında 11 ülkeyi (Belçika, Danimarka, Almanya, Yunanistan, Fransa, İrlanda, İtalya, Hollanda, Portekiz, İspanya ve Birleşik Krallık) dahil ederek “Erasmus Programı” adıyla yer almıştır. 2014 yılında eğitim, gençlik ve spor alanlarındaki faaliyetler (Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius, Grundtvig, Jean Monnet, Erasmus Mundus, Alpha, Edulink, Gençlik ve Spor) tek bir program altında birleştirilerek ERASMUS+ adıyla faaliyetlerde bulunmaktadır. Türkiye’de ise Ulusal Ajansı aracılığıyla 2004 yılından 2017’ye 120 binden fazla proje başvurusu alınmış, bunlardan 28 binden fazlasına, 1 milyar Euronun üzerinde hibe tahsis edilmiştir. Programlar kapsamında ülkemiz koordinatörlüğündeki projelerde 475 binden fazla katılımcı hareketliliklere katılmıştır. Türkiye, yılda ortalama 9 binin üzerinde başvuru ile Erasmus+ kapsamındaki 33 program üyesi ülke arasında en fazla proje başvurusu alan ülkedir. Program gençlerin istihdam edilebilirliği, vatandaşlığa aktif katılım, dezavantajlı grupların sosyal alana dahil edilmesi, dil becerilerinin geliştirilmesi, uluslararası iş birliği, kaliteli ve modernize eğitim gibi alanlarda katkılar sunmayı amaçlamaktadır (ERASMUS, 2025b).

Türkiye’nin eğitim diplomasisi faaliyetlerine dair önemli programlardan biri de Mevlâna Değişim Programı’dır. 23 Ağustos 2011 tarih ve 28034 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yönetmelik’le yurt dışındaki yükseköğretim kurumları ile ülkemizdeki yükseköğretim

kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişimini gerçekleştirmek amacıyla başlayan program diğer değişim programlarından farklı olarak, hiçbir coğrafi bölge ayrımı olmaksızın yükseköğretim kurumları arasında hareketliliği kapsamaktadır. Değişim programına katılmak isteyen öğrenciler en az bir en fazla iki yarıyıl eğitim için; öğretim elemanları ise en az bir hafta en fazla üç ay süreyle dünyadaki yükseköğretim kurumlarında ders vermek üzere programa katılabilmektedir. Bu kapsamda ayrıca dünyada herhangi bir ülkeden öğrenci ve öğretim elemanları Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarına gelebilmektedir. Programla Türkiye'yi eğitim alanında önemli tercih edilen bir ülke haline getirmek, akademik gelişime katkı sağlamak ve zengin kültürel mirası küresel ortamda paylaşıp yaşatmak amaçlanmaktadır (Mevlana Değişim Programı, 2025).

Değişim programları gibi uluslararası öğrenci hareketliliğinde altyapı oluşturması açısından önemli kuruluşlardan biri de Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER)'dir. Kültürel mirasımız Türkiye Türkçe'sinin korunması ve aktarımının sağlanması amacıyla dünyada ilk olarak Ankara Üniversitesi tarafından 7 Mart 1984 yılında kurulmuş olup Türk Patent Enstitüsü tarafından marka olarak tescillenmiş ve marka ve logo hakkı koruma altına alınmıştır. Zamanla birçok üniversite kendi TÖMER merkezlerini açmıştır. TÖMER'in sağladığı dil eğitimleri ve verdiği sertifika/diploma belgeleri ulusal ve uluslararası olarak kabul edilmektedir (TÖMER, 2025).

Değişim programlarıyla birlikte uluslararası öğrencilere yönelik burslar da öğrenciler açısından önemli bir değerlendirme kriteri olarak görülmektedir. "Yükseköğretim Kurumu Bursları", "Türkiye Bursları", uluslararası öğrencilerin kendi ülkelerinin "Hükümet Bursları" gibi kamu kaynaklı imkanlarla akademik ve entelektüel sermayenin gelişimi ve kalkınmanın sağlanması teşvik edilmektedir (YÖK Uluslararasılaşma Belgesi, 2025, s.22-26).

Ülkemizde uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih etmelerini desteklemek, farkındalık yaratmak, bilgilendirme sağlamak ve iletişim kurmak amacıyla "Study in Türkiye" sloganı ve markası altında ilgili web sayfasından bağlantı kurulmaktadır. Sayfada Türkiye hakkında genel bilgiler, neden Türkiye'de eğitim alınabileceği, hangi koşul ve olanakların olduğu, ilgili üniversiteler ve programlar, başvuru adımları gibi

kolaylaştırıcı ve teşvik edici bilgiler yer almaktadır (Study in Türkiye, 2025).

Ayrıca daha geniş çerçeveden bakıldığında Yunus Emre Enstitüsü, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türkiye Ulusal Ajansı, Türkiye Maarif Vakfı, Yükseköğretim Kurumları Başkanlığı gibi kurum ve kuruluşlar da eğitim diplomasisi ve uluslararası öğrenci hareketliliğinde doğrudan ve dolaylı faaliyetleri olmaktadır. Tüm bu faaliyetlerle Türkiye'nin uluslararası görünürlüğü ve eğitim diplomasi politika ve stratejilerine katkı sunulmakta ve ülkeler arası diplomatik, kültürel ve ekonomik ilişkiler güçlendirilmektedir.

3. DURUMSAL DEĞERLENDİRME

1978 yılında eğitim-öğretim hayatına başlayan Erciyes Üniversitesi Türkiye'nin köklü eğitim kurumlarından birisidir. Araştırma üniversitesi statüsü verilen ilk 10 üniversite arasında yer alan Erciyes Üniversitesi OS 2024 sıralamasında Türkiye'deki devlet üniversiteleri arasında 9. Sırada yer almıştır. Ayrıca 2023 THE (Times Higher Education) sıralamasında üç kategoriye giren ilk 200 üniversiteden biridir. Yine UI Green Metric 2023 sıralamasında Türkiye'nin 3. dünyanın 85. çevreci üniversitesi olarak tanınmıştır (Erciyes Üniversitesi, 2025). Akademik ve eğitim-öğretim faaliyetleri, iş birlikleri ve değişim programlarıyla uluslararası platformlarda tanınır bir üniversite olmayı misyon edinmiştir. Çalışma konusu kapsamında, Erciyes Üniversitesi örneğinde; genelde eğitim diplomasisi özelde ise uluslararası öğrenci hareketliliğine ilişkin faaliyetlerin pratikteki karşılığına ilişkin durum tespitini içermektedir.

Bu bağlamda söz konusu çalışma; amacı, önemi, yöntemi ve bulguları çerçevesinde şu şekilde değerlendirilebilir.

Bu çalışmanın temel amacı, uluslararası öğrenci hareketliliğinin Erciyes Üniversitesi özelinde nasıl işlediğini analiz etmek, değerlendirmek ve faaliyetlerin pratikteki karşılığına ilişkin öneriler geliştirmektir. Bu kapsamda Erciyes Üniversitesi genelinde faaliyet göstermekte olan Fakülte, Yüksekokul ve Enstitülerde eğitim alan yabancı uyruklu öğrencilerin kıta bazında ülkesel dağılımlarını; Türkçe Öğretim Merkezi'nde (TÖMER) eğitim alan uluslararası öğrencilerin geldikleri ülkeleri ve Üniversite'ye gelmelerini sağlayan burs kaynaklarına göre yabancı öğrenci profilini anlamak; bunlarla beraber Üniversitenin Erasmus+ programı kapsamında sürdürmüş olduğu öğrenci hareketliliğini

ülkeler bazında değerlendirmek hedeflenmiştir. Yine çalışma, uluslararasılaşma noktasında Erciyes Üniversitesi'nin yükseköğretim sistemi içinde yabancı öğrencilere yönelik sunduğu çerçeve ve hedef kitlenin profilini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, çalışmada Erciyes Üniversitesi'ne ve Üniversite'ye bağlı olarak faaliyetlerine devam etmekte olan TÖMER'e kayıtlı uluslararası öğrencilerin Üniversite'ye geldikleri ülkelerin coğrafi bölgeler dikkate alınarak dağılımları analiz edilmiş, sonrasında öğrencilerin burs kaynakları Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) ve özel burslar olarak tasnif edilmiş ve bu burs türlerinin hangi ülkelerden gelen öğrenciler arasında daha yaygın olduğu değerlendirilmiştir. Böylece, bahse konu üniversitenin yükseköğretim politikalarının kültürel ve jeopolitik yönelimleri nasıl şekillendirdiği anlaşılmasına çalışılmıştır. Bunlarla birlikte Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin Erasmus+ programı çerçevesinde eğitim alabileceği Avrupa Birliği ülkeleriyle yapılan anlaşmalar da ülke bazında incelenmiştir. Bu doğrultuda, Erciyes Üniversitesi tarafından en fazla anlaşmanın yapıldığı ülkeler belirlenmiştir.

Çalışma eğitim diplomasisinin yerel düzeyde nasıl işlediğini anlamak açısından önem taşımaktadır. Bu noktada mevcut durumun analizi üniversiteleri daha rekabetçi hale getirmek ve ileriye dönük akademik ve stratejik planlamalar yapabilmek açısından değer taşımaktadır.

Bu açıdan çalışma Erciyes Üniversitesi'nin uluslararasılaşma aşamasında takip ettiği stratejileri yabancı uyruklu öğrenci profili üzerinden belirleyerek Erciyes Üniversitesi'nde uluslararasılaşma yöneliminin nasıl şekillendiğinin anlaşılmasını sağlamaya olanak tanımaktadır. Ayrıca üniversiteye gelen uluslararası öğrencilerin coğrafi kökeni ve burs kaynaklarına göre dağılımının yanı sıra, Erasmus+ programı kapsamındaki öğrenci hareketliliğinin ülkesel düzeyde incelenmesi, üniversitenin uluslararası iş birlikleri konusunda bir değerlendirme yapılmasını sağlayabilecektir.

Öncelikle, çalışma 2024 yılında Erciyes Üniversitesi bünyesinde bulunan fakülte, yükseköğretim ve enstitülerinde eğitim alan yabancı uyruklu öğrenciler; TÖMER'de eğitime hak kazanmış olan yabancı uyruklu öğrenciler ile sınırlı tutulmuştur. İkinci olarak, öğrencilerin burs durumları yalnızca üç kategori (YTB, TDV ve özel burslar) çerçevesinde ele alınmıştır. Ayrıca,

Erasmus+ programı kapsamında yapılan ikili anlaşmaların sayısal dağılımları incelenmiş olsa da, bu anlaşmaların etkinliği ya da akademik başarı gibi nitel sonuçlara yer verilmemiştir. Son olarak, veriler 2024-2025 eğitim-öğretim yılını kapsamaktadır. Veriler, Erciyes Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın web sitesinde bulunan "2024 yılı Birim İç Değerlendirme Raporu", TÖMER ve Uluslararası İlişkiler Ofisi'nden elde edilmiştir. 2024 yılı Birim İç Değerlendirme Raporu doğrultusunda 2024 yılında üniversiteye kayıtlı olan yabancı uyruklu öğrencilerin kıta bazında ülkesel dağılımını; TÖMER verileri ile 2024-2025 yılında Üniversitede eğitim almakta olan öğrencilerin kıta bazında ülke dağılımlarını, öğrencilerin gelme koşulları ve sayılarına ilişkin bilgileri içerirken; Erasmus+ programına ilişkin veriler ise Üniversitenin anlaşmalı olduğu Avrupa Birliği Ülkeleriyle olan hareketlilik sayılarını ve iş birliği alanlarını kapsamaktadır.

Çalışma kapsamında ulaşılan veriler, durum tespiti (nicel doküman analizi) ile değerlendirilmiştir. Durum tespiti, sosyal bir olay ya da durumun çeşitli olgular ile bağlantı kurularak ayrıntılı bir şekilde incelenmesidir. Durum tespiti tekniğinde, Ne? Neden? ve Nasıl? sorularına yanıt bulmayı kolaylaştırmaktadır (Punch, 2005).

Yukarıdaki bilgiler ışığında, öğrencilerin ülke temelli dağılımları, burs durumları ve hareketlilik anlaşmalarının ülke bazlı sınıflandırmaları tablolar ve açıklayıcı metinlerle desteklenmiştir. Araştırma süreci hem mevcut durumu ortaya koymak hem de uluslararasılaşma politikalarının görünürlüğünü analiz etmek amacıyla yürütülmüştür.

Çalışmada, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Erciyes Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi'ne bağlı Türkçe Öğretim Merkezi'nde (TÖMER) öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin kıtasal bazda ülkesel dağılımı ve bu öğrencilerin üniversiteye gelmelerini sağlayan burs kaynakları; Üniversitenin Erasmus+ programı kapsamında gerçekleştirdiği uluslararasılaşma anlaşmaları ve ayrıca 2024 yılında Erciyes Üniversitesi'nde eğitime devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin ülkesel dağılımı konuları seçilmiştir. Bu çerçevede, Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrencilerin geldikleri ülkeler, öğrenci sayıları ve üniversiteye gelme koşulları (örneğin bursluluk durumu) detaylı biçimde incelenmiştir. Ayrıca, Erciyes Üniversitesi'nin Erasmus+

programı kapsamında anlaşmalı olduğu Avrupa Birliği ülkeleri ile yaptığı ikili anlaşmalar değerlendirilmiş, hangi ülke ile kaç anlaşmanın yapıldığı sınıflandırılmıştır.

Erciyes Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın resmî web sitesinden elde edilen, 2024 Yılı Birim İç Değerlendirme Raporu doğrultusunda, Üniversitenin lisans (örgün ve ikinci öğretim) ile lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) düzeylerindeki programlara kayıtlı toplam 2806 yabancı uyruklu öğrenci bulunduğu tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen kıtasal analiz neticesinde, bahse konu öğrencilerin 1985'inin Asya kıtasından geldiği belirlenmiştir. Bu veri, Asya kıtasının Erciyes Üniversitesi'ne en fazla öğrenci sağlayan coğrafi bölge olduğunu ortaya koymaktadır. Asya kıtası kapsamında ülke bazlı dağılım incelendiğinde, Suriye 648 öğrenciyle ilk sırada yer almakta; bu ülkeyi sırasıyla Azerbaycan (243 öğrenci), Endonezya (230 öğrenci), Irak (219 öğrenci), İran (189 öğrenci), Türkmenistan (131 öğrenci) ve Afganistan (110 öğrenci) takip etmektedir. Bu dağılım, üniversitenin ağırlıklı olarak Orta Doğu ve Orta Asya coğrafyalarından öğrenci çektiğine işaret etmektedir. Erciyes Üniversitesi'ne gelen öğrencilerin ülke sıralaması Türkiye'ye gelen öğrencilerin sıralaması ile benzerlik göstermektedir (Yükseköğretim Uluslararasılaşma Strateji Belgesi, 2025, s.13).

Bununla birlikte, Afrika kıtasından Erciyes Üniversitesi'ne kayıtlı toplam uluslararası öğrenci sayısı 442'dir. Kıtaya ilişkin veriler değerlendirildiğinde, en fazla öğrencinin geldiği ülkelerin başında 47 öğrenci ile Mısır gelmektedir. Mısır'ı 45 öğrenci ile Somali, 37 öğrenci ile Kamerun takip etmektedir. Ayrıca, Libya ve Gine'den

gelen öğrenci sayısı ise eşit şekilde 15'tir. Bu veriler, Afrika kıtasının üniversiteye öğrenci gönderen önemli bir coğrafi bölge olduğunu ve bazı ülkelerin özellikle öne çıktığını ortaya koymaktadır.

Son olarak, Avrupa kıtası, Erciyes Üniversitesi bünyesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin kıta bazlı dağılımında, toplam 198 öğrenci ile üçüncü sırada yer almaktadır. Avrupa'dan gelen öğrencilerin ülke kökenlerine bakıldığında, Almanya 69 öğrenci ile açık ara en fazla temsil edilen ülke konumundadır. Almanya'yı sırasıyla Hollanda'dan gelen 29 öğrenci, Fransa ve Rusya Federasyonu'ndan gelen 22'şer öğrenci ile takip etmektedir. Ayrıca İsviçre'den 4 öğrencinin kayıtlı olduğu görülmektedir. Bu veriler, Avrupa kıtasından gelen öğrencilerin büyük ölçüde Orta Avrupa ülkelerinden yoğunlaştığını; ayrıca Türkiye'nin yükseköğretim sisteminin, Avrupa'nın farklı bölgelerinden öğrenci çekebilme kapasitesine dikkat çekmektedir.

YÖK tarafından açıklanan 2024 yılı verilerine göre Türkiye genelinde uluslararası öğrencilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında öğrencilerin %57,70'ini (194,076) erkeklerin, %42,30'unu (142,290) ise kadınların oluşturduğu görülmektedir (Yükseköğretim Uluslararasılaşma Belgesi, 2025, s. 9). Erciyes Üniversitesi örneğinde de benzer olarak uluslararası öğrencilerin %60,08'i (1686) erkek, %39,88'i (1119) kadınlardan oluşmaktadır. Bu açıdan Erciyes Üniversitesi örneğindeki demografik verilerin yükseköğretim uluslararasılaşma belgesindeki verileri yansıttığı söylenebilir.

Ülkeler bazında karşılaştırmalı olarak detaylı olarak bilgi sahibi olmak adına Tablo 1 düzenlenmiştir.

Tablo 1. 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılında Erciyes Üniversitesi'nde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Dağılımı

ÜLKE ADI	Lisans			Yüksek Lisans			Doktora			Lisans+ Lisansüstü
	K	E	T	K	E	T	K	E	T	Toplam
A.B.D.	3	5	8					2	2	10
Afganistan	21	38	59	6	33	39	2	10	12	110
Ahıska	1		1							1
Almanya	27	37	64	2	1	3	2		2	69
Angola		1	1		1	1				2
Arnavutluk	1	1	2							2
Avustralya	1	1	2							2
Avusturya	3	3	6	1	1	2	1	1	2	10
Azerbaycan	55	154	209	6	13	19	3	12	15	243
Bangladeş		9	9	3	4	7	1	2	3	19
Belarus	2		2							2
Belçika	6	2	8		1	1				9
Benin		3	3					1	1	4
Bosna-Hersek	2		2							2
Botsvana				1		1				1
Bulgaristan	1	4	5							5
Burkina-Faso	1	5	6		1	1				7
Burundi	2	4	6							6
Cezayir	3	1	4	1		1	1	2	3	8
Cibuti	1		1		1	1				2
Çad		6	6		4	4	1	1	2	12
Çin	1	5	6	2		2				8
Dağıstan				1		1				1
Danimarka		2	2	2		2	1		1	5
Ekvator Ginesi		1	1							1
Endonezya	89	129	218	5	5	10	1	1	2	230
Eritre	2	2	4					1	1	5
Estonya							1		1	1
Etiyopya	3	8	11	1	1	2		4	4	17
Fas	5	3	8	1	2	3				11
Fildişi Sahili	1	4	5		2	2	4		4	11
Filipinler	3	2	5							5
Filistin	12	20	32	3	3	6	3	7	10	49
Fransa	11	10	21	1		1				22
Gabon		1	1							1
Gambiya		2	2		1	1				3
Gana	1	6	7	1	1	2		3	3	12
Gine	2	9	11	1	3	4				15
Gine-Bissau	1	1	2							2
G. Afrika C.		1	1							1
Güney Kore	1		1	1		1	2		2	4
Güney Sudan	1	6	7		1	1		1	1	9
Gürcistan	2	6	8	1	1	2	1		1	11
Hindistan	3	2	5	2		2	1	1	2	9

K: Kadın, E: Erkek, T: Toplam

ÜLKE ADI	Lisans			Yüksek Lisans			Doktora			Lisans+ Lisansütü
	K	E	T	K	E	T	K	E	T	Toplam
Hollanda	17	11	28				1		1	29
Irak	41	41	82	17	38	55	25	57	82	219
İngiltere	1		1							1
İran	94	82	176	7	1	8	3	2	5	189
İspanya							1		1	1
İsrail		1	1							1
İsveç	1		1							1
İsviçre	2	2	4							4
İzlanda		1	1							1
Japonya	1		1		1	1				2
K.K.T.C.								1	1	1
Kamboçya	1		1							1
Kamerun	4	30	34		2	2		1	1	37
Kazakistan	16	10	26	8	4	12	6	11	17	55
Kenya		2	2	1		1				3
Kırgızistan	14	13	27	6	1	7	1	7	8	42
Komorlar	1	1	2							2
Kongo	1		1							1
Kongo Dem.	2	5	7					1	1	8
Kosova								1	1	1
Liberya	1	3	4		4	4		1	1	9
Libya	5	8	13				1	1	2	15
Lübnan	3	4	7		1	1	2	1	3	11
Madagaskar	1		1	1		1		1	1	3
Makedonya		1	1							1
Malavi	1	3	4		1	1				5
Malezya	3	1	4		1	1	2		2	7
Mali	3	7	10	1	3	4		1	1	15
Meksika		1	1							1
Mısır	10	25	35	3	4	7	3	2	5	47
Moğolistan	4	3	7	1		1		1	1	9
Moldova		1	1							1
Moritanya	4	3	7		1	1		2	2	10
Mozambik	1		1	1		1				2
Myanmar		2	2							2
Nijer		1	1							1
Nijerya	1	2	3		4	4		2	3	10
Orta Afrika C.	1	2	3							3
Özbekistan	6	12	18	1		1	1	1	2	21
Pakistan	6	12	18	4	7	11	8	5	13	42
Peru	1		1							1
Romanya				6	2	8				8
Ruanda		4	4		1	1		1	1	6
Rusya	5	9	14	2	2	4	2	2	4	22
Senegal	1	4	5					1	1	6
Sierra-Leone		4	4							4

K: Kadın, E: Erkek, T: Toplam

ÜLKE ADI	Lisans			Yüksek Lisans			Doktora			Lisans+ Lisansütü
	K	E	T	K	E	T	K	E	T	Toplam
Somali	3	10	13	6	13	19	4	9	13	45
Sri Lanka		1	1							1
Sudan	4	8	12	1	3	4	4	7	11	27
Suriye	287	328	615	6	15	21	1	11	12	648
S. Arabistan	1	1	2							2
Tacikistan	1	7	8	1		1	1		1	10
Tanzanya	3	4	7		1	1	1		1	9
Tayland	3	3	6							6
Togo	1	2	3					1	1	4
Tunus	2		2		1	1				3
Türkistan					1	1				1
Türkmenistan	56	65	121	2	7	9		1	1	131
Uganda	3	9	12	1	3	4		3	3	19
Ukrayna		2	2		1	1	2		2	5
Uygur		1	1							1
Ürdün	3	11	14	3	4	7				21
Yemen	6	22	28	2	5	7	1	4	5	40
Yunanistan	3	4	7				1		1	8
Zambiya				2	1	3		1	1	4
Zimbabve		1	1				1		1	2

K: Kadın, E: Erkek, T: Toplam

Erciyes Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, Türkçe Öğretim Merkezi'nde (TÖMER) yabancı ülkelerden gelerek öğrenim görmekte olan öğrencilerin YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı), TDV (Türkiye Diyanet Vakfı) Bursu ve kendi imkanları dahilinde geldikleri tespit edilmiştir. Eğitim görmek amacıyla ülkesinden ayrılarak ülkemize gelen öğrencilerin geldiği ülkeleri gösteren ve aşağıda bulunan tabloya bakıldığında, ülkemize en fazla Asya kıtasında bulunan ülkelerin öğrencilerinin geldiği görülmektedir. Asya kıtasından ülkemize gelen öğrenci profilinde ise Japonya, Malezya, Ürdün, Yemen, Türkmenistan, Bangladeş, Afganistan, Azerbaycan, Çin, Filistin, Hindistan, Lübnan, Tacikistan, Suriye, Rusya, Pakistan, Özbekistan, Moğolistan, Kırgızistan, Kazakistan, Irak, İran ve Endonezya'nın olduğu görülmektedir. Bu ülkeler arasında en fazla öğrenci gelen ülkenin Endonezya olduğu hemen arkasından Pakistan ve Kazakistan olduğu gözlenmiştir. Avrupa Kıtası ülkelerine bakıldığında Erciyes Üniversitesine Arnavutluk, Ukrayna ve Gürcistan gibi ülkelere öğrenci geldiği, en fazla öğrencinin ise Ukrayna olduğu dikkat çekmiştir. Afrika kıtasında bulunan

ülkelerden gelen öğrenci profilinde ise Fas, Burkina Faso, Zambiya, Uganda, Tanzanya, Sierra Leone, Orta Afrika Cumhuriyeti, Nijerya, Mali, Malavi, Madagaskar, Libya, Liberya, Gine Bissau, Gana, Fildişi Sahili, Çad, Cezayir, Etiyopya, Güney Sudan, Sudan, Mısır, Bostvana, Kamerun, Tunus ve Gine ülkeleri tespit edilmiştir. Bu ülkeler arasından en fazla öğrenci gelen ülkenin Kamerun olduğu izlenmiştir. Erciyes Üniversitesi TÖMER'e eğitim amacıyla gelen öğrencilerin en fazla YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı) bursundan faydalandığı dolayısıyla 141 öğrenciden 64'ünün YTB bursundan, 19'unun TDV bursundan faydalanarak; geriye kalan 58 öğrencinin ise kendi özel koşulları ile ülkemize geldiği anlaşılmıştır.

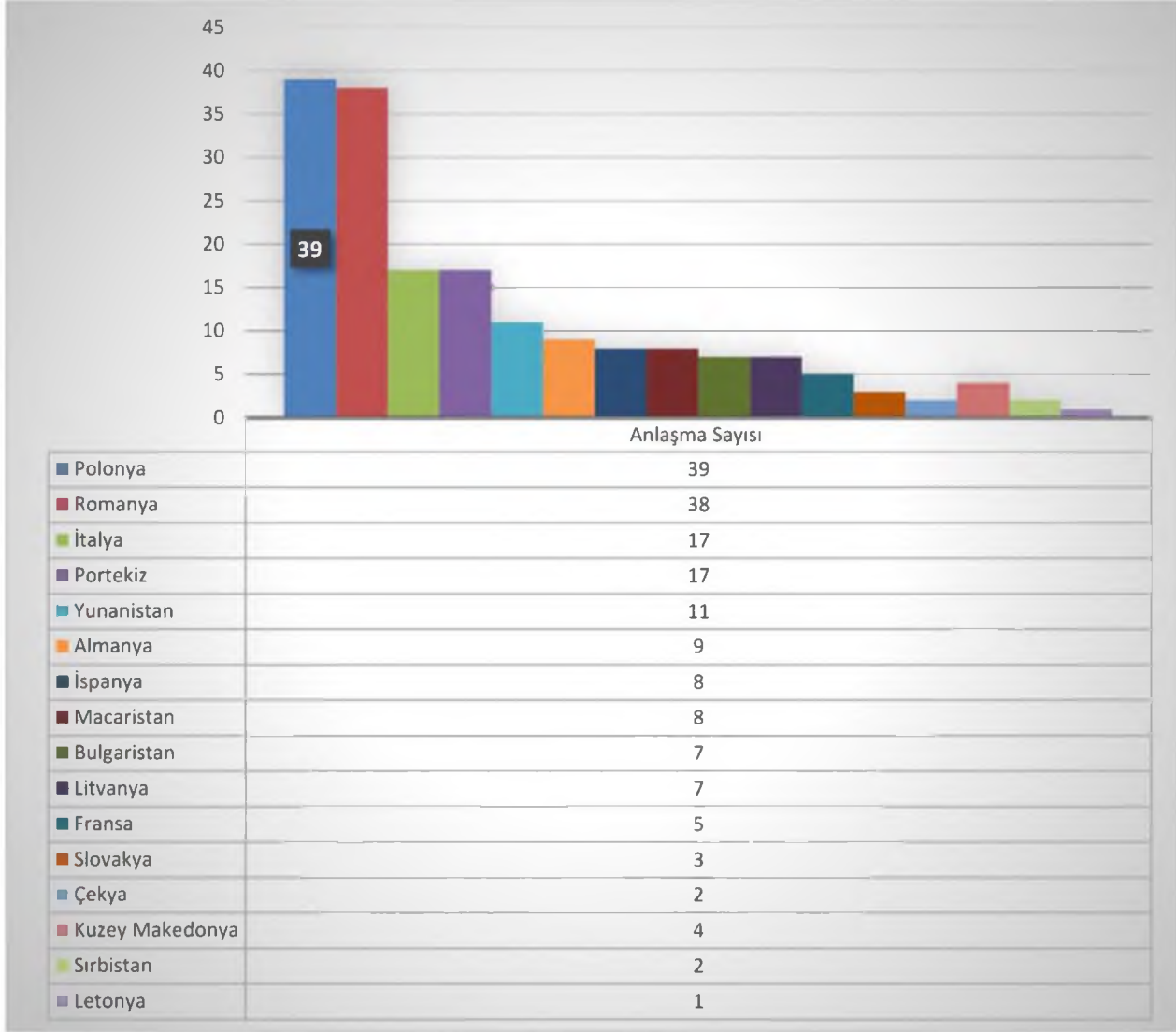
Tablo 2. 2024-2025 Eğitim-Öğretim Yılı Erciyes Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, Türkçe Öğretim Merkezi'nde (TÖMER) Eğitim Alan Öğrencilerin Ülke Dağılımı

Ülke Adı	YTB	TDV	Özel	T	Ülke Adı	YTB	Özel	T
Afganistan	2	1	1	4	Çad		1	1
Azerbaycan	2			2	Etiyopya	2	1	3
Bangladeş	1	1	1	3	Fas		2	2
Çin	1			1	Fildişi S.	1	1	2
Endonezya	4	1	15	20	Filistin	2	2	4
Mısır	2	1		3	Gana		1	1
Gine	2		1	3	Gine Bissau		1	1
Irak	3		1	4	G. Sudan		1	1
İran			1	1	Gürcistan		1	1
Kazakistan	1		8	9	Hindistan		1	1
Pakistan	4		5	9	Japonya		1	1
Rusya	2			2	Kamerun	1	7	8
Suriye			1	1	Kırgızistan	2	1	3
Arnavutluk			1	1	Liberya		2	2
Botsvana			1	1	Libya		2	2
Cezayir			1	1	Lübnan	2	1	3
Burkina Faso			1	1	Madagaskar		1	1

YTB: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Bursu,
TDV: Türkiye Diyanet Vakfı Bursu, Özel: Özel Burslar veya Kendi İmkânları, T: Toplam

Şekil 2. Erciyes Üniversitesi'nin Erasmus+ Programı Konusunda Anlaşmalı Olduğu Ülkeler

Erciyes Üniversitesi'nin Erasmus+ Program Konusunda Anlaşmalı Olduğu Ülkeler

Bu bilgilerin yanı sıra Şekil 2'de Erciyes Üniversitesi'nde öğrenimine devam eden Erasmus+ programından faydalanmak isteyen öğrenciler için Üniversitenin anlaşmalı olduğu ve aşağıdaki grafikte bulunan ülkelere bakıldığında; en fazla anlaşma yapılan Avrupa Birliği Ülkesinin Polonya olduğu ve hemen akabinde Romanya'nın geldiği belirlenmiş; İtalya ile 17, Portekiz ile 17, Yunanistan ile 11, Almanya ile 9, İspanya

ile 8, Macaristan ile 8, Bulgaristan ile 7, Litvanya ile 7, Fransa ile 5, Slovakya ile 3, Çekya ile 2, Kuzey Makedonya ile 4, Sırbistan ile 2 ve Letonya ile 1 anlaşma yapıldığı izlenmiştir.

SONUÇ

Uluslararası öğrenci hareketliliği küreselleşen dünyada bağlantısallığın ve mobilitenin artmasıyla dünya ülkeleri açısından önemli konulardan biri haline gelmiştir. Kültürel değişim ve bilginin transferine imkân tanıyan yönüyle kamu diplomasisi ve eğitim diplomasisinin en somut araçlarından biri olarak da nitelendirilebilen kavram, yumuşak güç kavramının ülkeler arası ilişkiler ve küresel politikada stratejik bir değer olarak yükselmesiyle, hem devlet politikası olarak hem de yükseköğretim kurumlarının kalite standartları açısından önem kazanmaktadır. Nitekim, öğrencilerin farklı ülkelerde eğitim görmesi karşılıklı anlayışı artırmakta ve kültürel değişime imkân tanımaktadır. Uluslararası alanda nitelikli öğrencilerin tercih ettiği üniversiteler arasında yer alan akademik sıralamalar kadar ilgili üniversitenin, şehrin, ülkenin ve kültürün tanıtımında da çok büyük etkiye sahiptir. Akademik sıralamalar, iş birlikleri, diploma ve burs imkanları gibi başlıklar ülkelerin eğitim diplomasisinde başarıya ulaşmasında önemli olmaktadır. Bunun yanında ekonomik açıdan da katma değer yaratarak çok boyutlu etki oluşturabilmektedir.

Bu çerçevede Erciyes Üniversitesi özelinde inceleme yapılan bu çalışmada öğrencilerin geldikleri ülkelerin sıralaması sırasıyla Asya, Afrika ve Avrupa kıtasından olduğu görülmektedir. Esasen bu bulgu kültürel ve politik anlamda ilişkilerimizin nispeten daha yoğun olduğu ülkeleri içermesi nedeniyle olmaktadır. Yine coğrafi açıdan yakınlık-uzaklık ölçütünün de öğrenci tercihleri açısından etkili olabildiği düşünülmektedir. İlgili öğrenciler arasında cinsiyet açısından çok ciddi bir makas aralığı olmamakla erkek öğrencilerin daha yoğun olduğu görülmektedir. Uyruk ve cinsiyet açısından elde edilen bu bulguların Türkiye'nin tüm üniversitelerindeki hareketliliğe dahil olmuş uluslararası öğrenci profiline çok benzer olduğu görülmektedir. Asya kıtasında Suriye, Azerbaycan ve Endonezya'dan gelen öğrencilerin sıralamada öne çıkmasında coğrafi, politik ve kültürel konjonktür etkili olmaktadır. Afrika kıtasından gelen öğrencilerin olması da beklenen bir sonuç olmakla birlikte son yıllarda Türkiye'nin ilgili kıta ülkeleriyle kurduğu kamu diplomasisine dair münasebetlerin ilgi yaratmış olabileceği düşünülebilir. Mısır, Somali, Kamerun, Libya, Gine gibi ülkeler insani-kalkınma yardımlarının yanında kültürel alanda özellikle eğitim açılımıyla yumuşak gücün tezahürü olarak yorumlanabilmektedir. Avrupa kıtası açısından ise Almanya, Hollanda, Fransa, Rusya, Ukrayna gibi ülkelerin

öne çıkması yine tarihi, kültürel ve politik açıdan konjonktürün yakın durumuyla ilişkilendirilebilmektedir. Benzer olarak TÖMER ve ilgili burslardan faydalanarak Türkçe'nin öğrenilmesi ve Türk kültürünün tanınması da söz konusu olmaktadır. Daha önce bunu başarıyla uygulayan ve hem yumuşak güç hem de ekonomik etki yaratan ülkelerde (ABD, İngiltere vb.) eğitim diplomasisi ve uluslararası öğrenci hareketliliğinin popüler olması bu münasebetlerdir. Avrupa'da da birlik içerisinde geliştirilen politikalar bu faaliyetleri destekler niteliktedir. ERASMUS+ programlarının yaygınlaşması yine bu kapsamda değerlendirilebilmektedir. ERASMUS+ programı kapsamında Erciyes Üniversitesi'nin en fazla ikili anlaşma gerçekleştirdiği ülkeler arasında Polonya, Romanya, İtalya ve Portekiz öne çıkmaktadır. İkili anlaşma ve iş birliklerinin farklı konu ve kapsamlarda olması bunun bir nedeni olarak görülmekle birlikte yine farklı ülkelerle yapılan bu anlaşmaların varlığıyla yelpazenin daha geniş ve kapsayıcı olması katkı sağlayacaktır.

Bu bağlamda Türkiye'de başta yükseköğretim kurumlarının kalite standartları, uluslararası görünürlüğü, tercih edilebilirliği ve popülaritesi açısından eğitim diplomasisinde uluslararası öğrenci hareketliliği önemli bir konu olarak değerlendirilmiştir. Türkiye'nin ve ilgili üniversitelerin tanıtımı, Türkçe'nin yaygınlaştırılması, farklı ülke ve coğrafyalarda yumuşak gücün nüfuzunun yaygınlaştırılması açısından devlet politikasını da destekler niteliktedir. Öğrenciler açısından çok önemli görülen burs imkanlarında da Türkiye Bursları dikkat çekse de; daha kurumsal düzeyde bir yapının oluşturulmasının gerekliliği sürdürülebilir kaynakla cazibe yaratma açısından değerli görülmektedir.

Ülkemizin bu noktada aşama kaydetmesinde her bir üniversitenin faaliyetinin çok değerli olduğu ve bütüncül anlamda bu stratejiye katkı sağladığı görülmektedir. Ancak işin içerisinde insan, eğitim, kültür gibi soyut değerlerin olduğu bu kavramın doğru kurgulanması, pek çok faktörü ve durumsal koşulları göz önünde bulundurarak sürdürülebilir bir açıdan planlanması önem taşımaktadır. Ülkeler arası ilişkiler ve küresel politikanın yanında farklı coğrafya ve ülkeleri de kapsayıcı bir boyutta olması Türkiye'nin yükseköğretim kalite standartları, uluslararası görünürlüğü ve tercih edilebilirliğine imkan sunarak uzun vadeli bir altyapıyla Türkiye'nin sadece bölgesel değil küresel anlamda da eğitim merkezi olarak konumlanmasını kolaylaştıracaktır.

Bundan sonraki çalışmalarda konunun, farklı demografik kriterler ve farklı üniversitelerle karşılaştırmalı olarak incelenmesi veya yıllar itibarıyla gelişimlerinin analiz edilmesi gibi araştırmaların yapılması ilgili literatüre katkı sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- Akar, E. & Gürkaynak, M. (2022). Ülke markalama bağlamında Türkiye'nin eğitim diplomasine yönelik bir değerlendirme. *İletişim ve Diplomasi*, 7 (Kamu Diplomasisi ve Ülke Markalama Özel Sayısı), 137-164.
- Anadolu Ajansı (2025a). Haberler. <https://www.aa.com.tr/en/turkiye/number-of-foreign-university-students-in-turkiye-to-reach-500-000-by-2028/>
- Anadolu Ajansı (2025b). Gündem. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/uluslararasi-ogrencilerin-turkiyeye-katkilarina-iliskin-rapor-aciklandi/3574271>
- Baydemir, M. & Bolat, M.A. (2024a). Türkiye'nin Uluslararası Öğrenci Politikası (2002-2024), *Cihannüma Sosyal Bilimler Akademik Dergisi*, 3(1), 70-95.
- Baydemir, M. & Bolat, M. A. (2024b). Uluslararası Öğrencilerin Türk Ekonomisine Katkıları: İstanbul'da Kendi Hesabına Okuyan Öğrenciler Örneği, *Turkish Journal of Diaspora Studies*, 4(2), 203-220.
- Black, J. (1992). *The British Abroad: The Grand Tour in the Eighteenth Century*, St. Martin's Press.
- Er, R. (2025). *Uluslararasılaşma Eğitim*, Tübitak Ansiklopedi https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/uluslararasilasma_egitim
- ERASMUS (2025a). Erasmus+ AB'nin eğitim, öğretim, gençlik ve spor programı. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>
- ERASMUS (2025b). Erasmus'tan Erasmus'a 30 Yıllık Hikayesi. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.ua.gov.tr/media/jejdp0r1/erasmus-30-y%C4%B1.pdf](https://www.ua.gov.tr/media/jejdp0r1/erasmus-30-y%C4%B1.pdf)
- Erciyes Üniversitesi (2025). International Student Admission. <https://erciyes.edu.tr/en/announcement-detail/23394/international-student-admission>
- EUROSTAT (2025). Learning mobility statistics. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Learning_mobility_statistics
- Hall, S. (1998). Yerel ve Küresel Küreselleşme ve Etniklik, çev. Gülcan Seçkin- Ümit Hüsrev Yolsal, der. Anthony King, *Kültür Küreselleşme ve Dünya Sistemi içinde* (ss.41-61), Bilim ve Sanat Yayınları.
- Kaya, M. (2019). Eğitim Diplomasisi: Kavramsal Bir Çerçeve. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 4(1), 1-12.
- Khan, M.M.; Ahmad, R. ve Fernald, L.W. (2020). Diplomacy and Education: A Systematic Review of Literature. *Global Social Sciences Review*, 5(3), 1-9.
- King, A. (1998). *Kültür Mekanları Bilgi Mekanları*, çev. Gülcan Seçkin- Ümit Hüsrev Yolsal, der. Anthony King, *Kültür Küreselleşme ve Dünya Sistemi içinde* (ss.17-37), Bilim ve Sanat Yayınları.
- Knight, J. (2008). *Higher Education in Turmoil. The Changing World of Internationalization*. Sense Publishers.
- Li, H. (2008). *U.S- China Educational Exchange: State, Society and Intercultural Relations, 1905-1950*. Rutgers University Press.
- Junior, A. F. L. (2007). The role of international educational exchanges in public diplomacy. *Place Branding and Public Diplomacy*, 3(3), 234-251.
- Makdisi, G. (1981). *The Rise of Colleges: Institutions of Learning in Islam and the West*. Edinburgh University Press.
- Marraou, H. I. (1956). *A History of Education in Antiquity*, çev. George Lamb, Sheed & Ward Publication.
- Mevlana Değişim Programı (2025). *Mevlana Değişim Programı* [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mevlana.yok.gov.tr/Documents/Anasayfa/Mevlana-Kitapcik-Yeni_08.06.2015_%C4%B0statistiksiz.pdf](https://mevlana.yok.gov.tr/Documents/Anasayfa/Mevlana-Kitapcik-Yeni_08.06.2015_%C4%B0statistiksiz.pdf)
- Nye, J. (2005). *Yumuşak güç dünya siyasetinde başarının yolu*. Elips Kitap.
- Özer, M. (2012). Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), s. 10-13.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmaya giriş: Nicel ve nitel yaklaşımlar*. Siyasal Kitabevi.

- Robertson, R. (1992). *Globalization Social Theory and Global Culture*, Sage Publication.
- Scott-Smith, G. (2009). Exchange programs and public diplomacy. N. Snow, P. Taylor (Eds.). *Handbook of public diplomacy*. Routledge. 50-56.
- Study in Türkiye (2005). *Study in Türkiye*. <https://www.studyinturkiye.gov.tr/>
- TASAM (2025). Eğitim Diplomasisi Çalıştayı Sonuç Raporu. https://tasam.org/tr-TR/Icerik/39023/egitim_diplomasisi_calistayi_son_uc_raporu
- TÖMER (2025). Hakkımızda. <https://tomer.ankara.edu.tr/hakkimizda/>
- UNESCO (2025). Internationally mobile students. <https://uis.unesco.org/en/glossary-term/internationally-mobile-students>
- U.S. Department of State, (2025). U.S. Department of State, Bureau of Educational and Cultural Affairs. (n.d.). Fulbright Program. Erişim tarihi Eylül 14, 2025, from <https://eca.state.gov/fulbright>
- Yılmaz G., & Güçlü N., (2021). Türkiye’de uluslararası öğrenci hareketliliğinin görünümü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(1), 245-256.
- YÖK (2025). Yükseköğretim Kurulundan Üniversiteleri 2030 Vizyonuna Taşıyacak Eylem Planı. <https://www.yok.gov.tr/gundem/haberler/1103>
- Yükseköğretim Uluslararasılaşma Strateji Belgesi (2025). Yükseköğretim Uluslararasılaşma Strateji Belgesi <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://eski.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2025/yuksekogretimde-uluslararasilasma-strateji-belgesi-2024-2028.pdf>

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Throughout history, activities undertaken for the purpose of learning have transformed the Academy of Aristotle and Plato and Athens in Ancient Greece, with its philosophy and rhetoric education (Marraou, 1956), Baghdad, Cairo, and Cordoba in the Islamic world through madrasa education (Makdisi, 1981), and Rome and Paris in Europe through the Grand Tour, which increased cultural and educational mobility within Europe thanks to advancements in transportation (Black, 1992). Following World War II, advancements in transportation and the growth and development-oriented policies of war-weary countries expanded the reach of education. International student and academic exchange programs, which began in the USA in 1946 (U.S. Department of State, 2025), and Europe's Erasmus program (ERASMUS, 2025) have further advanced this field. In recent years, countries have increasingly attached importance to educational diplomacy activities to transform the growing global interaction process into an opportunity from political, economic, and cultural perspectives. The restructuring of higher education institutions, their management with quality standards in terms of access and capacity, and the increased international visibility of these institutions significantly enhance their attractiveness. In this context, the opportunities offered by universities to both incoming and outgoing students, as well as elements such as international agreements and scholarships provided for these students, are becoming increasingly important. Indeed, as in the rest of the world, policies and strategies are being developed in this direction in Turkey. The increase in the quality level of universities and their increased international desirability not only provides economic contributions but also offers various advantages in terms of regional and global development and cultural impact.

2. Method

Educational diplomacy, considered an extension of public and cultural diplomacy activities, has been examined within the framework of quantitative document analysis. The geographical profiles of international students studying at Erciyes University's faculties, colleges, institutes, and the Turkish Language Teaching Center

(TÖMER) during the 2024-2025 academic year were analyzed; furthermore, the mobility opportunities of Erciyes University students to European Union countries under the Erasmus+ program and bilateral agreements with these countries were evaluated.

3. Findings

According to the 2024 Internal Unit Evaluation Report obtained from the official website of Erciyes University Student Affairs Directorate, a total of 2806 foreign students are enrolled in undergraduate (regular and evening) and postgraduate (master's and doctoral) programs at the university. A continental analysis revealed that 1985 of these students come from Asia. This data shows that Asia is the geographical region providing the most students to Erciyes University. Within this distribution, the university primarily attracts students from the Middle East and Central Asia. However, the data also shows that Africa is a significant geographical region sending students to university, with some countries standing out. Furthermore, the data indicates that students from Europe are largely concentrated in Central European countries, highlighting the capacity of Turkey's higher education system to attract students from different regions of Europe. Within the scope of the ERASMUS+ program, Poland, Romania, Italy, and Portugal stand out among the countries with which Erciyes University has the most bilateral agreements.

4. Conclusion

Erciyes University's student mobility, as of 2024 data, has the potential to contribute to Turkey's internationalization strategies. Furthermore, if it develops over time, encompassing different geographies and countries alongside international relations and global politics, it will enhance Turkey's higher education quality standards, international visibility, and desirability. This will facilitate Turkey's positioning as an educational hub not only regionally but also globally, through a long-term infrastructure.

Makale Bilgileri	
Hakem Değerlendirmesi	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.
Benzerlik Taraması	Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.
Etik Kurul İzni	Çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.
Yazarların Katkı Oranı	Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.
Çıkar Çatışması	Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Finansal Destek	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.
Yapay Zekâ Beyanı	Bu çalışmanın hazırlanmasında yapay zekâ araçlarından faydalanılmamıştır.

Article Information	
Peer-review	Two Outside Referees / Double-Sided Blinding
Ethical Statement	In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed.
Similarity Scanning	This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No plagiarism detected.
Ethics Committee Permission	The study does not require ethics committee approval.
Author Contributions	The authors’ contribution rates in the study are equal.
Conflict of Interest	There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.
Financial Disclosure	No external funding was used to support this research.
Copyright & License	Authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 license.
Artificial Intelligence Statement	No artificial intelligence tools were used in the preparation of this study.